ΙΛΙΣΟΣ

Σ' αὐτὸ τὸ τεῦχος

Κ Α Λ Λ Ι Ο Σ Τ Ρ Ο
Ὑπὸ Ι. Α. Βασιλῆ

"Ετος 6ον - Ἀπρίλιος - Ἰούνιος 1961 - Τεῦχος 22ον

"Ετος 6ον　　'Απριλιος— 'Ιούνιος 1961　　Τεῦχος 22ον

Ι Λ Ι Σ Ο Σ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ
Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
Δραγατσανίου 6 (Πλατεῖα Κλαυθμῶνος), ὄροφος 6ος, ΑΘΗΝΑΙ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Συνδρομαι ετους 1961:

Συνήθης συνδρομη δρχ. 40
ἢ Συνδρομη φιλίας δραχ. 50
Ἐξωτερικοῦ Δολλ. 2

Ἐμβασματα
Μονον δι' ἐπιταγῆς:
Κωστῆν Μελισσαροπουλον
Δραγατσανίου 6
ΑΘΗΝΑΣ

Ὑπεύθυνος συμφωνως τῷ ἀρθ. 6 § 1 Α. Ν. 1092/38: Κ. Ν. Μελισσαρόπουλος, Δραγατσανίου 6, Ἀθῆναι.

Ἔτος 6ον ✲ ΑΠΡΙΛΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ 1961 ✲ Τεῦχος 22ον

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΧΕΙΜΑΡΑΣ

Ι. Π. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑ

ΜΗΝΥΜΑ

Πάντα νὰ πολεμᾶς καὶ ν' ἀντιστέκεσαι,
κι ἂς μένεις μόνος.
Μονάχος, ἔρημος, γαλήνιος,
νὰ πολεμᾶς γιὰ τὸ καλὸ τ' Ἀνθρώπου.
Καὶ στοὺς πολλούς, στοὺς λίγους, ν' ἀντιστέκεσαι
κρατώντας τὴν ψυχή σου φλεγομένη βάτο
γιὰ φῶς, πάντα γιὰ φῶς, γιὰ τὸ καλὸ τοῦ Ἀνθρώπου.
Στοὺς δυνατοὺς ἐνάντια, στοὺς σκληρόκαρδους,
καὶ στοὺς δειλούς, στοὺς χωματένιους.
Ἐνάντια καὶ τοῦ ἀφέντη τοῦ ἀνελεύτερου,
καὶ τοῦ τρεμόκαρδου τοῦ δούλου ἐνάντια.
Καὶ νὰ πονᾶς, καὶ νὰ γελᾶς, καὶ νὰ ὀνειρεύεσαι,
πάντα γιὰ τὸ ἀγαθὸ καὶ τὸ καλὸ τοῦ Ἀνθρώπου.
Νὰ πολεμᾶς μὲ τὸ γνωστὸ καὶ τὸ ἄγνωστο,
μὲ τὴν κακὴ καὶ τὴν καλὴ τὴ μοῖρα.
Καὶ μὲ τοὺς ἄπονους θεοὺς
καὶ τοὺς ἀπάνθρωπους ἀνθρώπους
πάντα νὰ πολεμᾶς καὶ ν' ἀντιστέκεσαι.
Κι ὅλο γιὰ τὸ καλό—τὸ φῶς τοῦ Ἀνθρώπου.

Ἡ θερινὴ τροπὴ τοῦ Ἡλίου

Ὑπὸ Δημ. Α. Ἰωαννίδη

Εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ θέρους, τῆς ἐποχῆς ποὺ ὁ πλανήτης μας δέχεται ἐντονώτερες τὶς δυνάμεις τοῦ Ἡλίου. Τὴ στιγμὴ τῆς τροπῆς ὁ Ἥλιος εὑρίσκεται στὸ ὑψηλότερο σημεῖο τῆς φαινομενικῆς τροχιᾶς του. Εἶναι ἡ ἡμέρα τῆς ὑπέρτατης δόξας τοῦ πατέρα αὐτοῦ τῆς Γῆς, ὅπως τὸν ὠνόμαζαν οἱ ἀρχαῖοι σοφοί, οἱ ὁποῖοι δὲν τὸν ἐδόξαζαν μόνον γιὰ τὶς εὐεργεσίες ποὺ παρέχει στὸν ὑλικὸ κόσμο τῆς Γῆς καὶ τὰ ἔμψυχα ὄντα της, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ὑπέρτάτη ἐνέργειά του στὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἁγνοῦ καὶ φωτισμένου ἀπὸ τὴ γνῶσι μιᾶς ἀνώτερης πνευματικῆς ζωῆς.

* * *

Πόσο μακριὰ ὅμως βρίσκεται ἀπὸ τὶς ἰδέες αὐτὲς ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος, ὁσονδήποτε καὶ ἂν εἶναι διανοούμενος ἢ πνευματικός! (μὲ τὶς ἔννοιες ποὺ ἔχουν λάβει στὴν ἐποχή μας τὰ ἐπίθετα αὐτά). Νομίζει ὅτι τὰ πάντα εἶναι θετικὴ ἐπιστήμη καὶ ὀρθολογισμός! Δὲν θέλει, ἐνῶ θὰ ἠμποροῦσε, ν᾿ ἀκούση καὶ νὰ ἀσχοληθῇ μὲ τίποτε ἄλλο, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν κόσμο ποὺ ἔχει σχηματίσει μὲ τὶς ἰδέες του, ποὺ ἀντλεῖ ἀπὸ πηγὲς τόσο περιωρισμένες. Θεωρεῖ τὶς κοσμοθεωρίες του ἀλάθητες καὶ περιφρονεῖ κάθε πραγματικὴ πνευματικότητα.

Πόσον ἔχει ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὶς αἰώνιες ἰδέες τῶν παληῶν καιρῶν, ποὺ περιφρονεῖ καὶ χλευάζει σὰν ἀφέλειες ἀνθρώπων πρωτογόνων ἢ σὰν φανταστικὰ ἐπινοήματα ἀρρωστημένων μυαλῶν, σὰν ἰδέες, τέλος, εὐφαντάστων παραδοξολόγων ἢ συνεπαρμένων οὐτοπιστῶν!

Πόσον ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος εἶναι δεσμευμένος μέσα σ᾿ ἕνα σύμπλεγμα προκαταλήψεων, εἴτε αὐτὲς λέγονται ἐπιστημονικὲς ἢ φιλοσοφικές, εἴτε δογματικές! Ποὺ δὲν θέλει νὰ τὶς ξεπεράση μήπως τάχα καὶ χάση τὴν ἐπιστημονική του βάσι ἢ μήπως ἀρνηθῇ τὰ παραδεδεγμένα!

* * *

Καθὼς ἐλέγαμε, λοιπόν, ὁ πατέρας Ἥλιος κατὰ τὴν ὥρα τοῦ θέρους στέλνει στὴ Γῆ τὶς πιὸ ὑπέροχες δυνάμεις του, ποὺ τόσον εὐεργετικὴ ἐπίδρασι ἔχουν στὶς μορφὲς καὶ τὰ ὄντα της. Ἀλλὰ καὶ στὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου, ἐκείνου ποὺ ἔχει ἐλευθερωθῇ

πό τὰ πάθη καὶ τὶς ἀτέλειες. είνου ποὺ ἀποβλέπει στὸ υματικὸ φῶς καὶ σὲ μιὰ ἀνώτερη κατάστασι πνευματική. Εἶναι ὁ καιρὸς ποὺ καρποφορεῖ πλέον ἡ εἰλικρινὴς προσπάθεια τῆς τελειώσεως. Τὰ λουλούδια τῆς ἀνοίξεως γίνονται καρποὶ καὶ οἱ καρποὶ ὡριμάζουν. Τὸ μέγα ἔργον ὁλοκληροῦται στὴν ψυχή, γιὰ νὰ δώση στὸ πνεῦμα φτερά, μὲ τὰ ὁποῖα θὰ φύγη ὁριστικὰ ἀπὸ τὴ Γῆ, τὴ μητέρα του, καὶ θὰ βρεθῆ ψηλά, στὰ δώματα τῆς αἰώνιας ζωῆς, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐλευθερίας. Σ' αὐτὴ τὴν προσπάθεια ἡ ψυχὴ θὰ βοηθηθῆ ἀπὸ τὸν Οὐρανό, ποὺ πάντα μὲ ἀγάπη περιβάλλει τὰ ἄξια παιδιὰ τῆς Γῆς. Ἔτσι ἡ ἀρχαία παράδοσι μᾶς δίδει τὶς ἀλληγορικές της εἰκόνες, ποὺ ἐκφράζουν τὴ βοήθεια αὐτή.

Ὁ οὐράνιος Διόνυσος, καθὼς λέγει ὁ μῦθος, καταβαίνει ἀπὸ τὰ οὐράνια δώματά του τὴν ἐποχὴ αὐτὴ τοῦ ἔτους στὴ Γῆ, γιὰ νὰ ἑνωθῆ μὲ τὴν Ἀριάδνη, τὴν ἁγνὴ ἐκείνη ψυχή, ποὺ τόσο βοηθοῦσε τὸ Θησέα στὸν ἆθλο ποὺ ἔκανε στὴ Κρήτη, καὶ νὰ τὴν ἐγκαταστήση στὶς χῶρες τοῦ οὐρανοῦ, ὅπου θ' ἀποτελέση καὶ αὐτὴ μέλος τῆς ἀκολουθίας του.

Κατὰ τὴν ἴδια ἐποχή, κατὰ τὴν παράδοσι τῶν Ἐλευσινίων, ὁ Ἐλευθερεὺς Διόνυσος καταβαίνει στὴ γῆ γιὰ νὰ ἑνωθῆ ὁριστικὰ πλέον μὲ τὴ θεία μνηστή του, τὴν οὐρανία Κόρη τῆς Ἐλευσῖνος, ποὺ τόσο καλὰ ἔφερε σὲ πέρας τὸ ἔργο της, πρὸς τὴν ψυχὴ τῆς Γῆς καὶ νὰ τὴν ἐπαναφέρη «ἐν δόξει» στὸν Ὄλυμπο κοντὰ στοὺς μεγάλους γονεῖς της.

Τὸ θέρος εἶναι ἡ θεία ἐποχὴ ποὺ κατὰ τὴ μυθολογία ὁ ἥρως τῆς γῆς Ἡρακλῆς ἐκτελεῖ τὸ μεγαλύτερο ἔργο του. Λύει τὰ δεσμὰ τοῦ οὐρανίου ἥρωα τοῦ Προμηθέως, ποὺ τὸν κρατοῦν στὸ περιβάλλον μας οἱ δυνάμεις τῆς γῆς, καὶ ἀναβαίνουν μαζὶ στὸν Ὄλυμπο.

Δίκαια λοιπὸν οἱ ἀρχαῖοι σοφοὶ τιμοῦσαν τὸ μεγαλεῖο τοῦ θείου Φοίβου ποὺ δίδει κατὰ τὴν ὥρα τοῦ θέρους τὶς πιὸ μεγάλες εὐεργεσίες του. Πολὺ σωστὸ ἦταν νὰ τὸν τιμοῦνε, νὰ τὸν ὑμνοῦνε καὶ νὰ τοῦ ἐκφράζουν τὴν εὐγνωμοσύνη τους γιὰ τὴ μεγάλη του ἀγάπη πρὸς τὶς ἡρωϊκὲς ψυχές.

«Ἐπάκουσον, Βασιλεῦ τοῦ πνευματικοῦ πυρὸς, ἀκατάβλητε τῶν χρυσῶν ἡνίων (Λέγει ὁ νεοπλατωνικὸς Πρόκλος στὸν ὕμνο του πρὸς τὸν Ἥλιο). Ἐπάκουσόν με, χορηγὲ τοῦ φωτός, κυρίαρχε τῆς πηγῆς ἐξ ἧς ῥέει ἡ Ζωή. Σύ, ὅστις ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ κόσμου τῶν πλανητῶν διοχετεύεις ποταμοὺς θείας ἁρμονίας, ἐπάκουσόν με. Κατεχων ὕπερθεν τοῦ αἰθέρος τὸν κεντρικὸν θρόνον καὶ ἔχων ὡς ὄψιν τὸν φωτεινὸν κύκλον, ὅστις εἶναι ἡ καρδία τοῦ κόσμου, πληροῖς τὸ πᾶν δυνάμεως ἱκανῆς ὥστε ν' ἀφυπνίση ἐκ τοῦ ληθάργου τὸν ἀνθρώπινον νοῦν.

Οἱ ἀστέρες πυρπολοῦνται ὑπὸ τοῦ πυρός σου καὶ διὰ τῆς ἀκτι-

νοβολίας τοῦ ἅρματός σου ἐκκολάπτεις τὴν ζωὴν ἐπὶ τῆς γῆς. Πᾶν ὅ,τι δημιουργεῖται ἀναγεννᾶται ἐπινεύσει τῶν Ὡρῶν κατὰ τὰς περιοδικὰς περιφορὰς τοῦ ἅρματός σου.

Ἡ ἀταξία τῶν ἀντιμαχομένων στοιχείων τερματίζεται ἅμα τῇ Σῇ λάμψει, ὦ υἱὲ τοῦ πατρός, οὗ τὸ ὄνομα παραμένει ἄφατον. Ὁ χορὸς τῶν ἀδεκάστων Μοιρῶν σὲ ὑπακούει.

Τῇ Σῇ ἐπινεύσει ἐκεῖναι μεταστρέφουν τοὺς μεγαλοπρεπεῖς ἱστοὺς τῆς Εἱμαρμένης διότι σὺ Βασιλεὺς εἶσαι εἰς τὸ ὑπερπέραν καὶ σὺ κυριαρχεῖς πάσης δυνάμεως ὕπερθεν ἡμῶν.

Ὦ βέλτιστε τῶν Θεῶν, πνεῦμα εὐδαῖμον στεφόμενον ὑπὸ τῶν φλογῶν, εἰκὼν τοῦ Δημιουργοῦ τῶν πάντων, ὦ σύ, ὁ ἐποπτεύων τὴν ἄνοδον καὶ τὴν λύτρωσιν τῶν ψυχῶν, ἐπάκουσόν με καὶ ἀποκάθαρόν με πάσης ἀνομίας. Λύτρωσόν με τῶν καταδυναστευόντων με παθῶν. Ἀπάλλαξόν με τῆς τιμωρίας. Ἐξιλέωσόν με ἐνώπιον τῆς ὑπερτάτης δικαιοσύνης, ἧς τὸ ταχὺ βλέμμα διαπερᾷ τὰ πάντα.

Μετάδος εἰς τὸ πνεῦμα μου διαύγειαν καὶ εὐδαιμονίαν καὶ εἰς τὸν ὀργανισμόν μου τὸ θαυμάσιον δῶρον τῆς ὑγείας. Ὁδήγησόν με πρὸς τὴν δόξαν. Μετάδος μοι τὴν ἱκανότητα νὰ ὑπηρετῶ τὰς Μούσας.

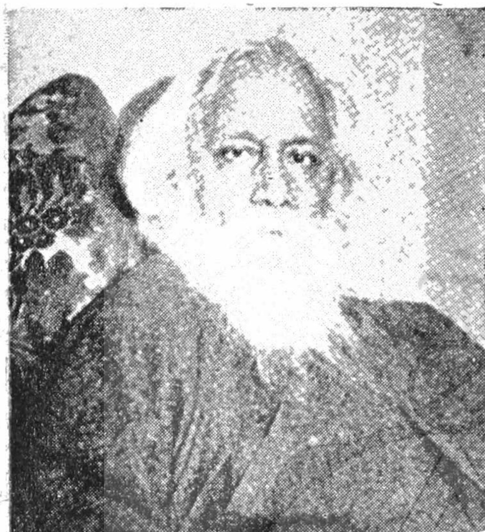
Καὶ ἐάν, ὅτε αἱ Μοῖραι κλώθουσι τοὺς ἱστούς, ἡ στροφὴ τῶν ἄστρων ἐπιφέρῃ ἡμῖν δυστυχίαν, ἀπομάκρυνον αὐτὴν ἀφ' ἡμῶν τῇ ἀκαταβλήτῳ σου δυνάμει».

* * *

Ἴσως τὰ γραφόμενα νὰ ξενίσουν μερικούς! Ἀλλά, καθὼς στὴν ἀρχὴ εἴπαμε, ἡ πραγματικότης δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐρευνᾶται μόνον μὲ τὸν ὀρθολογισμὸ καὶ τὴ θετικὴ ἐπιστήμη. Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀποτελεῖται μόνον ἀπὸ ὕλη. Ὑπάρχει καὶ ἐκεῖνο ποὺ οἱ θρησκεῖες καὶ ἡ φιλοσοφία ὀνομάζουν ψυχή. Τὸ «πρῶτον κινοῦν» τῶν Πυθαγορείων. Μὲ τὴν μελέτη αὐτοῦ τοῦ στοιχείου, καθὼς λέγεται, ἠσχολήθησαν πάντοτε οἱ πνευματόδοξοι κάθε ἐποχῆς καὶ κάθε τόπου. Καὶ ἐρεύνησαν μὲ σοβαρότητα τὴν προέλευσί του, τὴν οὐσία του, τὶς λειτουργίες του καὶ τὴν τύχη του. Ἐρεύνησαν ἀκόμη συστηματικὰ τὶς σχέσεις τοῦ ψυχικοῦ αὐτοῦ παράγοντος μὲ τὴ Φύσι γενικὰ καὶ ἔβγαλαν συμπεράσματα γιὰ τὶς προϋποθέσεις τῆς προαγωγῆς του, ἀφοῦ καὶ ὁ παράγων αὐτὸς εἶναι μέσα στὴ Φύσι καὶ ἀναγκαία ὑπακούει στὸν παντοδύναμο νόμο τῆς ἐξελίξεως, ποὺ στὰ ὑλικὰ τουλάχιστον πράγματα τόσο καλὰ ἔχει μελετήσει ἡ ἐπιστήμη.

* * *

Εἶναι τὸ θέρος ἡ δυνατώτερη καὶ ἡ πιὸ ἔνδοξη ἐποχὴ τοῦ ἔτους. Ἡ ἀφετηρία του, ἡ θερινὴ τροπὴ τοῦ Ἡλίου, εἶναι ἡ μεγάλη ἡμέρα μιᾶς ὑπέρτατης πνευματικῆς εὐλογίας ποὺ δίδει στὴ Γῆ, μὲ τὶς ἰσχυρότερες δυνάμεις του, ὁ πατέρας της, ὁ Ἥλιος. Χαρὰ σὲ κείνους ποὺ χωρὶς πάθη, προλήψεις καὶ φόβους, ἠμποροῦν ν' ἀφίνουν ἐλεύθερο τὸ «εἶναι» τους, ὥστε νὰ ξεκολλήσῃ ἀπὸ τὸ σύμπλεγμα τῆς ὕλης καὶ τοῦ ψυχροῦ ὀρθολογισμοῦ καὶ νὰ φέρουν τὰ βλέμματά τους ψηλότερα.

ΕΚΑΤΟ ΧΡΟΝΙΑ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΝΗΣΙ

ΕΝΟΣ

ΜΕΓΑΛΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ

ΡΑΜΠΙΝΤΡΑΝΑΘ ΤΑΓΚΟΡ

Ἔφερε στὸν κόσμο μήνυμα ἐλευθερίας καὶ ἀγάπης

Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΠΕΤΕΙΟΣ τοῦ 1961 εἶναι ἡ ἑκατονταετηρὶς ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰνδοῦ ποιητοῦ Ραμπιντρανὰθ Ταγκόρ. Θὰ ἑορτασθῇ τόσο στὴν Ἀνατολή, ὅσο καὶ στὴ Δύση, σ' ὅλο τὸν κόσμο, γιατὶ ὁ Ταγκὸρ εἶναι μιὰ παγκόσμια πνευματικὴ μορφή.

Γόνος παλιᾶς πριγκιπικῆς οἰκογενείας Βραχμάνων, γεννήθηκε τὸ 1861 στὴν Καλκούτα. Πῆγε στὴν Ἀγγλία γιὰ νομικὲς σπουδές, μὰ γύρισε ποιητής. Τὸ 1901 ἵδρυσε τὸ περίφημο σχολεῖο του «Σπίτι τῆς Εἰρήνης», στὸ ὁποῖο καὶ ἀφιέρωσε ὁλόκληρο τὸ ποσὸν τοῦ Βραβείου Νόμπελ λογοτεχνίας, ποὺ τοῦ ἀπενεμήθη τὸ 1913. Τὸ 1915 τοῦ ἀπενεμήθη ἀπὸ τὴν ἀγγλικὴ κυβέρνηση τίτλος εὐγενείας, ἀλλὰ τὸν γύρισε πίσω τὸ 1919, εἰς ἔνδειξιν διαμαρτυρίας γιὰ τὴν ἀπάνθρωπη κατάπνιξη τῆς ἐθνικιστικῆς ἀπελευθερωτικῆς ἐξεγέρσεως.

Ὁ Ταγκὸρ δὲν ἐπῆρε μέρος στὴν πολιτική, διότι ἐπίστευε ὅτι ἡ ἀπελευθέρωσις—ἡ ἀληθινὴ—θὰ ἔλθῃ μονάχα ὕστερ' ἀπὸ κοινωνικὲς καὶ πνευματικὲς μεταρρυθμίσεις, ἀλλιῶς εἶναι μία μετατόπισις σκλαβιᾶς. Ἐξ ἄλλου ἀπεχθανόταν τὴ βία. Δούλεψε γιὰ τὴν ἐλευθερία τῆς πατρίδος του, στὸν μορφωτικὸ τομέα καὶ ἔγινε ὁ θεμελιωτὴς τῆς νεώτερης ἀναγέννησης τῆς Ἰνδίας.

Ξεχωριστὰ ἑτοιμάζεται νὰ τὸν τιμήσῃ ἡ πατρίδα του. Ἀποβλέποντας σὲ κάτι τὸ μόνιμο, ἡ κυβέρνησις τοῦ Νέου Δελχὶ ἀπεφάσισε τὴν ἀνέγερση θεάτρων, σχολείων, βιβλιοθηκῶν καὶ τὴν δημιουργία ἑδρῶν Ταγκὸρ στὰ πανεπιστήμια. Θὰ γυρισθῇ ται-

νία γιὰ τὴ ζωή του καὶ θὰ ὀργανωθοῦν πολλὲς ἐκθέσεις.

Σὲ κάθε ἐπαρχία οἱ κυβερνῆται προεδρεύουν στὶς ἐπιτροπὲς ἑορτασμοῦ. Πρόεδρος τῆς γενικῆς ἐπιτροπῆς προγράμματος εἶναι ἡ Σριμάτι Ρουκμινι Ντεβι, ἡ γνωστὴ ἡγετις τῆς θεοσοφικῆς κινήσεως νέων, δοθέντος, ἄλλως τε, ὅτι ὁ Ταγκὸρ ἦταν ψυχικὰ συνδεδεμένος μὲ τὸ θεοσοφικο κήρυγμα φιλελευθερισμοῦ καὶ πανανθρώπινης ἀδελφότητος, εἶχε ἐπισκεφθῆ τὸ Ἄντυαρ (ἕδρα τῆς παγκοσμιου Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας) καὶ ἔγινε πατρων τῆς Θεοσοφικῆς Σχολῆς Μπεζαντ. Ἐξ ἄλλου, ἡ Ρουκμινι Ντεβι, κατ' αἴτηση τῆς Ἀκαδημιας Νατακ, θὰ γράψη ἕνα χοροδραμα πανω σὲ θεμα τοῦ Ταγκόρ.

Ὁ Ραμπιντραναθ Ταγκὸρ ἔγραψε πολλα βιβλια, ἀπο τὰ ὁποῖα ἀναβλυζει το μηνυμα του στον κοσμο: μήνυμα ἐλευθερίας και ἀγάπης. Ἕνα πολὺ μικρο ἀπάνθισμα θὰ παρουσιάσουμε στοὺς φιλους τοῦ ΙΛΙΣΟΥ. Προερχεται ἀπο τὰ βιβλία τοῦ Ταγκορ «Το σπιτι και ὁ Κόσμος», «Λυρικη προσφορα», «Ὁ κηπουρος» καὶ τα «Σκορπια πουλιά».

ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ

Ἐσὺ σὲ ποιὰ γλῶσσα μιλᾶς, ὤ πέλαγο;
—Στη γλῶσσα τῆς αἰώνιας ἀπορίας.
Ἐσὺ σὲ ποιὰ γλῶσσα ἀπαντᾶς,
ὤ, οὐρανέ;
—Στὴ γλῶσσα τῆς αἰωνιας σιωπῆς.

***

Το μυστήριο τῆς δημιουργίας εἶναι σὰν το σκοτάδι τῆς νύχτας —εἶναι μεγαλο. Το ἀπατηλο τῆς γνώσης εἰναι σὰν την ὁμίχλη τῆς αὐγῆς.

Ο ΘΕΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Ὁ Θεὸς βρίσκει τὸν ἑαυτό του δημιουργώντας.

Ἡ ζωὴ μᾶς ἔχει δοθεῖ, δίνοντάς την ὅμως ἐμεῖς τὴν κερδίζομε.

Ὁ Θεὸς περιμένει νὰ πάρη ἀπάντηση γιὰ τὰ λουλούδια ποὺ μᾶς στέλνει, ὄχι γιὰ τὸν ἥλιο καὶ τὴ γῆ.

Ἡ ἀγαπη εἶναι ἡ ζωὴ στὴν ὁλοκλήρωσή της, μοιάζει μ' ἕνα ποτήρι ξεχειλισμένο μὲ κρασί.

ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ

Αὐτὸ ποὺ εἶσαι σὺ ὁ ἴδιος δὲν τὸ βλέπεις· αὐτὸ ποὺ βλέπεις εἶναι ὁ ἴσκιος σου.

Ὤ, ὀμορφιά, ψάξε νὰ βρῆς τὸν ἑαυτό σου μέσα στὴν ἀγάπη καὶ ὄχι μέσα στον καθρέφτη ποὺ σὲ κολακευει.

Ἡ Θεία Πρόνοια δὲ δίνει τὴν τελειωτική της μορφὴ στὴ ζωή μας. Σκοπός της εἶναι νὰ τὴν πελεκήσουμε μόνοι μας, καὶ νὰ τῆς δώσουμε ἐμεῖς τὴ μορφὴ ποὺ θέλουμε.

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΑΙ ΖΩΑ ΚΑΠΟΤΕ...

Πολλὲς φορὲς ἀναρωτιέμαι ποῦ ἄραγε νὰ βρίσκονται κρυμμένα τὰ σύνορα ἀνάμεσα στὸν ἄνθρωπο καὶ στὸ ζῶο ποὺ ἡ καρδιά του δὲν ξέρει καμμιὰ μιλούμενη γλῶσσα.

Μέσ' ἀπὸ ποιον πρωτόγονο παράδεισο, σὲ ποιὰ μακρυνὴ αὐγὴ τῆς δημιουργίας, περνοῦσε τὸ ἁπλοικὸ δρομάκι, ὅταν ἀνταμώνονται οἱ καρδιές τους,

Τὰ πολυπατημένα ἀχνάρια ποὺ ἄφησαν ἐκεῖ τόσον καιρὸ τὰ βήματά τους, δὲν ἔχουν ἀκόμη σβηστεῖ, μ' ὅλο ποὺ ἡ συγγένειά τους ἔχει ἀπὸ καιρὸ λησμονηθεῖ.

Ὡστόσο κάποτε, στὸ ἄκουσμα δίχως λόγια μουσικῆς, ξυπναει μεμιᾶς ἡ θαμπὴ θύμηση, καὶ τὸ ζῶο κοιτάζει τοῦ ἀνθρώπου τὸ πρόσωπο μὲ τρυφερὴ ἐμπιστοσύνη, καὶ ὁ ἄνθρωπος σκύβει καὶ τὸ βλέπει στὰ μάτια μὲ γλυκιὰ στοργή.

Εἶναι σάμπως ν' ἀνταμώνονται οἱ δυὸ φίλοι ποὺ φοροῦν μάσκες, καὶ κάτω ἀπὸ τὶς μάσκες τους ν' ἀναγνωρίζουν ἀόριστα ὁ ἕνας τὸν ἄλλον.

ΠΑΝΩ ΑΠΟ ΟΛΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ

Εἶμαι πρόθυμος νὰ ὑπηρετήσω τὴν πατρίδα μου. Ὅμως, φυλάω τὴ λατρεία μου γιὰ το δίκαιο, ποὺ εἶναι κάτι πολὺ μεγαλύτερο ἀπο τὴ χώρα μου. Θὰ κάνω κακὸ στὸν τόπο μου ἂν θελήσω νὰ τὸν λατρέψω σὰ Θεό.

Η ΒΙΑ ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΗ

Νὰ μεταχειριστῶ βία; Μὰ γιὰ ποιὸ λόγο; Μπορεῖ νὰ νικήση ἡ βία τὴν ἀλήθεια;

Το ἄδικο δε δέχεται ποτὲ νὰ νικηθῆ, το δίκηο δέχεται.

Ὁ καταρράκτης τραγουδάει: «Τραγουδάω ὅταν βρίσκω τὴν ἐλευθερία μου».

ΠΟΛΙΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Ἐκεῖ ποὺ τὸ πνεῦμα εἶναι ἄφοβο, καὶ τὸ κεφάλι ψηλά,

Ἐκεῖ ὅπου ὁ κόσμος δὲν εἶναι κομματιασμένος ἀπὸ τοὺς στενοὺς τοίχους τῶν σπιτιῶν,

Ἐκεῖ ποὺ εἶναι λεύτερη ἡ γνώση,

Ἐκεῖ ποὺ τὰ λόγια βγαίνουν ἀπο τὰ βάθη τῆς ἀλήθειας,

Ἐκεῖ ποὺ ἡ προσπάθεια ἁπλώνει ἀκούραστη τὰ χέρια της γυρεύοντας τὴν τελειότητα,

Ἐκεῖ ποὺ τὸ καθάριο ρυάκι τῆς λογικῆς δὲν ἔχει χάσει τὸ δρόμο του μὲς στὸν ξερὸ ἄμμο τῆς νεκρῆς συνήθειας,

Ἐκεῖ ποὺ τὸ πνεῦμα, ὁδηγημένο ὅλο καὶ πιὸ ἐμπρὸς ἀπὸ σένα, ὅλο πλαταίνει ἀκατάπαυστα σὲ στοχασμὸ καὶ δράση,

Ἐκεῖ, κάτω ἀπὸ αὐτὸν τὸν οὐρανὸ τῆς λευτεριᾶς, ἄφησέ με, πατέρα, νὰ ἀναστήσω τὴν πατρίδα μου.

ΑΝΟΧΗ ΣΕ ΚΑΘΕ ΣΚΕΨΗ

Ἂν κλείσης τὴν πόρτα σου γιὰ τὴν κάθε πλάνη, θὰ ἀφήσης ἔξω καὶ τὴν ἀλήθεια.

Τὸ ποτάμι τῆς ἀλήθειας τρέχει περνώντας ἀπὸ τὰ κανάλια τῆς πλάνης.

ΤΡΑΓΟΥΔΟΥΣΕ ΤΗΝ ΑΓΝΗ ΖΩΗ

Ὢ ἐσύ, ζωὴ τῆς ζωῆς μου! Θὰ προσπαθῶ νὰ κρατῶ καθάριο τὸ κορμί μου, ξέροντας πὼς τὸ ἀγγίζει παντοῦ ἡ ζωντανὴ πνοή σου.

Θὰ προσπαθῶ πάντα νὰ κρατῶ μακριὰ ἀπὸ τὸ λογισμό μου το κάθε τι ποὺ δὲν εἶναι ἀληθινό, ξέροντας ὅτι ἐσὺ εἶσαι η ἀλήθεια ποὺ ἔχει ἀνάψει το φῶς τοῦ λογικοῦ μέσα στὸ πνεῦμα μου.

Θὰ προσπαθῶ πάντα νὰ διώχνω μακριὰ ἀπὸ τὴν καρδιά μου ὅ,τι εἶναι κακὸ καὶ νὰ κρατῶ ὁλάνθιστη την ἀγάπη μου, ξέροντας ὅτι ἐσὺ ἔχεις στήσει τὸ θρόνο σου στο ἄδυτο τῆς καρδιᾶς μου.

Καὶ ὅλη μου ἡ ἔγνοια θὰ εἶναι νὰ φανερώνεσαι ἐσὺ πάντα μέσα ἀπὸ τὰ ἔργα μου, γιατὶ ξέρω πὼς εἶναι ἡ παντοδυναμία σου ποὺ μοῦ δίνει δύναμη σ' ὅ,τι καὶ ἂν κάνω.

Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΛΩΣΥΝΗΣ

Ἄφησε πιὰ τοὺς ψαλμοὺς καὶ τὶς δοξολογίες καὶ τὶς προσευχές σου! Ποιὸν λατρεύεις σ' αὐτὴ τὴν ἐρημική, σκοτεινὴ γωνιὰ τοῦ ναοῦ μὲ τὶς κλειστὲς πόλες; Ἄνοιξε τὰ μάτια σου καὶ κοίταξε, ὁ Θεός σου δὲν εἶναι κοντά σου.

Εἶναι ἐκεῖ ὅπου ὁ ζευγὰς ὀργώνει τὴν ξερὴ γῆ καὶ ἐκεῖ ποὺ ὁ πετροκόπος σπάζει τὶς πέτρες. Εἶναι κοντά τους μὲ τον ἥλιο καὶ μὲ τὴ βροχή, καὶ τὰ ἱμάτιά του εἶναι σκεπασμένα ἀπὸ σκόνη. Βγάλε τὸν ἱερὸ μανδύα σου καὶ κατέβα, ὅπως ἔκανε καὶ ἐκεῖνος στὴ σκονισμένη γῆς.

Λύτρωση; Ποῦ μπορεῖ νὰ βρεῖς τὴ λύτρωση; Ὁ ἴδιος ὁ Κύριός μας ἐκράτησε μὲ χαρὰ στὰ χέρια του τὰ δεσμὰ τῆς δημιουργίας· εἶναι δεμένος μαζί μας γιὰ πάντα.

Παράτησε αὐτοὺς τοὺς ὑπερκόσμι-

ους λογισμούς σου καὶ ἄσε τὰ λουλούδια καὶ τὰ λιβάνια! Τί πειράζει ἂν σκιστοῦν καὶ λερωθοῦν τὰ ροῦχα σου! Πήγαινε νὰ τὸν ἀνταμώσεις καὶ στάσου κοντά του μὲ τὸν μόχθο καὶ τὸν ἱδρῶτα τοῦ προσώπου σου.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ: ΓΑΛΟΥΧΗΣΗ Σ' ΕΝΑΝ ΑΛΛΟ ΚΟΣΜΟ

Δὲν κατάλαβα τὴ στιγμὴ ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ διάβηκα τὸ κατῶφλι τῆς ζωῆς.

Ποιὰ ἦταν ἡ δύναμη, ποὺ μὲ ἔκανε ν' ἀνθίσω μέσα σ' αὐτὸ τὸ ἀπέραντο μυστήριο σὰν τὸ μπουμπούκι ποὺ σκάζει μέσα στὸ δάσος τοῦ μεσονυχτιοῦ.

Ὅταν τὴν αὐγὴ ἄνοιξα τὰ μάτια μου στὸ φῶς, ἔνιωσα ἀμέσως πὼς ἤμουν ξένος σὲ τοῦτον τὸν κόσμο καὶ πὼς τὸ ἄγνωστο, τὸ δίχως ὄνομα καὶ δίχως σχῆμα, ποὺ μὲ τριγύριζε, εἶχε πάρει τώρα τὴ μορφὴ τῆς μητέρας μου καὶ μὲ σήκωνε στὴν ἀγκαλιά του.

Τὸ ἴδιο στὸ θάνατο, τὸ ἴδιο ἄγνωστο, θὰ ἔρθει τώρα νὰ μὲ πάρει σὰν παλιός μου γνώριμος. Καὶ ἐπειδὴ ἀγαπῶ τούτη τὴ ζωή, ξέρω πὼς θ' ἀγαπήσω ἄλλο τόσο καὶ τὸ θάνατο.

Τὸ μικρὸ παιδὶ κλαίει ὅταν ἡ μητέρα τὸ βγάζει ἀπὸ τὸ δεξί της στῆθος, γιὰ νὰ βρεῖ ἀμέσως παρηγοριὰ στὸ ἀριστερό της στῆθος.

ΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ

Κάθε παιδὶ μᾶς φέρνει τὸ μήνυμα πὼς ὁ Θεὸς δὲν ἔχει ἀκόμη ἀπογοητευθῆ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο.

Μερικοὶ ἄνθρωποι γκρινιάζουνε διότι τὰ ρόδα ἔχουν ἀγκάθια· Εἶμαι εὐγνώμων διότι τ' ἀγκάθια ἔχουν ρόδα.

'Αλφόνσος Κὰρρ

ΟΥΔΕΜΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

Τ' ἀστέρια

Τ' ἀστέρια σκέψου ποὺ δὲν ἔχουν πήξει
καὶ μέσα στ' ἄδηλο γεννιοῦνται ἀκόμα.
Ποῦ ξέρεις; ἂν θὰ γίνει ἡ οὐσία τους χῶμα
ἢ νόημα μόνο; Λὲς πῶς θὰ τὸ δείξει

τὸ θέλημά Του ὁ Θεὸς ἢ μὲ μιὰ νύξη
μικρὴ κι' ἀθέατη, ποὺ δὲ θἄχει σῶμα
κανένα, σὰ μιὰ λάμψη δίχως χρῶμα
καὶ δίχως φῶς στὸ νοῦ σου θὰ τὸ ρίξει;

Ὤ, πρόσεχε, ἄνθρωπε, μὴ σοῦ ξεφύγει
στῆς ὕλης τ' ὅριο (ἐκεῖ ποὺ ἀρχίζει ἢ λήγει
τῶν ἄστρων καὶ τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου ἡ ὥρα)

ἡ μιὰ στιγμούλα· ἐκείνη, ποὺ εἶν' ἀκέρηα
στὴ διάθεση τοῦ Θεοῦ. Μπορεῖ καὶ τώρα
νὰ δίνει ἐντός σου φῶς ὁ Θεὸς σ' ἀστέρια.

('Απὸ τὸν «Κύκλο τῶν σοννέτων»)

ΘΕΜΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

ΚΑΛΛΙΟΣΤΡΟ

Ο ΑΔΙΚΗΜΕΝΟΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Ἡ ἀληθινὴ φυσιογνωμία τοῦ μεγάλου ἀποκρυφιστοῦ

Ὑπὸ Ἰω. Α. Βασιλῆ

Σ' ΕΝΑ ΚΥΚΛΟ πνευματικῶν ἀνθρώπων διεξήγετο συζήτησις, πάνω στὸ ποιὸ νὰ εἶναι τὸ ψυχολογικὸ κινητρο γιὰ τον ἄνθρωπο, ποὺ τὸν κανει. ἀπο τὴν ἐποχὴ τοῦ Προμηθεως ἴσαμε σήμερα, νὰ ἔχη πάντα ἕτοιμα, για ἐκείνους ποὺ ἀγωνίζονται νὰ τὸν διαφωτίσουν, νὰ τὸν ἐλευθερώσουν καὶ νὰ τὸν κάμουν μάκαρα —τὶς ἁλυσίδες τοῦ Καυκάσου, το κώνειον, τον σταυρό, τὴν πυρά, την Βαστίλλη. Και ὅταν δὲν ἔχει τὴ δύναμη τῆς φυσικῆς ἐξοντώσεως, νὰ πετᾶ τὴ λάσπη τῆς συκοφαντίας καὶ τῆς διαβολῆς, γιὰ ν' ἀμαυρώση τη λαμψη τῆς ὑπεροχῆς τῶν μεγάλων πνευμάτων.

Τὸ πόρισμα ἦταν. ὅτι ἡ ἀνωριμότης ἢ ἡ κατωτερότης αἰσθάνεταί τὴν ὑπόσταση ποὺ τὴν χωρίζει ἀπὸ τὶς προηγμενες συνειδήσεις καί, ἀντὶ νὰ προσπαθήση νὰ ἀνέλθη καὶ νὰ τὶς προσεγγίση, ἀντίθετα ἀγωνίζεται νὰ τις ἐξουθενώση ἢ νὰ τὶς κατεβάση στη δική της στάθμη τῆς ἀνηθικότητος καὶ τῆς προστυχιᾶς, μὲ τὰ ταπεινὰ ὅπλα τῆς διαβολῆς και τῆς συκοφαντίας.

Μεταξὺ τῶν πρωτοπόρων παιδιῶν τῆς γῆς, ποὺ ἐργασθηκαν νὰ ἀνυψώσουν τὸν συνάνθρωπό τους καὶ νὰ τὸν καταστήσουν ἐνάρετον, σοφόν, καὶ ἐλεύθερον, ἀνέφερα συμπτωματικὰ καὶ τὸν «Κόμητα Καλλιόστρο»,

τὸν ὁποῖον ἔχει τόσο ἀδικήσει ἡ Ἱστορία.

Μερικοὶ τῆς συντροφιᾶς, μόλις ἄκουσαν τὸ ὄνομα Καλλιόστρο, ξαφνιάστηκαν καὶ μὲ παρεκάλεσαν νὰ τοὺς μιλήσω περισσότερο διαφωτιστικά, διότι ὅ,τι σχετικὸ ἔχουν διαβάσει, τὸν κατατάσσει στὴν χορεία τῶν μάγων καὶ τῶν ἀπατεώνων τοῦ 18ου αἰῶνος. Σήμερα τηρῶ τὴν ὑπόσχεσή μου ἀπὸ τὶς φιλόξενες στῆλες τοῦ «Ἰλισοῦ».

Πηγὲς διαβολῆς καὶ συκοφαντίας τοῦ Καλλιόστρο εἶναι σχεδὸν ὅλες οἱ Ἐγκυκλοπαιδεῖες καὶ μεγάλος ἀριθμὸς συγγραμμάτων στηριγμένων στὰ ὅσα προέκυψαν ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τῆς κατασκοπείας (1875) τοῦ Βασιλέως τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἰταλικῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως. Καὶ ὑπὲρ τοῦ Καλλιόστρο ἔχουν γράψει ὁ Δουμᾶς πατήρ, ὁ Γκαῖτε, ὁ Μαίτερλιγκ, ὁ Καρλάυλ, ὁ Μάξ Χάβεν, καθὼς καὶ πολλὰ τεκτονικὰ περιοδικά. Στὴν Ἑλλάδα, ἡ πρώτη ἀναφερομένη διατριβὴ εἶναι στὸν «Χρόνο» τῶν Ἀθηνῶν (7 Φεβρουαρίου 1904) μὲ τὴν ὑπογραφὴ τοῦ Σπυρίδωνος Χάγου, ὁ ὁποῖος, ἀπὸ τὰ σωζόμενα τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Τεκτονισμοῦ, τοῦ ὁποίου ὁ Καλλιόστρο ὑπῆρξε ἱδρυτής, ἐσταχυολόγησε ἐνδιαφέροντα ἀποσπάσματα γιὰ τὶς ἀρχὲς καὶ δοξασίες τοῦ ὑπερόχου ἐκείνου μυσταγωγοῦ. Ὑπάρχουν ἐπίσης, σὲ μεταγενέστερα τεύχη τεκτονικῶν περιοδικῶν, σχετικὰ ἄρθρα τοῦ Νικ. Καρδούνη, καὶ τοῦ συνεργάτου τοῦ «Ἰλισοῦ» ἀγαπητοῦ μου Δημ. Ἰωαννίδη. Σὲ μερικὰ ἀπ' αὐτὰ τὰ στοιχεῖα βασίζεται τὸ παρόν.

Καὶ πρῶτα - πρῶτα θ' ἀναφέρω λίγα βιογραφικὰ στοιχεῖα: Τὸ 1745 ἐγεννᾶτο στὴ Σικελία, ἀπὸ γονεῖς ἀμαθεῖς καὶ ἐμποσευομένους, ὁ Ἰωσὴφ Μπάλσαμο. Στὰ νεανικά του χρόνια ἐξεδήλωσε τόση ἐξυπνάδα καὶ δραστηριότητα, ὥστε οἱ γονεῖς του ἔπλασαν ὄνειρα γιὰ τὴν μελλοντικὴ ἐμπορικὴ σταδιοδρομία του. Ἀλλὰ ὁ Ἰωσὴφ εἶχε ἄλλη κλίση. Τὸν ἐνδιέφεραν ἀρχικὰ οἱ ξένες γλῶσσες κ' ἔμαθε γαλλικά, πορτογαλικά, λατινικά, ἀραβικὰ καὶ ἀρχαῖα ἑλληνικά. Ὕστερα ἄφησε τὸν τόπο του καὶ τὰ ὄνειρα τοῦ μαγαζάτορα, γιὰ νὰ περιοδεύση σὲ ξένες χῶρες. Πῆγε στὴν Αἴγυπτο, τὴν Ἀραβία, τὴν Ἑλλάδα, γύρισε ὅλη τὴν Εὐρώπη. Ὅταν συναντήθηκε μὲ τὸν μεγαλομύστη καὶ ἀποκρυφιστὴ Ἀλτοτᾶ καὶ συνδεύθη μαζί του, τότε ἔγινε ὁ «Κόμης Ἀλέξανδρος ντὲ Καλλιόστρο», ὄνομα ποὺ ἀναλύεται μὲ τὴν ἀριθμοσοφία καὶ δίνει τὸν ἀριθμὸ τὸν σημαίνοντα ὅτι τὸ κακὸν δὲν ἀντιμάχεται τὸ καλὸν, ἀλλὰ ἐξουθενώνεται ἀπὸ τὸ καλόν. Ὁ δὲ φέρων τὸ ὄνομα τοῦτο φέρει μέσα του τὴν παντοτεινὴ Ἁρμονία, τὴν ἀδιατάρακτη γαλήνη, ποὺ τοῦ ἐξασφαλίζουν τὴν ἀπόκτηση τῆς Γνώσεως καὶ τῆς ἐλευθερίας. Ἔτσι φανερώνεται ὅτι ὁ Καλλιόστρο κατατάσσεται μεταξὺ ἐκείνων ποὺ γεννήθηκαν δύο φορὲς στὴν ἴδια διαβίωση. Γεννήθηκε ἐκ σαρκὸς καὶ κατόπιν ἐκ πνεύματος, κατὰ τὴν χριστιανικὴ μυσταγωγικὴ θεωρία. Μαζὶ μὲ τὸν Ἀλτοτᾶ ταξείδευσε στὴν Ἑλλάδα. Ἐπεσκέφθη τὴν Ἐλευσῖνα, τὰ Καβείρια κοντὰ στὴ Θήβα, ἀνέβηκε στὴν Ἀκρόπολι καὶ ἐπεκαλέσθη τὴν Θεὰ Ἀθηνᾶ νὰ τὸν βοηθήση καὶ τὸν προστατεύση στὸ ἔργο τῆς ἀφυπνίσεως καὶ τοῦ φωτισμοῦ, ποὺ ὑπεσχέθη ὅτι θ' ἀνελάμβανε ἀμέσως ὅταν ἔφθανε στὴ Γαλλία. Στὸν τόπο ἐκεῖνον ἔμελλαν νὰ διαδραματισθοῦν γεγονότα καὶ κοινωνικαὶ μεταβολαί, ποὺ θ' ἄλλαζαν τὸν ρουν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων.

Ὁ Καλλιόστρο, κάτοχος τῆς Μυστηριακῆς Γνώσεως καὶ τῆς ἀποκρύφου Σοφίας, προικισμένος δὲ μὲ διοργανωτικὲς ἱκανότητες καὶ μὲ θεληματικότητα ἀκαταβλητη, μπῆκε στὸν Γαλλικὸ Τεκτονισμό. Ἐκείνην τὴν ἐποχή, αἱ Τεκτονικαὶ Στοαὶ εὑρίσκοντο σὲ πραγματικὴ πνευματικὴ Αἴγλη. Σ' αὐτὲς εἶχαν καταφύγει ὅλαι αἱ κορυφαὶ τῆς διανοήσεως, τοῦ ζωντανοῦ καὶ τοῦ ἐλευθέρου πνεύματος. Μὲ τὴν ἀθάνατη τριλογία

«Ἰσότης, Ἀδελφότης, Ἐλευθερία», ἡ ὁποία ἔγινε καὶ τὸ ἔμβλημα τῆς Πρώτης Γαλλικῆς Δημοκρατίας, ἐγαλουχοῦντο αἱ γενναῖαι ψυχαὶ ποὺ ἔμελλαν ν' ἀνατρέψουν τὰ εἴδωλα τῆς Κοσμικῆς Τυραννίας καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Δεσποτείας τῆς Γαλλίας καὶ ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου.

Ὁ Καλλιόστρο ἀνεγνωρίσθη ὡς Διδάσκαλος ἀπὸ τοὺς Τεκτονικοὺς κύκλους καὶ τὸ πνευματικό του κῦρος ἦταν ἀπέραντο καὶ ἐπιβλητικό. Κατέπλησσε δὲ τοὺς μεμυημένους καὶ μή, μὲ τὶς ψυχικές του ἱκανότητες. Μέσω τοῦ ὑπνωτισμοῦ καὶ ἄλλων μεθόδων ἐγνώριζε καὶ ἀπεκάλυπτε τὶς σκέψεις τῶν Ἰθυνόντων. Προέλεγε τὰ μέλλοντα νὰ συμβοῦν. Ἐθεράπευε ἀσθενεῖς, ἀκόμη δὲ καὶ καρκινοπαθεῖς, ὅπως τὸν Ἰβὰν Ἰσλένιεβ καὶ ἄλλους, ποὺ ἡ Ἰατρικὴ Ἐπιστήμη ἐγκατέλειπε.

Ἵδρυσε φαινομενικὰ ἐργαστήριο γιὰ τὴν κατασκευὴ δῆθεν χρυσοῦ καὶ τοῦ ἐλιξηρίου τῆς Ζωῆς. Ἔτσι ἡ φαντασία τῶν ἀμυήτων τον θεωροῦσε καὶ τὸν ἀποκαλοῦσε Μάγον, Θαυματουργόν. Γιὰ τοὺς μεμυημένους, ὅμως, τόσον ἡ κατασκευὴ χρυσοῦ, ὅσον καὶ τὸ ἐλιξήριον τῆς ζωῆς εἶχαν ἁπλῶς συμβολικὴ σημασία.

Τὸ 1768 νυμφεύεται τὴν Λαυρεντία Φελιτσιάνη, ἡ ὁποία τὸν βοήθησε πολὺ μὲ τὰ ψυχικὰ καὶ τὰ πνευματικά της χαρίσματα στο μεγάλο του ἔργο.

Ὁ Καλλιόστρο ἀφοῦ ἀνέβηκε ὅλη τὴν κλίμακα τῆς Τεκτονικῆς Ἱεραρχίας διεφώνησε μὲ τοὺς ἰθύνοντας τότε τὸν Γαλλικὸ Τεκτονισμό, ἐπειδὴ ἀπέκλεισαν τὴν γυναίκα ἀπὸ τὰς Στοὰς μὲ τὴν δικαιολογία ὅτι ὡρισμένα μυστικὰ διέρρεαν μέσω τῶν γυναικῶν στοὺς Ἱερεῖς τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας, συνελαμβάνοντο δὲ καὶ ἐξηφανίζοντο μυστηριωδῶς πολλοὶ ἐξέχοντες τέκτονες. Τοτε ὁ Καλλιόστρο ἵδρυσε τὸν Αἰγυπτιακο Τεκτονισμό, ὁ ὁποῖος ἦτο «ἀνδρογυνικός». Ἡ πρώτη στοὰ ἱδρύθη στὴ Λυών, γρήγορα ὅμως ἱδρύθησαν στοαὶ καὶ σ' ἄλλες πόλεις τῆς Γαλλίας, στὴν Γερμανία καὶ στὴν Ρωσσία. Τὸ ἄστρο τοῦ Καλλιόστρο μεσουρανοῦσε, ὅταν ὁ φθόνος καὶ ἡ κακεντρέχεια τῶν ἀνθρώπων τῆς Ἀρνήσεως καὶ τοῦ σκότους ἄρχισαν νὰ βάλλουν ἐναντίον του, ἀτυχῶς δὲ μὲ θλιβερὰ ἀποτελέσματα.

Τὸ 1785 ἐπεσκέφθη ὁ Καλλιόστρο τὸν Καρδινάλιο τοῦ Ροάν, ὁ ὁποιος τὸν ἐφιλοξένησε. Ἀκριβῶς τὶς ἡμέρες αὐτὲς ξέσπασε καὶ τὸ «σκάνδαλο τοῦ περιδεραίου», τὸ ὁποῖον ὁ Δουμᾶς πατὴρ περιγράφει διεξοδικὰ στὰ «Ἀπομνημονεύματα ἑνὸς Ἰατροῦ».

Ἡ ὑπόθεσις συνοπτικὰ ἔχει ὡς ἑξῆς: Ὁ Καρδινάλιος τοῦ Ροάν, φύσις ἐρωτύλος, ἔτρεφε πλατωνικὸν ἔρωτα γιὰ τὴν Βασίλισσα Ἀντουανέττα. Μία αὐλική, ἡ κόμησσα Βαλουά, ἀντιληφθεῖσα τὴν ψυχολογικὴ διάθεσι τοῦ ἀτυχοῦς Καρδιναλίου, τοῦ διεδίδασε τὴν ἐπιθυμία δῆθεν τῆς Βασιλίσσης ὅπως, σὰν ἐπισφράγισι τοῦ δεσμοῦ των, τῆς δωρήση ἕνα περιδέραιο. Ὁ ἀφελὴς ἱερωμένος ἀγόρασε τότε μὲ δόσεις ἕνα βαρύτιμο περιδέραιο. Τὸ παρέδωσε στὴν κόμησσα, ἡ ὁποία, ἐννοεῖται, τὸ κράτησε γιὰ τὸν ἑαυτό της. Ὁ κοσμηματοπώλης μάταια περίμενε τὴν πληρωμὴ τῶν δόσεων ἀπὸ τὸν Καρδινάλιο. Ἀφοῦ δὲ γνώριζε ὅτι προωρίζετο διὰ τὴν Βασίλισσα κατέφυγε στὸν Βασιλέα Λουδοβίκο γιὰ τὴν ἐξόφληση τοῦ περιδεραίου. Τὸ σκάνδαλο ξέσπασε σ' ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ τύπος, οἱ διανοούμενοι καὶ οἱ ἐργάται τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως ἔβαλλαν συνεχῶς κατὰ τῆς Κοσμικῆς Τυραννίας τῆς Αὐλῆς καὶ τῆς Πνευματικῆς Δεσποτείας τοῦ Κλήρου. Ὁ Καρδινάλιος συνελήφθη τὴν στιγμὴ ποὺ Ἱερουργοῦσε, μαζὺ δὲ μ' αὐτὸν οἱ συνεργάται του καὶ ὁ φιλοξενούμενός του Καλλιόστρο. Ἡ δίκη διεξήχθη ἐνώπιον Εἰδικοῦ Δικαστηρίου, τὸ ὁποῖον, ὅμως, ἦταν ἐχθρικώτατα διατεθειμένον πρὸς τοὺς Βασιλεῖς καὶ ἀθώωσε τοὺς κατηγορουμένους. Ἡ δίκη ἐκείνη εἶχε τόσο τραγικὲς συνέπειες γιὰ τὴν με-

τέπειτα τύχη τῆς Βασιλίσσης. Ὁ Καλλιόστρο ἀθωώθηκε μέν, ἀλλὰ διετάχθη ἀπὸ τὸν Βασιλέα νὰ ἐγκαταλείψη τὸ ἔδαφος τῆς Γαλλίας.

Ποία ὅμως ἦταν ἡ ἐνοχὴ τοῦ Καλλιόστρο στὴν περιβόητη αὐτὴ ὑπόθεση τοῦ περιδεραίου; Ὁ Καλλιόστρο, φίλος τοῦ Καρδιναλίου, ἀγαποῦσε μὲν τὸν ἄνθρωπο Ντὲ Ροάν, μισοῦσε ὅμως τὸ ράσο, πιστεύοντας ὅτι κάτω ἀπὸ αὐτὸ κρύπτονται τὰ ταπεινότερα πάθη. Τὸ κοινωνικὸ πιστεύω τοῦ Καλλιόστρο συνοψίζεται ἐπιγραμματικώτατα στὸ κήρυγμά του : «Γελοιοποιήσατε τὴν Τιάραν καὶ ποδοπατήσατε τὰ κρίνα». (Τὰ κρίνα ἦταν τὸ ἔμβλημα τῆς Γαλλικῆς Αὐλῆς). Στὴν περίπτωση τοῦ σκανδάλου τοῦ περιδεραίου, ἔβλεπε μιὰ εὐκαιρία φθορᾶς ταὐτοχρόνως καὶ τῶν δύο ἐχθρῶν. Οἱ συνέπειες τῆς δίκης ἔγιναν ἡ ἀπαρχὴ τῆς δυσφημήσεωςτοῦ μεσουρανοῦντος Διδασκάλου τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀγάπης.

***

Τὸ πνευματικὸ καὶ ἰδεολογικὸ πορτραῖτο τοῦ Καλλιόστρο ἀντικατοπτρίζεται στὰ σταχυολογήματα τοῦ Μύστου Σπ. Νάγου, ποὺ τὰ εἶχε δημοσιεύσει τὸ 1904. Ἡ ἠθικὴ διδασκαλία τοῦ Καλλιόστρο ἀρχίζει ὡς ἑξῆς:

«Ἄνθρωποι, διατί μάχεσθε τὸν ἄνθρωπο;Διατί ἀφήνετε τὰς ψυχάς σας νὰ φθάνουν στὸ κακούργημα ; Καὶ δύναται νὰ ὑπάρχη μεγαλείτερον κακούργημα ἀπὸ τὸ νὰ βδελύσσεσθε τοὺς ἀδελφούς σας ἀνθρώπους; Ἀντὶ δὲ νὰ σᾶς ἑνώνη ἡ ἀγάπη, σᾶς χωρίζει τὸ μῖσος; Διατί, ἀδελφοί μου ἄνθρωποι, λησμονεῖτε τὸν Μέγιστον Διδάσκαλον, ὅστις διὰ νὰ καταδείξη, ὅτι ἀληθῶς ἠγάπα τοὺς ἀδελφούς του ἀνθρώπους, ἀφῆκεν ἑαυτὸν νὰ τὸν σύρωσιν εἰς τὸν σταυρὸν καὶ τὸν θάνατον, ἐνῷ ἠδύνατο νὰ ἐνεργήση ἄλλως;

Τί μεῖζον ὁ σοφὸς ἔχει ν' ἀποδείξη, παρὰ ἀγάπην πληροῦσαν τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ τὸν νοῦν του πρὸς πᾶσαν ὕπαρξιν; Τί νομίζετε, ὅτι δύναται νὰ εἶναι ἄλλο τί τὸ κοσμοῦν τὸν Θεὸν μεγαλεῖον παρὰ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ δικαιοσύνη; Εἶναι ὁ Θεὸς Μέγας, διότι μεγίστη εἶναι ἡ πρὸς τοὺς κόσμους τοῦ παντὸς αὐτοῦ ἀγάπη. Τί νομίζετε ὅτι ἐστὶ δικαιοσύνη, ἐὰν δὲν εἶναι ἡ μέριμνα ἡμῶν διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ζωῆς τῶν ἀδελφῶν μας ἀνθρώπων;

Τί ἐστὶν ἐλευθερία, ἐὰν δὲν εἶναι ἡ ἐλευθέρα πρᾶξις τοῦ ἀνθρώπου ἡ μὴ σκοποῦσα νὰ παρεμποδίση καὶ νὰ διαταράξη τὴν ἁρμονίαν καὶ πρόοδον πάντων τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν;

Καταρρίψατε, συντρίβοντες ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν, τὰ ἀξιώματα καὶ ὑπερασπίσατε τὸν ἄνθρωπον, ἐπαναφέροντες αὐτὸν εἰς τὴν οὐσίαν τὴν παρέχουσαν αὐτῷ δύναμιν ν' ἀγαπᾶ τοὺς ἀδελφούς του καὶ νὰ σέβεται αὐτῶν τὰς πράξεις τὰς μὴ ἐμποδιζούσας οὐδενὸς τὴν πρόοδον.

Πατάξατε τοὺς τίτλους καὶ καταστήσατε αὐτοὺς πρὸ τῶν ὀμμάτων τῆς Κοινωνίας, ὅτι εἶναι μηδὲν πρὸ οἱασδήποτε ἀνθρωπίνης μορφῆς.

Ἀπαλλάξατε τὸν ἀδελφὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὰ δεσμὰ τὰ καλούμενα προνόμια κοινωνικά, διότι ταῦτα ἀποξενοῦσιν αὐτὸν ἀπὸ τὴν μητέρα του φύσιν, ἡ ὁποία παύει νὰ γαλουχῆ τοὺς ἀλαζόνας καὶ τοὺς καταφρονοῦντας τὸν ἄνθρωπον.

Ἀνδρωθῆτε, ἀδελφοί μου. Παρατηρήσατε τὸ Σύμπαν, τὴν γλυκεῖαν μητέρα Φύσιν, καὶ εἴπατε εἰς ἑαυτούς: οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων εἶναι τέκνον ξένης τινὸς Μητρός.

Συντρίψατε τὰ δεσμὰ τῆς οἰκογενείας, διότι ὁ νοῦς περιορίζει τὴν ἔκτασιν αὐτοῦ καὶ τὸ ἔργον του εἶναι ξένον πρὸς τὸν σκοπόν του».

Τὸ κοινωνικό του Εὐαγγέλιο περιέχεται στοὺς ἀκολούθους ἐξορκισμούς:

«Ποδοπατήσατε τὰ σκῆπτρα τῶν τυράννων, φειδόμενοι τῶν ἀνθρώπων. Γελοιοποιήσατε τὰς Τιάρας τῶν Παπῶν καὶ πᾶσαν χρυσοποίκιλτον πνευματικὴν καὶ κοσμικὴν δεσποτείαν, διότι εἶναι πηγὴ παντὸς κακοῦ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Κηρύξα-

τε πρὸς πᾶσαν ζῶσαν ψυχήν, ὅτι δὲν διαφέρει κατὰ τὰ δικαιώματα καὶ τὶς ὑποχρεώσεις πρὸς οὐδεμίαν ἄλλην ἐνσυνείδητον ὑπόστασιν.

Διδάξατε ὡς ἐμπνευσμένοι καὶ ἀπηλλαγμένοι παθῶν διδάσκαλοι τὸν ἄνθρωπον διὰ νὰ ἀντιληφθῇ ὅτι οὐδεὶς τὸν προώρισε νὰ εἶναι τυφλὸς καὶ νὰ πάσχῃ, ἐκτὸς ἐκείνων οἵτινες καταχρῶνται τῆς ἀδυναμίας αὐτοῦ. Τοιοῦτοι δὲ εἶναι οἱ φέροντες ἐπὶ τῶν κεφαλῶν των διαδήματα, ἐπιδεικνύοντες οὕτω ὅτι ἐκπροσωποῦν τὴν ἀρχὴν τὴν χωρίζουσαν τὰ ἄτομα, παρὰ τοὺς νόμους, οἵτινες ὑπαγορεύουν τὴν σύστασιν τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας».

***

Μὲ κάποιαν πικρίαν ἔλεγε στὴν ἀφωσιωμένη του σύντροφο: «Ἡμεῖς δεχόμεθα περιφρονήσεις ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, διότι ἐργαζόμεθα δι' αὐτούς. Οἱ τυραννοῦντες αὐτούς, δέχονται ἐπαίνους καὶ δῶρα. Ἡ ἀνθρωπότης εἶναι τόσον ἐξοικειωμένη μὲ τὰ δεσμά της, ὥστε φέρει αὐτὰ μακαρίως».

Αὐτὴ ἦτο ἡ διδασκαλία τοῦ ὑπερόχου ἐκείνου μύστου, ὅστις τόσας προσπαθείας καὶ τόσους ἀγῶνας κατέβαλε γιὰ νὰ ἀφυπνίσῃ, νὰ φωτίσῃ καὶ νὰ ὁδηγήσῃ τοὺς ἀνθρώπους στὸ δρόμο τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ λυτρωμοῦ. Ἡ ἐσωτερικὴ του διδασκαλία περιεκλείετο στὰ τυπικὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Τεκτονισμοῦ, τὰ ὁποῖα ἀδυνατοῦμεν νὰ φέρωμε στὴν δημοσιότητα. Τοῦτο μόνον μποροῦμε νὰ ποῦμε, ὅτι ὁ Καλλιόστρο ἀξίωνε ἀπὸ τοὺς ὀπαδούς του ἁγνότητα σκέψεων καὶ αἰσθημάτων. Βίον ἤρεμον. Ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Καὶ ἀγωνιστικὴ διάθεση γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τοῦ κοινωνικοῦ καὶ πνευματικοῦ τυραννικοῦ καθεστῶτος.

Ἐδέχετο στὰς Στοάς του τὴν συνεργασία τῆς γυναίκας, διότι ἐπίστευε ὅτι ἡ συναισθηματικότης καὶ ἡ ἁγνότης τῆς γυναίκας ἐξευγενίζουν καὶ ἐμπνέουν τὸν ἄνδρα σὲ πράξεις γενναῖες. Ἡ ἁγνὴ γυναικεία φύσις συμπληρώνει τὶς ἀτέλειες τῆς ἀνδρικῆς φύσεως μεταγγίζουσα τὴν ἰσορροπία μὲ τὶς ὀργανικὲς καὶ ψυχικές της δυνάμεις.

Ὁ ἄνθρωπος, ἔλεγε, εἶναι ἕνας δυνάμει Θεός. Πῶς ὅμως θ' ἀναδειχθῇ Θεὸς ἐν δράσει; Μόνον ἐὰν ἐκδηλώσῃ τὰς ἐντὸς αὐτοῦ εὑρισκομένας λανθανούσας δυνάμεις. Πῶς ὅμως θὰ κατορθώσῃ τοῦτο; Ἐὰν ἀκολουθῇ πιστὰ τὸν ἠθικὸ νόμο, τὴν ἀρετή. Ἡ ἠθικὴ κατάστασις ἑδραιώνει τὴν ἐσωτερικὴ γαλήνη καὶ ἀταραξία, ἀπαραίτητες προϋποθέσεις ὅπως ὁ ὀργανισμός του ἐπιδρᾶται ἀπὸ τὰς εὐεργετικὰς δυνάμεις τοῦ Ἡλίου καὶ ἡ ψυχή του δέχεται τὶς περιπτύξεις ἁγνῶν καὶ φωτεινῶν ὑπάρξεων. Γιὰ τοῦτο καὶ οἱ ἀνώτεροι βαθμοὶ τοῦ Τεκτονικοῦ του συστήματος ἠσχολοῦντο μὲ τὴν θεουργίαν, ἡ ὁποία τὸν ἄνθρωπο καθιστᾶ σοφόν, δαμαστὴ καὶ χειριστὴ τῶν ἀποκρύφων νόμων καὶ τοῦ πνεύματος. Τέλος, τὸν ἀναβιβάζει στὴν βαθμίδα τῆς Θεότητος.

Φαίνεται, ὁ ἴδιος ὁ Καλλιόστρο εἶχε φθάσει στὴν βαθμίδα αὐτή. Ἀσκοῦσε μίαν ἀπόλυτη αὐτοκυριαρχία καὶ διατηροῦσε γαλήνη καὶ ἠρεμία ἀδιατάρακτη τὴν ὁποίαν καὶ μετέδιδε σὲ ὅσους τὸν πλησίαζαν. Ἦταν παντογνώστης. Ἀπεκάλυπτε τὴν ἱστορία τῆς ψυχῆς τῶν ἀνθρώπων καὶ προέλεγε τὰ μέλλοντα νὰ συμβοῦν. Ἐνεβάθυνε στοὺς διαλογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐδιάβαζε τὶς σκέψεις τους. Θεράπευε τοὺς ἀπελπισμένους ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη ἀσθενεῖς. Καθοδηγοῦσε τὶς ὥριμες ψυχὲς στὸ δρόμο τοῦ πνευματικοῦ τους λυτρωμοῦ. Στὰ ὄμματα τῶν ἀμυήτων ἦταν ἕνας μάγος, ἕνας θαυματοποιὸς προικισμένος μὲ ὑπερφυσικὲς δυνάμεις καὶ μεγάλος φίλος τῶν ἀδυνάτων καὶ τῶν καταφρονημένων. Οἱ μεμυημένοι ὅμως ἔβλεπαν στὸ πρόσωπο τοῦ Καλλιόστρο τὸν ἀναγεννηθέντα ἠθικῶς καὶ ἰδεολογικῶς ἄνθρωπον, τὸν μεταμορφωθέντα σὲ πραγματικὸ μύστη, τὸν ἀναδειχθέντα σὲ μέγα μυσταγωγὸ καὶ

προορισθέντα ἀπὸ τὸν οὐρανὸ νὰ ὁδηγήση στὴν πρόοδο καὶ στὴν ἐλευθερία τὸν ἄνθρωπο. Γι' αὐτὸ εἶχε πάρει καὶ τὸ ὄνομα «Φοῖνιξ».

Μετὰ τὴν δίκη τοῦ περιδεραίου, ὁ Καλλιόστρο ἐγκατεστάθη στὴν Ἀγγλία. Ἀλλὰ ἡ κατασκοπεία τοῦ Βασιλέως Λουδοβίκου παρακολουθοῦσε τὴν δρᾶσι τοῦ Καλλιόστρο. Ὅταν δὲ μέσῳ τῶν πολλαπλῶν της ὀργάνων πληροφορήθηκε γιὰ πρώτη φορὰ τὸ ἀρχικό του ὀνοματεπώνυμο Ἰωσὴφ Μπάλσαμο, σατανικώτατα τὸ συνετaύτισε μ' ἕναν συνώνυμό του πλαστογράφο, ἀλήτη καὶ κακοῦργο ἀπὸ τὸ Παλέρμο τῆς Ἰταλίας γιὸ ἑνὸς ἀμαξηλάτου. Σὰν τρανὴ ἀπόδειξι τῆς προηγουμένης του ζωῆς, ἡ κατασκοπεία παρουσίασε τὴν ἀλλαγὴ τοῦ ὀνοματεπωνύμου του σὲ Κόμητα Ἀλὲξ Ντὲ Καλλιόστρο γιὰ ν' ἀποφύγη ἔτσι τὶς καταδικαστικὲς ἀποφάσεις μὲ τὶς ὁποῖες ἐβαρύνετο ὁ ἀπατεὼν τοῦ Παλέρμου. Ἔτσι τὸ νέο του ὄνομα ποὺ τὸ πῆρε σὰν τεκμήριο πνευματικῆς μεταμορφώσεως καὶ ἁγιωσύνης, ἔδωσε λαβὴ γιὰ νὰ ἐκτοξευθοῦν οἱ χειρότερες ὕβρεις ἐναντίον ἑνὸς ἁγνοῦ Ἰδεολόγου Μύστου.

Ἡ Ἀγγλικὴ γνώμη, εὐαίσθητη τότε στὰ ζητήματα τῆς κοινωνικῆς ἠθικῆς, ἐξηγέρθη κατὰ τοῦ Καλλιόστρο. Ἡ Ἀστυνομία τὸν διέταξε νὰ ἐγκαταλείψη ἀμέσως τὸ Βρετανικὸν ἔδαφος.

Τώρα, ὁ Καλλιόστρο περιπλανᾶται τὴν Εὐρώπη, ὄχι πιὰ τιμώμενος, ἀλλὰ περιφρονημένος καὶ χλευαζόμενος. Οὐδεμία πλέον χώρα τὸν δέχεται, ἔστω καὶ σὰν φιλοξενούμενο. Εἶναι ἕνας νέος περιπλανώμενος Ἰουδαῖος.

Τότε συλλαμβάνει τὴν τολμηρὴ ἀπόφασι νὰ ἐγκατασταθῆ στὴ Ρώμη καὶ ἐκεῖ στὴν καρδιὰ τῆς Παπωσύνης νὰ ἱδρύση Στοάν. Τὸ ἐπιτυγχάνει. Ἀλλὰ ἔπειτα ἀπὸ ἕνα χρονικὸ διάστημα συλλαμβάνεται. Δικάζεται τὸ 1791 ἀπὸ τὸ Ἱεροδικεῖον τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως, καὶ καταδικάζεται εἰς θάνατον ὡς μάγος, αἱρετικὸς καὶ Τέκτων. Ὁ Πάπας ὡστόσο φοβήθηκε τὴν ἐξέγερσι τῶν Γάλλων διανοουμένων καὶ τῶν ἁπανταχοῦ Τεκτόνων, καὶ μετρίασε τὴν θανατικὴ ποινὴ σὲ ἰσόβια δεσμά. Ἔτσι ὁ Καλλιόστρο κλείσθηκε στὴν εἱρκτὴ τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου στὴν Ρώμη, ὅπου καὶ πέθανε τὸ 1795. Ὅταν το 1797 οἱ γαλλικὲς φάλαγγες τῆς Ἐπαναστάσεως ἔκρουσαν τὶς πύλες τῆς Ρώμης, ὁ ἐπὶ κεφαλῆς των στρατηγὸς (Τέκτων) ἔτρεξε στὶς φυλακὲς γιὰ νὰ ἀπελευθερώση τὸν Καλλιόστρο. Πληροφορήθηκε ὅμως ἐμβρόντητος τὸν θάνατό του. Τότε διέταξε τὴν ἀνατίναξι τῶν φυλακῶν, ἀφοῦ ἀπέδωκε τὴν ἐλευθερία στοὺς κρατουμένους.

Αὐτός, φίλε ἀναγνῶστα, ὑπῆρξε ὁ ἀδικημένος ἀπὸ τοὺς συγχρόνους του καὶ ἀπὸ τὴν ἱστορία Ἰωσὴφ Μπαλσαμο.

Δὲν ξέρω ἂν πέτυχα νὰ παρουσιασω ὅσο ἤθελα ἔντονα τὸ πνευματικό του πορτραῖτο. Οἱ διασωθέντες ὅμως λόγοι του, ἐὰν μελετηθοῦν μὲ προσοχή, πιστεύω ὅτι θὰ δώσουν πιστότερα τὴν εἰκόνα τῆς ὑπέροχης ἐκείνης φυσιογνωμίας.

Οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι, οἱ ποθοῦντες τὴν ἀλήθεια και τὴν δικαιοσυνη, ἔχουν ἕνα ἱερὸ χρέος ἀπέναντι ἐκείνων που ἀπο τὴν ἱστορια. Νὰ τὴν ὁμίχλη τῆς συκοφαντίας τῆς διαβολῆς ποὺ συσσώρευσαν ἐνεργούμενα τοῦ σκότους. Νὰ προβάλουν συχνὰ στοὺς τὴν πραγματικὴ εἰκόνα τῶν Μεγάλων ἀνθρωπιστῶν καὶ τῆς ἀνθρωπότητος. Ὄχι διότι ἐκεῖνοι οἱ ἀθάνατοι καὶ οἱ μάκαρες ἔχουν ἀνάγκη τώρα τῆς ἐκτιμήσεως καὶ τῆς δόξης ἀπὸ τῶν θνητῶν, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐπανορθώσουμε ἐμεῖς τὸ ἀδίκημα ποὺ συνάνθρωποί μας διέπραξαν τῆς

Ἂς θυμοῦνται οἱ ἄνθρωποι, ὅτι

ἡ διαβολὴ καὶ ἡ συκοφαντία εἶναι τὰ χυδαιότερα καὶ τὰ πιὸ ταπεινὰ ὅπλα μὲ τὰ ὁποῖα πληγώνονται θανάσιμα ὁ ἐνθουσιασμὸς καὶ οἱ ἀγαθώτερες προθέσεις τῶν φιλούντων τὸν ἄνθρωπον. Ταυτόχρονα δὲ μειοῦται τὸ κῦρος των καὶ ἐξουθενώνεται ἡ ἀγαθὴ ἐπίδρασις τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν ἔργων τους.

Εἶναι ὁ σατανικώτερος τρόπος ποὺ ἔχει ἐφεύρει καὶ ἐφαρμόζει τὸ πνεῦμα τῆς ἀρνήσεως γιὰ νὰ πλήττει τοὺς ἐργάτες τοῦ Καλοῦ καὶ τῆς Προόδου.

Οἱ λάτρες τῆς ἀλήθειας ὅμως καλοῦνται νὰ βάλουν θαρραλέα, καὶ χωρὶς δισταγμὸν καὶ ἀνάπαυλα ἐνάντια τῶν σκοτεινῶν ἐκείνων μεθόδων μὲ τὴν διαφώτισιν καὶ τὴν προβολὴ τῆς πραγματικῆς εἰκόνος τῶν ἀγνῶν καὶ ἡρωικῶν σκαπανέων τῆς ἀληθείας, τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς δικαιοσύνης. Αὐτὸ πρέπει νὰ χαραχθῇ ὡς τὸ Ἱερώτερο χρέος ὅλων μας. Στὸν τόπο μας ἀτυχῶς φυτρώνει καὶ ἀναπτύσσεται ἀπὸ ἐπιπολαιότητα καὶ ἀπὸ ἀκρισία, τὸ βρωμερὸ καὶ δηλητηριῶδες αὐτὸ φυτὸ τῆς συκοφαντίας. Ἔχομε ὅλοι μας χρέος νὰ τὸ ποδοπατοῦμε καὶ νὰ τὸ ξεριζώνουμε ἀλύπητα καὶ ἀδυσώπητα. Διότι ἐκεῖνοι ποὺ ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν πρόοδο καὶ τὴν εὐτυχία τῶν πολλῶν, κάποτε, γρήγορα ἢ ἀργά, θὰ γευθοῦν καὶ ἐκεῖνοι τὴν πίκρα αὐτοῦ τοῦ ταπεινοῦ εἴδους τῆς ἀνταποδόσεως ἐκ μέρους τῶν συνανθρώπων των. Ἐὰν ἐζοῦσε σήμερα ὁ Καλλιόστρο, θὰ ἐκήρυττε : Οἰκτείρατε τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ ποδοπατήσετε καὶ διαλύσετε τὴν συκοφαντία καὶ τὴν διαβολή, ταπεινὰ καὶ εἰδεχθῆ ὅπλα τῆς ἀρνήσεως, τοῦ πνεύματος ποὺ ἕρπει στὴ γῆ... καὶ τρέφεται μέσα στὸ βοῦρκο τῆς κακίας.

ΟΥΔΕΜΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Ἀλλαγὴ εἶναι μία λέξις, πρόοδος μία ἄλλη. «Ἀλλαγή» εἶναι ἐπιστημονική, «πρόοδος» εἶναι ἠθική· ἡ ἀλλαγὴ εἶναι ἀναντίρρητη, ἐνῶ ἡ πρόοδος εἶναι ζήτημα διχαζόμενον.

Bertrand Russel

ΜΕΛΙΣΣΑΝΘΗΣ

Τὸ τραγούδι τοῦ Κόσμου

Ὁ Θεὸς ἔπλασε πολλοὺς γλαυκοὺς δρόμους,
Πολλὰ ποτάμια, πολλὲς γλαυκὲς θάλασσες,
Πολλοὺς βαθεῖς, ὠκεανοὺς κι' ἀπέραντο
ἕνα οὐρανό, ποὺ ταξιδεύουμε ὅλοι.
Ἡ θάλασσα ἀναπνέει σὰν ἕνα στῆθος.
Πηγαίνει κι' ἔρχεται καὶ τραγουδάει.
Κι' ὅλα ἑνὸς Γυρισμοῦ, λένε, τραγούδι
κι' ἕνα τραγούδι Χωρισμοῦ, ὅλα, κλαῖνε.
Μὲς στοῦ καιροῦ τὰ κύματα ὅλα ἔρχονται
καὶ φεύγουνε, καὶ σμίγουν καὶ χωρίζουν,
καὶ σὲ γαλάζια ὁμίχλη ταξιδεύουνε.
Στὰ χέρια τῶν ἀγγέλων τὴν καρδιά μας
σὰν ἕνα καθαρὸ ἀφίναμε ὄργανο.
Χαρούμενοι θλιμμένοι αὐτοῦ τοῦ κόσμου.
Σ' ὅλους τοὺς δρόμους, σ' ὅλα τὰ πελάγη.
τὰ ἴχνη μας νὰ χαράξουμε θελήσαμε.
Νὰ δροσιστοῦμε σ' ὅλες τὶς πηγές.
'Σ' ὅλες τὶς κορυφὲς νὰ γονατίσουμε.
Απ' ὅλα τὰ σημεῖα τῆς γῆς, νὰ ὑψώσουμε
τὸ μέτωπό μας, πρὸς τὸν οὐρανό.
Νὰ ξομολογηθοῦμε ὅτι ἡ καρδιά μας
στὴ Μεγάλη μας Θλίψη εἶναι χαρούμενη.
Κι' ἀλλάζει σὲ τραγούδια ὅλα τὰ δάκρυα.
Τραγούδια φλάουτου, νὰ ξεδιψᾶνε
κουρασμένοι οἱ ὁδοιπόροι στὰ νερά τους.
Πὼς ξέρουμε τὰ βήματα τοῦ χρέους μας
ν' ἀλλάζουμε σὲ βήματα χοροῦ.
Ὅτι γνωρίζει ἡ φλόγα μας ν' ἀλλάζει
τὰ πιὸ κοινὰ μέταλλα σὲ χρυσάφι.
Πὼς ἀκοῦμε τὴ φωνὴ τοῦ Κυρίου μας
Πηγὴ ἀναβρυστικὴ στὸ μεσονύχτι.
Καὶ μέσα ἀπ' τὶς ὁμίχλες τῶν δακρύων μας
τὰ βήματά Του κάθε αὐγὴ ἀναμένουμε.
Πὼς ἀγρυπνοῦμε στὸ «λόφο τῶν κέδρων»
ν' ἀναγνωρίσουμε τὸν ἑαυτό μας
στὸ πρόσωπο τοῦ ἔσχατου ἀδελφοῦ μας

. . . .

('Απὸ τὴ «Λυρικὴ ἐξομολόγηση»)

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ χαρὰ τῆς ζωῆς

Κοκκινη κλωστη δεμενη
στην ανεμη τυλιγμενη,
δωσ' της κλῶτσο να γυριση
παραμυθι ν' ἀρχινηση.

ΜΙΑ ΦΟΡΑ κ εναν καιρο ενας ρήγας και μια ρήγισα, που πολλα χρόνια δεν εἶχαν παιδια, αποχτησαν ἐνα πανέμορφο αγορι Βουιξε ιο παλατι απ' τις χαρουμενες φωνες καὶ τα τραγουδια, ενῶ οι σαλπιγγες καὶ τα τυμπανα χαιρέτιζαν το νέο διαδοχο που ηρθε στον κοσμο Την τριτη μέρα εφθασαν οι μοῖρες νὰ μοιρανουν το παιδι Ἡ πρωτη τοῦ εδωσε υγεια καὶ ομορφια Ἡ δεύτερη πλουτη Ἀλλα ἡ τριτη τοῦ ἐδωσε καταρα « Ολα τα καλα θε νἄχεις, παιδι μου, μοναχα τη χαρα τῆς ζωῆς δε θαχεις» Τακουσε ο Ρήγας καὶ τρόμαξε Τι νᾶναι γαχα αὐτη ἡ «χαρα τῆς ζωῆς» που δε θἆχε τὸ ρηγοπουλο, με τα τοσα χαρίσματα και πλούτη,

Το βασιλοπουλο μεγαλωνε μέσα στὰ βελοῦδα καὶ στα ροδόφυλλα, ἀνάμεσα σε σκλαβες και παιδοπουλα. Ἀλλα στὰ χειλη του δὲν ανθιζε τὸ χαρουμενο ἐκεῖνο γέλιο τῶν παιδιῶν Τὶ παιγνιδια, τὶ νάνοι, τὶ παλιάτσοι Μὰ τὸ βασιλόπουλο ἔμενε πάντα μελαγχολικὸ κι' ἀνόρεχτο Ἐτσι μεγάλωσε κ' εγινε παλληκάρι, χωρὶς να γνωρίση τὴ χαρά

Ὁ Ρήγας φώναξε όλους τοὺς γιατροὺς καὶ τοὺς μαγους τοῦ παλατιοῦ καὶ τῆς χωρας

«Δῶστε του χρυσάφι καὶ στολίδια», εἶπαν μερικοί Ὁ Ρηγας τοῦ χαρισε ολους τοὺς θησαυροὺς τοῦ παλατιοῦ Το βασιλόπουλο σπατάλησε ασωτα, αλλὰ χαρα δὲν ενιωσε στην ψυχή του

« Ισως να ζηταη ἀγαπες», εἶπαν αλλοι Ἡ Ρηγισα προσκαλεσε στὸ παλατι νέες κοπέλλες πενταμορφες κ' εδωσε χοροὺς καὶ ξεφαντώματα Το βασιλοπουλο χόρεψε, διασκέδασε μα η ψυχή του εμεινε κλειστὴ στην ευτυχια

«Δῶστε του βιβλια νὰ διαβάση. Ἡ μαθηση μπορεῖ να τοῦ φέρη τὴ χαρα», συμβουλεψαν ἀλλοι Τοῦ ἔδωσαν βιβλια καὶ δασκαλους, ἐξηγητες τῶν θαυμάτων τῆς πλάσης καὶ τῆς τέχνης Ἀλλὰ τὸ βασιλόπουλο εμεινε αδιάφορο καὶ μελαγχολικο

Οἱ γιατροὶ καὶ οἱ μάγοι ἀπελπίστηκαν «Νὰ κάμη ταξιδια», εἶπαν για τελευταία προσπάθεια

Τὸ βασιλοπουλο ἔφυγε, πῆγε μακρυά, σε τόπους ὡραίους καὶ παραξενους Εἶδε τὰ θαύματα τῆς φύσης καὶ τῆς τέχνης ποὺ εἶχε διαβασμένα στὰ βιβλια του, εἶδε βουνὰ καὶ θαλασσες, πολιτεῖες καὶ παλάτια,κήπους καὶ μνημεῖα, ἀλλὰ τίποτα δεν τοῦ ἔδωσε τὴ χαρά.

Δὲν ὑπάρχει, λοιπόν, πουθενὰ ἡ εὐτυχία;

Ἔφθασε σὲ χῶρες μακρυνές, πολὺ μακρυνές, ἐκεῖ ποὺ μιλοῦν τὰ πουλιὰ καὶ τὰ ζῶα.

Εἶδε δυὸ περιστέρια, πάνω σ' ἕνα κλαρί, νὰ γουργουρίζουν Τὰ ρώτησε: «Ἐσεῖς νιώθετε χαρὰ στὴ ζωή σας,». «Πολὺ μεγάλη», ἀποκρίθηκαν τὰ περιστέρια, καὶ μὲ μικρὰ ἀναπηδήματα πλησίασαν πιὸ κοντὰ τὸ ἕνα μὲ τ' ἄλλο.

«Ἐσὺ τί λές,», ρώτησε ἕναν περήφανον ἀετό. «Ὤ! νὰ πετᾶς ψηλὰ στὸν οὐρανό, πάνω ἀπὸ τὶς πολιτεῖες καὶ τὰ βουνά, τὶ μεγαλεῖο καὶ χαρά!», ἀποκρίθηκε ὁ ἀετός

«Κ' ἐσύ, ψιψίνα μου, εἶσαι εὐχαριστημένη ἀπὸ τὴ ζωή σου,» ρώτησε μιὰ γάτα ποὺ ἦταν ξαπλωμένη μὲ μισόκλειστα μάτια δίπλα στὸ τζάκι. Ἡ ψιψίνα τεντώθηκε νωχελικὰ καὶ νιαούρισε: «Τί καλὰ νἄχης ζέστη, νὰ καλοτρῶς καὶ νὰ γλυκοκοιμᾶσαι!».

Ἔπειτα τὸ βασιλόπουλο ρώτησε ἕνα ἀηδόνι: «Πόσο νιώθω χαρούμενο! —κελάιδισε τὸ ἀηδόνι— Τραγουδῶ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἄνοιξη, τὰ νιᾶτα καὶ τὰ λουλούδια, τὶς ὁμορφιὲς τῆς φύσης καὶ τὶς καλωσύνες τῆς ψυχῆς Ἕνα ἀτέλειωτο τραγούδι εἶναι ἡ ζωή μου, καὶ δὲν χρειάζομαι παρὰ μιὰ σταλίτσα φαΐ».

Ὕστερα τὸ βασιλόπουλο ρώτησε ἕνα παγόνι Αὐτὸ ἄνοιξε τὴν οὐρά του, γύρισε ἀργὰ - ἀργὰ μὲ καμάρι καὶ εἶπε· «Ἰδὲς τὶ ὡραῖο ποὺ εἶμαι! Πῶς νὰ μὴ εἶμαι εὐχαριστημένο;».

Τὸ βασιλόπουλο παραξενεύτηκε. Ὥστε τὰ πουλιὰ καὶ τὰ ζῶα εἶναι εὐτυχισμένα, αὐτὰ νιώθουν τὴ χαρὰ τῆς ζωῆς, ποὺ ἦταν γι' αὐτὸν ἄγνωστη;

Γύρισε στὸ παλάτι. Μήπως ὅλοι στὸν κόσμο εἶναι σὰν τὰ πουλιὰ καὶ τὰ ζῶα εὐτυχισμένοι; Ἄς ρωτήσουμε καὶ τοὺς ἀνθρώπους».

Ρώτησε κάτι ψαράδες. «Χαρὰ τῆς ζωῆς; Ποῦ νὰ βρεθῆ τέτοιο πρᾶγμα γιὰ μᾶς; Φτώχεια καὶ κακομοιριά, ἄλλο τίποτα, μὰ γιὰ χαρὰ κ' εὐτυχία μὴ ρωτᾶς καθόλου», τοῦ εἶπαν οἱ ψαράδες.

Ρώτησε ἕναν πλούσιο πραματευτή. «Τὰ πλούτη δὲ φέρνουν χαρά, ἀλλὰ σκοτοῦρα κι' ἀνησυχίες», ἀποκρίθηκε ὁ πραματευτής.

Ἔπειτο ρώτησε ἕνα νιόπαντρο ζευγάρι. «Ὁ κόσμος ἔχει βάσανα καὶ πίκρες ἡ ἀγάπη», ἀποκρίθηκαν καὶ οἱ δυὸ μὲ μιὰ φωνή.

Ὕστερο τὸ βασιλόπουλο ρώτησε τὸ γέρο βεζύρη τοῦ πατέρα του. «Ὅσο ψηλότερα εἶναι κανένας, τόσο μακρύτερα ἀπὸ τὴν εὐτυχία καὶ τὴ χαρά», ἀποκρίθηκε ὁ βεζύρης

Ρώτησε κ' ἕναν φιλόσοφο μ' ἄσπρα μαλλια «Ἡ εὐτυχία δὲν ἀνήκει σ' αὐτὸ τὸν κόσμο», τοῦ εἶπε ὁ φιλόσοφος.

Τὸ βασιλόπουλο ἡσύχασε Νά, ποὺ ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους κανένας δὲν ἦταν εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴ ζωή του Ὅπως αὐτός, ἔτσι καὶ οἱ ἄλλοι, δὲ νιώθανε τὴν περίφημη αὐτὴ «χαρὰ τῆς ζωῆς» Καὶ ὁ φιλόσοφος βεβαίωσε πὼς οὔτε ποὺ ὑπάρχει σ' αὐτὸ τὸν κόσμο Τώρα πῶς τὰ πουλιὰ καὶ τὰ ζῶα ἦσαν εὐτυχισμένα, αὐτὸ βέβαια εἶναι πολὺ περίεργο, ἀλλὰ τὶ νὰ περιμένη κανένας ἀπὸ πουλιὸ κι' ἀπὸ ζῶα; Αὐτὰ δεν ἔχουν λογικό, ὅπως ἔχει ὁ ἄνθρωπος

Τὸ βασιλόπουλο ἔχασε κάθε ἐλπίδα ἀπὸ τὴ ζωὴ κι' ἀπόμεινε σῶμα δίχως ψυχή Δὲν περίμενε, παρὰ τὸ θάνατο Ἴσως πέρα ἀπὸ τὸν τάφο νὰ βρίσκεται ἡ εὐτυχία ποὺ δὲν ὑπάρχει σ' αὐτὸ τὸν κόσμο...

Μαραμένο τὸ βασιλόπουλο, σὰν λουλοῦδι δίχως νερό, ἔπεσε ἄρρωστο Οἱ γιατροὶ καὶ οἱ μάγοι ξαναμαζεύτηκαν γύρω στὸ κρεβάτι του. Ἀλλ' ὅπως δὲν μπόρεσαν τὴν πρώτη φορὰ νὰ τοῦ δώσουν τὴ χαρὰ τῆς ζωῆς, ἔτσι καὶ τώρα δὲ μποροῦσαν νὰ τὸ κρατήσουν σ' αὐτὴ τὴ ζωή, τὴ δίχως χαρά. Τὸ βασιλόπουλο βάδιζε γοργὰ πρὸς τὸ θάνατο Οἱ γιατροὶ καὶ οἱ μάγοι δὲν ἄφηναν πιὰ τὸ κρεβάτι του. Αὐτό, ἀδιάφορο γιὰ ὅλα, πε-

ρίμενε τὸ λυτρωμό. Ἦταν στὰ τελευταῖα του. Ἔπεσε σὲ λήθαργο. Ἔπεσε σὲ λήθαργο καὶ εἶδε ἕνα ὄνειρο. Το ὄνειρο τοῦ βασιλόπουλου ἦταν τ' ἀκόλουθο:

Ειδε ἕνα βαθὺ καὶ πλατὺ ποτάμι. Πανώρια καὶ ἀπέραντα περιβόλια, μὲ σκιερὰ δέντρα καὶ μεθυστικα λουλούδια ἦσαν οἱ ὄχθες του. Πολυχρωμες πεταλοῦδες πετοῦσαν πάνω ἀπ' τὰ λουλούδια Ὁ ἥλιος ἔλαμπε ὁλόθερμα στὸν οὐρανό. Γλυκολάλητα πουλιὰ κελαιδοῦσαν ἀναμεσα στὸ δέντρα τῶν ἀπέραντων κηπων Μέσα στὸ ποτάμι μὲ τὶς πανωριες ὄχθες επλεε μιὰ μικρὴ βαρκα, σάπια καὶ βρώμικη, χωρὶς κουπιά. Καὶ μέσα σ' αὐτὴ τὴ βαρκα ἦταν ἕνας ἄνθρωπος, ποὺ τὸ πρόσωπό του εμοιαζε πολὺ μὲ τὸ δικό του — τοῦ βασιλόπουλου—, μαζὶ ὅμως ἔμοιαζε καὶ μὲ ὅλων τῶν ἀνθρώπων τὰ πρόσωπα Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς φαινόταν ἀνήσυχος καὶ κοιτοῦσε μὲ ἀηδία τὴ βάρκα του. Ποῦ καὶ ποῦ, ἔρριχνε καὶ καμμιὰ βιαστικὴ ματιὰ στὰ θολωμένα νερὰ τοῦ ποταμοῦ Μὰ οὔτε μιὰ φορὰ δὲ σήκωσε τὰ μάτια νὰ κοιτάξη τὶς μαγευτικὲς ὄχθες ἢ τὸν καταγάλανον οὐρανό.

Τὸ ποτάμι ἦταν πλατὺ καὶ τὸ ρέμα ἀργό Γι' αὐτὸ ἡ βάρκα ἔπλεε σιγά - σιγά Ἀλλ' ὅσο προχωροῦσε τὸ ποτάμι, τόσο ἐστένευε, καὶ τὸ ρέμα δυνάμωνε, καὶ ἡ βάρκα προχωροῦσε πιὸ γρήγορα. Ὁ ἄνθρωπος, μέσα στὴ μικρὴ καὶ σάπια βάρκα, μόνον αὐτὴν κοιτοῦσε μ' αηδία, καὶ δὲν ἔρριχνε οὔτε μιὰ ματιὰ στὶς πανέμορφες ὄχθες. Τὸ πρόσωπό του ἔμοιαζε πολὺ μὲ τὸ δικό του, μαζὶ ὅμως ἔμοιαζε καὶ μὲ ὅλων τῶν ἀνθρώπων τὰ πρόσωπα...

Τὸ ποτάμι ἐστένεψε πάρα πολύ. Τὸ ρέμα ἔγινε φοβερὰ ὁρμητικό. Ἀλλὰ καὶ ὁ οὐρανὸς συννέφιασε. Οἱ πανώριες ὄχθες κρύβονταν πίσω ἀπὸ ψηλοὺς βράχους. Ξαφνικὰ ὁ ἄνθρωπος μέσα στὴ βάρκα σήκωσε τὸ κεφάλι καὶ κοίταξε πίσω. Εἶδε μακρυά, κεῖθε ποὺ εἶχε περάσει, τὸν καταξάστερον οὐρανὸ καὶ τὶς μαγευτικὲς ὄχθες. Παραξενεύτηκε. Θέλησε νὰ σταθῆ καὶ νὰ γυρίση πίσω, νὰ προσέξη ὅλα ἐκεῖνα τὰ θαυμάσια. Ἀλλὰ ἡ βαρκα δὲν εἶχε κουπιὰ καὶ τὸ ρέμα εἶχε γίνει ἀκράτητα ὁρμητικό. Λίγο πιὸ ἐμπρὸς ἀκουγόταν ἡ βουὴ τοῦ καταρράχτη Ὁ ἄνθρωπος ἔβγαλε μιὰ βραχνὴ κραυγὴ φόβου κ' ἐπιθυμιᾶς· «Δὲν θέλω νὰ πέσω στὸν καταρράχτη . Θέλω νὰ γυρίσω πίσω, θέλω νὰ ἰδῶ καὶ νὰ θαυμάσω τὶς μαγευτικὲς ὄχθες, ποὺ πέρασα μπροστό τους χωρὶς νὰ τὶς προσέξω. Θέλω νὰ νιώσω...». Ἡ βάρκα ἔφτασε στὸν καταρράχτη. Ὁ ἄνθρωπος, αγριεμένος, σήκωσε τὰ χέρια.

Τὸ βασιλόπουλο ἔβγαλε μιὰ ἄγρια φωνὴ καὶ ξύπνησε. Ἀνασηκώθηκε μὲ δύναμι στὸ κρεβάτι. Οἱ γιατροὶ καὶ οἱ μάγοι τρομαγμένοι, τὸ κοίταζαν.

«Κ' ἐγὼ —φώναξε τὸ βασιλόπουλο—θέλω νὰ ζήσω. Θέλω νὰ νιώσω τὴν εὐτυχία καὶ τὴ χαρὰ τῆς κάθε στιγμῆς τῆς ζωῆς. Θέλω νὰ θαυμάσω τὶς πανέμορφες ὄχθες, ποὺ πέρασα μπροστά τους ἀδιάφορος. Θέλω...».

Τὸ βασιλόπουλο πνιγόταν. Ἔφερε τὸ χέρια στὸ λαιμό, ἀνατρίχιασε σύγκορμο, καὶ ξανάπεσε βαρὺ στὸ κρεβάτι.

***

Οἱ νεκρικὲς λαμπάδες φώτιζαν τώρα τὴν ὠχρὴ μορφὴ τοῦ βασιλόπουλου, γαλήνια, λὲς καὶ βρῆκε τὴν εὐτυχία ποὺ ζητοῦσε ἢ σὰν νὰ παραδέχτηκε τὴν ἀδυναμία του νὰ τὴ βρῆ.

ΙΩ. ΖΕΡΒΟΥ

Ἕν τὸ Πᾶν

—Ζωῆς πηγή,
μητέρα μας ποὺ ὅλοι σὲ βυζαίνουμε
ὄμορφη γῆ,
ποὺ ἀπάνω σου γοργοδιαβαίνουμε,
ἀλλοιὰ σ' ἐμᾶς,
κι' ἀλλοιὰ στὸν κόσμο ὢ λόγε ἀνείπωτε
μάταια κυλᾶς
κι' εἶσαι ὅλα μας κ' εἶσαι τὸ τίποτε.

Στὴν ἐρημιὰ
ἥλιοι σὰν ἄμμο στροβιλίζονται
κι' ἀπ' τὴ φωτιὰ
γεννιοῦνται, ζοῦνε κιἀφανίζονται.
Καὶ συ φτωχή,
στὸ σίφουνα ποὺ ἀνεμοδέρνεσαι,
οὔτε σπυρὶ
τῆς ἄμμος, στὰ σκοτάδια σέρνεσαι.

Μέσ' στοὺς καιρούς,
ποὺ οἱ κόσμοι πέφτουν, σὰ στὸ μνῆμα τους,
σ' ὠκεανούς,
ποὺ ἀφρὸ μοιάζ' ἡ ζωὴ στὸ κῦμα τους,
δὲν εἶσ' ἐσὺ
οὔτε μιὰ φύτρα οὔτε καὶ γέρασμα,—
δίχως ἀρχὴ
καὶ δίχως φτάσιμο,—ἕνα πέρασμα.

Κι' ὁ γυιός σου ἐγώ;
τί εἶμαι λοιπὸν ἐγὼ ποὺ γνοιάζουμαι
νὰ κυνηγῶ
γίγαντες ἴσκιους καὶ ξαφνιάζουμαι,
κι' ὅλο πεινᾶν
οἱ ἀγάπες μου, π' ὅλο κι' ἀξαίνουνε
κι' ὅλο διψᾶν
οἱ πόθοι μου καὶ δὲ χορταίνουνε;

Τί νἆμαι 'γώ,
ποὺ τὸ ἄπειρο καὶ τὰ μυστήριά του,
τ' ἀνεξηγῶ
καὶ βρίσκω δρόμους κ' ἀπογύρια του,
δρόμους σωστοὺς
κι' ἀπογυριὲς μὲ ξεπλανέματα,
φτιάσες, χαμούς,—
τοῦ τώρ' ἀλήθειες, τοῦ αὔριο ψέμματα;

'Εγώ, ποὺ ἀλλοιὰ
στὴ φτώχεια στὸν καυμὸ παιδεύομαι
μὰ καθεμιὰ
χαρὰ καὶ δύναμη, ὀνειρεύομαι,
καὶ τὴ ζωὴ
κυτώντας στὸ ἄπειρο τὸ ἀκύμαντο
εἶμαι στὴ γῆ
κάτι τὸ ἀνώφελο κι' ἀσήμαντο;

—Μάγος κρυφός,
ποὺ σπέρνω φτιάσες καὶ χαλάσματα,
πρωτοθεός,
ποὖν' οἱ θεοὶ δικά μου πλάσματα;—

Στοὺς οὐρανοὺς
μὴν εἶμαι ὁ πλάστης ὁ ἐφτακάθαρος,
κι' ἂς εἶναι ὁ νοῦς
κρυφὸς μέσα στὸ χῶμ' ἀσκάθαρος;
Μὴ ἐγὼ ἡ χαρὰ
κ' ἡ δύναμη τοῦ κόσμου ἐστάθηκα
κ' εἶμαι ἡ σπορὰ
ποὺ φύτρα ἐρρίζωσα καὶ χάθηκα;
καὶ λαχταρᾶν
τώρα οἱ βλαστοὶ σπόρο νὰ ρίξουνε
«κ' ἕ ν α τὸ π ᾶ ν»
τοῦ ἀνθρώπου ὁ νοῦς νὰ ξαναδείξουνε;

(«Τραγούδια τοῦ καλοῦ καιροῦ»)

Ἀπὸ τὴν θρυλικὴ Νουβέλλα τοῦ Carlos Gjellerup

Ὁ Προσκυνητὴς Καμανύτα *

(Βραβεῖο Νόμπελ Φιλολογίας)

Μετάφρ. Κατίνας Φράγκου

Ὁ ΚΑΜΑΝΥΤΑ συναντᾶ τὴ Βαζίτι στὸν παραδεισο, ἡ ὁποία τοῦ ἀφηγεῖται τὰ σπουδαιότερα ἐπεισόδια τῆς γήινης ζωῆς της Μὲ μεγάλο πόνο γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ ἀγαπημένου της, ποὺ τὸν νόμιζε νεκρό, καὶ μέσα στὸν ψυχικό της ἀναβρασμό —ποὺ οἱ γονεῖς της τὴν εἶχανε παντρέψει μ' ἕναν πλούσιο ἀριστοκράτη— ξεκίνησε νὰ βρῆ τὸν Φωτισμένο, γιὰ νὰ τῆς ἀνακουφίση τὸν πονο της ποὺ ἦταν ἀγιάτρευτος.

—«Τὸ περιβάλλον τοῦ δάσους ἐκείνου ποὺ φωτιζόταν μὲ τὶς ροδόχρυσες ἀνταύγειες τοῦ ἥλιου ποὺ ἔγερνε στὴ δύσι του, τὸ γλυκὸ καὶ μυστικὸ θρόισμα τῶν φύλλων, ὁ κόσμος ποὺ ἔμπαινε ἀμίλητος καὶ ντροπαλὸς κυττάζοντας ὁλόγυρα μ' ἐλπίδα κι' οἱ μοναχοὶ ποὺ τυλιγμένοι στὰ κίτρινα ράσα τους φαίνονται ἐδῶ κι' ἐκεῖ καθισμένοι πάνω στὰ σταυρωτά τους πόδια στὴ ρίζα κάποιου δέντρου, βυθισμένοι στὴ θεωρία τοῦ ἑαυτοῦ ἀπ' ὅπου ξυπνοῦσαν γιὰ νὰ βαδίσουνε, χωρὶς νὰ στραφοῦνε πίσω, σὲ μιὰ μόνη κατεύθυνσι, ποὺ ὅλοι ἀκολουθοῦσαν σὰν ὁδηγημένοι ἀπ' ἕνα ἀόρατο ἀστέρι .., ὅλα τὰ χαρακτήριζε μιὰ θεία σιωπή, ποὺ μαρτυροῦσε πὼς ἐκεῖ συνέβαιναν πράγματα σὲ παράξενο βαθμὸ ὑψηλά, ποὺ καμμιὰ δύναμι στὸν κόσμο δὲν μποροῦσε ν' ἀντισταθῆ σ' αὐτά, ἀκόμη δὲ καὶ ἡ ἀγάπη ἔχανε ὅλη της τὴ δύναμι μπρὸς στὴν ὑπέρτατη μεγαλοπρέπειά τους.

Τραβηξα λοιπὸν μπροστὰ μὲ ἀπόφασι Τὰ λόγια ποὺ ὁ Θεὸς εἶχε ἀπευθύνει στὸν Ἀγκουλιμάλα * * μιλῶντας του γιὰ τὶς πολλὲς γενεὲς ποὺ διαδέχονταν ἡ μιὰ τὴν ἄλλη χωρὶς νἄχουν τὴν τύχη νὰ ζήσουνε κοντὰ σ' ἕναν Βούδδα, καὶ γιὰ τοὺς λίγους ἀνάμεσα στοὺς σύγχρονούς του ποὺ θ' ἄκουαν καὶ θὰ τὸν ἔβλεπαν, ἀντηχοῦσαν μέσα στ' αὐτιά μου σὰν ἦχοι καμπάνας, καὶ θεωροῦσα τὸν ἑαυτό μου εὐτυχῆ ποὺ θὰ μὲ ζήλευαν οἱ μέλλουσες γενηές.

. . . .

Ἐνῶ κυττάζαμε ὁλόγυρα γιὰ νὰ δοῦμε σὲ τὶ μέρος νὰ κατευθύνωμε τὰ βήματά μας, πρόβαλε μέσα ἀπ' τὸ δάσος ἕνας γέροντας ἀσκητής, ἀνάμεσα σ' ἐμᾶς καὶ στὴν ὁμάδα τῶν μοναχῶν. Τὸ ὑψηλό του ἀνά-

* Βλέπε τεῦχος 15)1959 σ. 241

* * Ὁ τρομερώτερος ληστὴς τῆς Ἰνδίας ἐκείνου τοῦ καιροῦ ποὖχε πέσει στὰ πόδια τοῦ Βούδδα σὰν δαμασμένος ἐλέφαντας. (Σημ. μεταφρ.).

στημα ἦταν τόσο μεγαλόπρεπο καὶ ἡ εὐγενικὴ μορφή του ἀκτινοβολοῦσε τέτοια χαρούμενη γαλήνη, πού σκέφθηκα ἀμέσως πὼς αὐτὸς θἆταν ὁ γιὸς τοῦ Σάκυα ποὺ τὸν ἔλεγαν Βούδδα.

Κρατοῦσε στὸ χέρι ἕνα κλαρὶ ἀπὸ δένδρο καὶ κυττάζοντας τοὺς μοναχούς, ετσι μίλησε:

—«Πιστεύετε, ὦ μαθηταί, πῶς εἶναι περισσότερο τὰ φύλλα ποὺ κρατῶ στὸ χέρι, ἢ τὰ φύλλα ποὺ βρίσκονται στὸ δάσος,» Καὶ οἱ μοναχοὶ ἀπάντησαν.

«Τὰ φύλλα ποὺ ὁ Θεὸς κρατᾶ στὸ χέρι εἶναι λίγα, πολὺ δε περισσότερο εἶν' ἐκεῖνα ποὺ βρισκονται στὸ δάσος».

—«Κατὸ τὸν ἴδιο τρόπο, εἶπε, εἶναι πολὺ περισσότερο ἐκεῖνο ποὺ διεπίστωσα καὶ δὲν σᾶς τωχω ἀποκαλύψει, ἀπὸ κεῖνο ποὺ σᾶς ἀποκάλυψα. Καὶ γιατί δὲν σᾶς τὸ ἔχω ἀποκαλύψει ω μοναχοί. Διότι δὲν θὰ σᾶς ὠφελοῦσε, γιατὶ δὲν θὰ σᾶς βοηθοῦσε στὸ δρόμο τῆς ἁγιότητας, γιατὶ δὲν ὁδηγεῖ στὴν ἀπομακρυνσι τῶν γηινων, στὴν ἐκμηδένισι τῆς ἡδονῆς, στὸν τελειωμὸ τοῦ φθαρτοῦ, στὴν εἰρήνη, στὸ Νιρβάνα».

— Εἶχε λοιπὸν δίκηο ἐκεῖνος ὁ γερο - ἀνόητος, εἶπε ὁ Καμανύτα.

—Ποιὸς γέρος, ρώτησε ἡ Βαζιτι.

—«Ἐκεῖνος ὁ γέροντας ποὺ πέρασα μαζύ του ἑνα βραδυ —οπως σοὔλεγα— στὰ περίχωρα τῆς Ραγιαγκάχα, στὸ σπιτι ἑνὸς κεραμέα, τὴν ὕστατη νύχτα τῆς γήινης ὑπάρξεώς μου— βάλθηκε μὲ ὅλα του τὸ δυνατὰ νὰ μοῦ ἐκθέση τὴ διδασκαλία τοῦ ἀσκητή, μὰ μοῦ φάνηκε πὼς δὲν εἶχε καὶ μεγαλην ἐπιτυχία. Ὡστόσο ἀναπαράστησε πιστὰ μερικὰ αὐθεντικὰ ἀποφθέγματα καὶ μέσα σὲ ἄλλα τοῦτο δῶ ποὺ μοῦ λές. Μοῦ ἀνέφερε ἀκόμα καὶ τὸν τόπο, πρᾶγμα ποὺ μὲ συγκίνησε βαθειά· καὶ θἀνιωθα μεγαλύτερη συγκίνησι ἄν μπορουσα νὰ μαντεύσω πὼς καὶ σὺ βρισκόσουν ἐκεῖ.

—«Χωρὶς ἀμφιβολία θὰ ἤσουν ἀπ' τὸ ἀκροατήριο — εἶπε ἡ Βαζίτι.

«Καὶ ὁ Θεὸς πρόσθεσε ἀκόμα καὶ τοῦτο —«Καὶ τὶ εἶν' ἐκεῖνο ποὺ σᾶς ἔχω ἀποκαλύψει, ὢ μαθηταί, Σᾶς εχω ἀποκαλύψει αὐτὸ ποὺ ἀποτελεῖ τὴν αἰτια τοῦ πόνου, αὐτὸ ποὺ εἶναι ἡ ἐκμηδένισι τοῦ πόνου, τὸν δρόμο ποὺ ὁδηγεῖ στὴν ἐκμηδένισι τοῦ πονου τοῦτο σᾶς ἀποκάλυψα. Ἔτσι λοιπόν, ὦ μαθηταί, ἐκεῖνο ποὺ σᾶς ἔχω ἀποκαλύψει, ἀφῆστε το νὰ εἶναι φανερό, καὶ ὅ,τι δὲν σᾶς εχω ἀποκαλύψει, ἀφῆστε το νὰ μένη κρυμμένο»

Αὐτὰ τα λογια λέγοντας, ανοιξε το χερι κι' ἀφησε νὰ πέσουνε το φυλλα Εν' ἀπ' αὐτα στριφογυρίζοντας ερχοταν νὰ πέση κοντα μου μοὖρθε σὰν εμπνευσι. προχώρησα καὶ τ' ἅρπαξα πρὶν πέση χαμω, γιὰ νὰ τὸ κρύψω στὸ στῆθος μου σαν ἐνθυμιο, σὰ σύμβολο, ἀπ' τὸ ελαχιστο, ἀλλὰ τὸ μονο ἀναγκαῖο ποὺ ὁ τέλειος μᾶς μετέδιδε απ' τὸ ἀπέραντο περιεχόμενο τῆς σοφιας του Ἡ κίνησι μου ἐκεινη ειλκυσε τὴν προσοχὴ τοῦ Θειου Ὁ γιγαντοσωμος καλόγερος ποὺ βρισκοτανε κοντά του εσκυψε καὶ κάτι τοὖπε στ' αὐτί, ὁποτε ὁ Διδάσκαλος μὲ κύτταξε κι' ἔγνεψε στὸν καλόγερο. Καὶ τότε αὐτὸς ἦρθε κοντά μας. Ὅλοι μας κάναμε μιὰν ὑποκλισι, κι' ἐγὼ εἶπα πὼς ἤμουν σύζυγος τοῦ ὑπουργοῦ Σανταγίρα, ὅτι ἔφερνα μερικὰ ἀσήμαντα δῶρα γιὰ τὸ Τάγμα — παρακαλῶντας νὰ τὰ δεχθοῦν, κι' ὅτι εἴχαμ' ἔρθει γιὰ ν' ἀκούσωμε τὸ λόγο τῆς ἀλήθειας

—«Πλησίασε, εὐγενικιὰ κυρία, εἶπε ὁ μοναχός, κι' ἀπ' τὴ φωνὴ καταλαβα πὼς ἦταν ὁ Ἀγκουλιμάλα». Ὁ Θεῖος θέλει νὰ λάβη ὁ ἴδιος τὰ δῶρα σου.

Φθάσαμε δυὸ βήματα κοντὰ στὸ Θεῖο καὶ προσκυνήσαμε βαθειά, χαιρετῶντας τον μὲ τὰ χέρια ἑνωμένα πάνω στὸ μέτωπο, χωρὶς νὰ μοῦ εἶναι δυνατὸν νὰ προφέρω μιὰ λέξι.

—«Πλούσια εἶναι τὰ δῶρα σου εὐγενικιὰ κυρία —εἶπε ὁ Θεῖος, κι' οἱ μοναχοὶ ἔχουν μικρὲς ἀνάγκες. Εἶναι κληρονόμοι τῆς ἀλήθειας καὶ ὄχι κληρονόμοι τῆς ἀνάγκης. Ἀλλὰ καὶ οἱ Βοῦδδαι τῶν περασμένων ἐποχῶν ἔτσι ἔκαναν· δέχονταν μ' εὐχαρίστησι τὶς προσφορὲς τῶν εὐσεβῶν, γιὰ νὰ μποροῦν αὐτοὶ νὰ ἐξασκοῦν την ἀρετὴ τῆς ἐλεημοσύνης Μὰ ἀν ξέρατε, ὅπως ἐγὼ γνωρίζω τὴν οὐσία τῆς ἐλεημοσύνης, καὶ ἄν ἔχετε ἔστω καὶ μια φούχτα ρύζι, δὲν θὰ τὸ χαιρώσαστε χωρὶς νὰ δώσετε λίγο ἀπ' αὐτὸ σ' εναν πιὸ φτωχό, καὶ τὸ ενστικτο τοῦ ἐγωισμοῦ, ποὺ ἐξουθενώνει το πνεῦμα σας, θὰ ἐξαφανιζόταν

—«Ἂς εἶναι λοιπὸν καλοδεχούμενα ἀπὸ τὸ Τάγμα τοῦ Βούδδα τὰ δῶρα σου, δῶρα καθαρα γιατι δῶρα κσθαρα ὀνομαζω ἐκεῖνα που ἐξαγνιζουν το δωρητη, καθὼς και κεῖνον ποὺ τὰ παίρνει. Καὶ πότε συμβαίνει τοῦτο, Τοῦτο συμβαίνει, Βαζιτι, όταν ὁ δωρητὴς εἶναι καθαρὸς ἀπὸ συνήθειες καὶ μὲ εὐγενικὸ ἐσωτερικό, καθως κι' ἐκεῖνος ποὺ τὰ δέχεται εἶναι καθαρος ἀπὸ συνήθειες καὶ μὲ εὐγενικὸ ἐσωτερικό Τούτη εἶναι, Βαζιτι, ἡ ὑπέρτατη καθαρότητα τῶν δώρων, καὶ τέτοια εἶν' αὐτα ποὺ εφερες»

. . . .

—«Κι' έτσι έγινα ἀδελφὴ τοῦ Τάγματος»

. . . .

«Μὰ όταν μετὰ την περίοδο τῶν βροχῶν τὸ παινεμένο δασος τοῦ διδασκάλου, δροσερὸ καὶ ξανανειωμένο μᾶς πρόσφερε την πλούσια λαμπράδα τοῦ φυλλώματός του και τ' ἀνθισμένα κλώνια του προσκαλοῦσαν ὅλους ἐμᾶς νὰ μεταφέρωμε ἐκεῖ τοὺς μοναχικοὺς διαλογισμούς μας καὶ τὶς ἀπὸ κοινοῦ ἀσκήσεις μας, μάθαμε τὸ λυπηρὸ νέο πὼς ο Διδάσκαλος σκόπευε νὰ ἐπιχειρήση τὸ ταξίδι του στὶς ἀνατολικὲς περιοχές Φυσικὰ δὲν μπορούσαμε νὰ ἐλπίζωμε πὼς θἄμενε πάντα στο Κοζάμπι ἐπίσης ξέραμε πόσο ἀνόητο εἶναι νὰ θρηνοῦμε γιὰ τὸ ἀναπόφευκτο καὶ πόσο ἀνάξιοι τοῦ διδασκάλου θὰ φαινώμαστε ἄν ἀφήναμε τὸν ἑαυτό μας νὰ κυριευθῆ ἀπὸ τὴ λύπη.

Κι ετσι, πήγαμε τὸ ἀπόγευμα, ἥσυχες κι' ἀνάλαφρες, πρὸς τὸ ναὸ τοῦ Κρισνᾶ ν' ἀκούσωμε γιὰ τελευταία φορὰ καὶ γιὰ πολὺ διάστημα, τὰ λόγια τοῦ Βούδδα καὶ νὰ τὸν ἀποχαιρετήσωμε

. . . .

«—Ὅταν ἦρθε ἡ σειρά μου νὰ τὸν χαιρετήσω, ἔσκυψα μὲ σεβασμο Ὁ Θεῖος μούρριξε μιὰ ματιὰ ποὺ εἰσεχώρησε ὥς τὰ βάθη τοῦ εἶναι μου

«—Καὶ σένα Βαζίτι, σοῦ δίνω — στὸ κατώφλι τοῦ ἐρειπωμένου τούτου ναοῦ τοῦ θεοῦ μὲ τις δεκαέξη χιλιάδες ἑκατὸ νύμφες — ὡς ενθύμιο δικό μου, γιὰ να τὸ σκέπτεσαι κάτω ἀπ' τὸ φυλλωμα αὐτοῦ τοῦ δασους— ποὺ ἔχεις ἕνα φύλλο κρυμμένο μέσ' στὸ στηθος σου καὶ μιὰ σκιὰ μέσ' στην καρδιά σου — τοῦτο τὸ ἀπόφθεγμα: Ἐκεῖ οπου γεννιέται ἡ ἀγαπη, γεννιέται καὶ ὁ πόνος

«—Αὐτὸ εἶν' όλο; ρώτησα απερίσκεπτα

«—Αὐτο εἶν' ὅλο, καὶ εἶναι ἀρκετό

«—Καὶ θὰ μοῦ ἐπιτραπῆ, ὦ κύριε, ὅταν θἄχω τελειώσει αυτον τὸν διαλογισμὸ καὶ θἄχω ἐμβαθυνει στὸ νόημά του, νὰ συναντήσω τὸ Θεῖο καὶ νὰ τοῦ ζητήσω ενα καινούργιο απόφθεγμα,

«—Θὰ σοῦ ἐπιτραπῆ, ἄν ὥς τότε αἰσθανθῆς τὴν ἀνάγκη να ρωτήσης τὸν Θεῖο

«—Πῶς δὲν θὰ τὴν αἰσθανομουν; Ἐσὺ εἶσοι, ὦ κύριε ἡ καταφυγή μας

«— Κατάφευγε στὸν ἑ α υ τ ό σου, κατάφευγε στὴ διδασκαλία!

«—Θὰ προσπαθησω νὰ τὸ κάμω Μὰ ἐσύ, κύριε, εἶσαι ὁ μαθητής, εἶσαι ἡ ζωντανὴ διδασκαλία, καὶ εἶπες ὅτι θὰ μοῦ ἐπιτρεπόταν.

«— Ἂν ὁ δρόμος δὲν σὲ κουράζει ..

«Κανένας δρόμος δὲν μπορεῖ να μὲ κουράση.

«—Ὁ δρόμος εἶναι μακρύς, Βαζίτι. Ὁ δρόμος εἶναι μακρύτερος ἀπ' ὅσο νομίζεις, μακρύτερος ἀπ' ὅσο μποροῦν να συλλάβουν σκέψεις ἀνθρώπινες.

«—Καὶ ἄν ὁ δρόμος περνοῦσε ἀπὸ χίλιες ζωές, δὲν ὑπάρχει δρόμος τόσο μακρυνὸς ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ μὲ κουράση!

«—Καλά, Βαζίτι, χαῖρε! Καὶ νὰ σκέπτεσαι τὸ ἀπόφθεγμά σου.

Ἐκείνη τὴ στιγμὴ πλησίαζε ὁ βασιληὰς μὲ μεγάλην ἀκολουθία, γιὰ ν' ἀποχαιρετήση τὸ Θεῖο.

. . . .

—«Εἶχα πιστέψει πὼς βαδιζα τὸν σωστὸ δρόμο στὴν τέλεια εἰρήνη, καὶ πὼς εἶχ' ἀφήσει πολὺ πισω μου τὸν ερωτα μὲ τὶς γεμᾶτες παθος ἀνησυχιες του. Μὰ ἐκεῖνος ὁ ἀσύγκριτος γνώστης τῆς καρδιᾶς εἶχε δεῖ πὼς δὲν εἶχα κυριαρχήσει στὸν ἔρωτα μου, παρα μοναχα τον εἶχα σπρώξει, χάρη στὴν δυνατη ἐπίδρασι τῆς καινούργιας ζωῆς, αναγκαζοντας τον νὰ σταθῆ σε μιὰν ἄκρη απ' οπου καιροφυλακτοῦσε γιὸ νὸ ξαναγυριση. Θἄπρεπε να τον προσέξω, νὰ τὸν βγάλω ἀπὸ κει πούχε φωληασει, μέχρι ποὺ νὰ νικηθῆ.

—«Ὥστοσο ξαναγύρισε αλλὰ μὲ τέτοιαν ορμὴ ποὺ ενιωσα τον εαυτό μου παραδωμένο στην πιὸ δυνατὴ ἐσωτερικὴ πάλη και κατάλαβα πὼς δὲν θάταν τόσο ευκολη ἡ νίκη.

Βέβαια, ἡ καταπληκτικη ειδησι πὼς ὁ ἀγαπημένος μου δεν ειχε δολοφονηθεῖ καὶ ἴσως νὰ ἀνέπνεε, ὅπως ἐγὼ τὸν γήινο ἀέρα, μοῦ ἦταν γνωστὴ ἐδῶ κι' ἔξη μῆνες.

«... Μὰ τώρα ποὔχε περάσει η πρώτη συναρπαστικὴ ἐντύπωσι του καινούργιου, κι' ὁ μεγάλος Διδάσκαλος τῆς ἱερῆς ἐκείνης γοητειας εἶχε ἐξαφανισθεῖ ἀπὸ τὰ μάτια μου, βρισκόμουν ἐκεῖ μονάχη, μὲ τὸ βλέμμα μου προσηλωμένο στὴν ἀγάπη, στὴν ἀγάπη μου. Κι' ἦρθε νὰ πετάξη μπροστά μου ἡ εἴδησι ἐκείνη, καὶ μὲ κυρίευσε μιὰ ἀπέραντη αγωνία ποὺ μ' ἔσπρωχνε πρὸς τὸν μακρυνὸ ἀγαπημένο ποὺ ζοῦσε ακομα.

Μ' άραγε ζοῦσε ακόμα, Καὶ λὲς νὰ μ' ἀγαποῦσε;

Τοῦτα τὰ ἐρωτήματα με τὸ αβέβαιό τους ἐρέθιζαν τὴν ἐπιθυμία μου, κι' ἡ ἐκπλήρωσι τοῦ ἀποφθέγματος ἐκεινου, και τὸ ξεπέρασμα τοῦ ερωτά μου, δεν ηταν σὲ καλὸ δρόμο. Ἄλλο δεν έκανα παρα νὰ σκέπτωμαι τὴν αγαπη, καὶ ποτὲ δὲν ἔφθανα στὸν πόνο καὶ στὴν αἰτία του.

«—Δὲν πέρασε απαρατήρητη ἀπὸ τις ἄλλες αδελφὲς ἡ ἀπεγνωσμένη ἐσωτερική μου πάλη. Τὶς ἀκουσα νὰ λὲν για μένα:

«Ἡ Βαζιτι, ἡ πρωην γυναῖκα του ὑπουργοῦ, που τόσο συχνα την επαινοῦσε κι' ο αὐστηρὸς ακομα Σαριπούτο για την γοργὴ και σιγουρη της κατανοησι ὡρισμενων σημείων τῆς διδασκαλιας, δεν μπορεῖ τώρο να τα βγαλη πέρα με το αποφθεγμα της, παρολο που εἶναι απλο». Κι' αυτο μ' απογοητευε ακόμα πιο πολυ. Ντροπη κι απελπισια με κυριευε και πιστευα πως δεν θα μπορουσα νὰ βαστάξω αυτὴ τὴν καταστασι.

Ἐκεῖνο τον καιρο μᾶς επισκεπτόταν μια φορὰ την εβδομαδα ἐνας απο τους ἀδελφους και μας ἐξηγοῦσε τη διδασκαλια. Όταν ηρθε ἡ σειρα τοῦ Ἀγκουλιμάλα δεν παρουσιασθηκα στὴ συγκέντρωσι αλλα εμεινα κρεβατωμένη στο κελλι μου και τοῦ παραγγειλα: — Η αδελφη Βαζιτι, σεβαστέ, δεν μπορεῖ νάρθη στη συγκεντρωσι. Λαβε τὸν κόπο ἀδελφέ, να πᾶς—μετα τὴν ὁμιλια στὸ κελλὶ τῆς Βαζιτι, γιὰ νὰ εξηγήσης επισης στὴν αρρωστη τὴ διδασκαλία».

«—Και ὁ σεβαστὸς αδελφος ηρθε στὸ κελλι μου, μὲ χαιρετησε με σεβασμὸ και κάθησε.

«—Γιὰ δές, ἀδελφε —του εἶπα —ἐκεῖνο ποὺ κανένας δεν θἄπρεπε νὰ δῆ. μιὰ μοναχὴ ἀρρωστη απ' ἀγάπη! Καὶ γι' αὐτὴν την ἀρρώστια εἶσ' ἐσὺ ὁ αἴτιος, γιατὶ

μοὔκλεψες τὸ ἀντικείμενο τῆς ἀγάπης μου. Βέβαια μ' ἔστειλες σ' ἕναν μεγάλο γιατρὸ ποὺ θεραπεύει τὶς αρρώστιες τῆς ζωῆς· μα ἡ τέχνη του δὲν μπορεῖ νὰ με γιάνη. Καὶ τὄνιωσε αὐτὸ ἡ μεγάλη του σοφια καὶ μ' ἄφησε ἕνα μεσον για νὰ διαλύσω —προκαλῶντας μιὰ κρίσι— τὰ φθοροποιὰ σπέρματα τῆς ἀρρώστιας. Καὶ μὲ βλέπεις τώρα νὰ μὲ κατέχουν ἐρωτικὲς ἀγωνιες. Θέλω νὰ σοῦ υπενθυμισω μιαν υπόσχεσι ποὺ μουκανες ἄλλοτε — τὸ βραδυ ἐκεῖνο ποὺ θέλησες νὰ μὲ παρασύρης να διαπραξω μια παρανομια ποὺ ἡ εκτέλεσι της ἀποσοβήθηκε μὲ τὴν επέμβασι τοῦ Θείου. —Μοῦ εἶχες πεῖ τότε πως ήσουν διατεθειμένος νὰ πᾶς στὸ Μουζένι καὶ νὰ μοῦ φέρης νέα αν ζοῦσε ὁ Καμανύτα κι' αν ηταν καλα. Ἔ λοιπόν, ἐκεῖνο ποὺ μοῦ υποσχέθηκε ὁ ληστης, το ζητῶ τώρα απ' τὸν μοναχο. γιατὶ ἡ επιθυμια μου νὰ μαθω αν βρισκεται στη ζωὴ ὁ Καμανυτα καὶ πῶς ζῆ εἶναι τοσο ἔντονη πού, ἐνόσῳ δὲν ικανοποιεῖται, δεν υπάρχει τόπος στην ψυχή μου για ἄλλη σκεψι και γιὰ ἄλλο αίσθημα διαφορετικὸ ἀπὸ τοῦτο, καὶ μοῦ εἶναι αδυνατον να προχωρησω και ἕνα βῆμα στο δρόμο τῆς σωτηρίας. Πρέπει λοιπον να τὸ κανης αὐτο για μενα και νὰ ἡσυχασης την ψυχη μου μὲ κατι τὸ βέβαιο.

—«Ὅταν επαψα νὰ μιλῶ, σηκωθηκε ὁ Αγκουλιμαλα και εἶπε.

—«Εἶμαι έτοιμος νὰ ἐκτελέσω την ἐπιθυμια σου, ἀδελφη Βαζίρι.

Επειτα μὲ χαιρέτησε με βαθὺ σεβασμὸ καὶ βγῆκε. Πῆγε ίσια στὸ κελλι του γιὰ νὰ παρη το τασι του κι' ἀπομακρύνθηκε ἀπ' το δάσος. Νόμισαν πως πηγαινε νὰ βρῆ τὸν Θεῖο. μὰ εγὼ μοναχα ἤξερα τοῦ ὁδηγοῦσαν τὰ βήματά του.

* * *

—«Ὅταν ἔφθασε ὁ καιρὸς ποὺ μποροῦσα πιὰ νὰ περιμένω τὴν ἐπιστροφὴ τοῦ μοναχοῦ, πήγαινα τ' ἀπογεύματα στὴν ἄκρη τοῦ δάσους καὶ καθῶμουν στὸν ίσκιο ἑνὸς ὄμορφου δέντρου σ' ἕνα ὕψωμα, απ' ὅπου ἔβλεπα τὸ δρόμο. Τοῦ κάκου περίμενα ἐκεῖ μιὰ βδομάδα· μὰ ἤμουν ἀποφασισμένη νὰ προσμένω καὶ μῆνα ὁλόκληρο. Τὴν ὄγδοη μέρα, ὅταν ὁ ἥλιος εἶχε χαμηλώσει τόσο ποὔβαζα τὰ χέρια μπροστὰ στὰ ματια μου, διέκρινα ἀπὸ μακρυὰ καποιον ποὺ βάδιζε κατὰ τὸ δάσος. Γρήγορα φανταζε τὸ κίτρινο ράσο του καὶ περνῶντας μπροστὰ ἀπὸ ἕναν χωρικό, μπόρεσα νὰ διακρινω πὼς εἶχε ἀσυνήθιστο ἀνάστημα. Ἦταν πράγματι ὁ Ἀγκουλιμαλα, μόνος. Δὲν εἶχε φέρει «σῶο καὶ ἀβλαβῆ» τὸν Καμανύτα μου. Μὰ τὶ πείραζε, Μονάχα νὰ μὲ βεβαιωνε πὼς ὁ ἀγαπημένος μου ζοῦσε ἀκόμη κι' ἤξερα ἐγὼ να βρῶ το δρόμο.

Ἡ καρδιὰ κτύπησε δυνατὰ βλέποντάς τον μπροστα μου νὰ μὲ χαιρετᾶ μ' εὐγένεια.

«—Ὁ Καμανύτα ζη μεσα σὲ μεγάλα πλούτη στὴν πατριδα του— εἶπε— Τὸν εἶδα καὶ τοῦ μιλησα.

Καὶ μοῦ διηγήθηκε πῶς εἶχε φθάσει ἕνα πρωινὸ στὸ σπίτι σου, — μεγαλοπρεπο σὰν παλάτι—, πως οἱ δυό σου γυναῖκες τὸν πρόσβαλαν μὲ βαρβαρότητα, κι' οτι στὸ θόρυβο τῶν φωνῶν βγῆκες εσύ, ἔστειλες μέσα τὶς δυο μέγαιρες καὶ τοῦ μίλησες μὲ εὐγένεια ζητῶντας του συγγνώμην.

«Κι' ἀφοῦ μοῦ τὰ ἐξιστόρησε όλα μὲ λεπτομέρειες — όπως τὰ ξέρεις—, μὲ χαιρέτησε μὲ σεβασμό, έρριξε στὸν ὦμο του τὸ χιτώνιο, καὶ στράφηκε στὴν ἴδια κατεύθυνσι, ἀντι νὰ μπῆ στο δάσος. Παραξενεμένη τὸν ρωτησα, γιατὶ δὲν πήγαινε στὸ μοναστήρι;

«—Ἔχω ἐκτελέσει πιστὰ την παραγγελία σου καὶ τίποτα δὲν μ' ἐμποδίζει νὰ ὁδοιπορήσω στ' Ἀνατολικά, ἀκολουθῶντας τὰ ιχνη Του ὥς τὸ Βαρανασι καὶ τὴν Ραγιαγκάλα, ὅπου ἐλπίζω νὰ τὸν συναντήσω.

* * *

«—Μὲ κόπο σύρθηκα μέχρι τὸ

κελλί μου κι' έπεσα στὸ κρεβάτι μου· τὸ ἀπότομο σβύσιμο τῶν ἐλπίδων μου ἦταν πολὺ γιὰ τὴν αντοχή μου· ποὖχε πιὰ ἐξασθενήσει ἀπ' τὴν ἐσωτερικὴ πάλη τόσων μηνῶν. Μὲ ἀσύγκριτη αὐτοθυσία ἡ Μεντίνι * μὲ περιποιήθηκε μέρα καὶ νύχτα. Μὰ μόλις τὸ πνεῦμα μου μπόρεσε νὰ ὑψωθῆ πάνω απ' τοὺς πόνους καὶ τὸν πυρετό, το σχέδιό μου γιὰ προσκύνημα αλλαξε δρομολόγιο. Ἤθελα νὰ παω ὄχι ἐκεῖ ποὺ εἶχα στείλει τὸν Αγκουλιμάλα, μὰ ἐκεῖ ποὺ πηγαινε τώρα κι' αὐτός· ἤθελα ν' ἀκολουθήσω τὰ ἴχνη τοῦ Θειου ὥς ποὺ νὰ τον συναντήσω. Μήπως δὲν τέλειωσα μὲ τὸ ἀπόφθεγμά μου; Καὶ δὲν πειραματίσθηκα μὲ τὸν βαθύτερο τρόπο πὼς ἀπ' τὴν ἀγαπη γεννιεται ὁ πόνος; Μποροῦσα λοιπὸν νὰ ὀδῶ τον Διδάσκαλο γιὰ νὰ μὲ ξελαφρωση ἡ δύναμι τοῦ ἁγίου καὶ νὰ μπορεσω νὰ συνεχίσω την ἀναζήτησι τοῦ υπέρτατου σκοποῦ.

. . . .

«—Γερμένον στὴ ριζα κάποιου δέντρου εἶδαμ' ἕνα μοναχὸ νὰ κλαίη πικρά. Σταμάτησα μὲ συγκινησι. Τὸ φῶς ἀπ' τὴν πανσέληνο ελουζε τὴν πονεμένη του μορφὴ καὶ γνώρισα τὸν Ἀνάντα.

«—Ἔφθασα λοιπὸν ἀργά, — εἶπα—, κι' ἔνιωσα νὰ μ' εγκαταλειπουν οἱ λιγοστὲς δυναμεις μου. Μα μέσ' ἀπ' τὰ πυκνὰ κλαδια ακουστηκε ἕνας ψίθυρος κι' εἶδα να παρουσιάζεται μπροστά μας ενας γιγαντόσωμος καλόγερος· ηρθε κι' ακούμπησε τὸ χέρι του στὸν ὦμο τοῦ Ἀνάντα.

«—Ἀδελφὲ Ἀνάντα ὁ διδασκαλος σὲ καλεῖ.

«Θἄβλεπα λοιπὸν τὸν Βουδδα στὶς ὕστατες στιγμές του! Ἡ σκέψι τούτη μοὔδωσε καινούργιο θαρρος κι' ένιωσα τὸν εαυτό μου ικαιὸ νὰ τοὺς ἀκολουθήσω

«Ὁ Ἀγκουλιμάλα μᾶς εἶδε καὶ μᾶς γνώρισε. Κι' ἐγὼ ἑρμηνεύοντας σωστὰ τὴν ἀνησυχη ματια του τοῦ εἶπα:

—«Μὴ φοβᾶσαι, ἀδελφέ, πὼς θὰ ταράξωμε τὶς ὕστατες στιγμες τοῦ Θείου μὲ τὶς γυναίκειες κλάψες μας καὶ τοὺς δαρμους. Ἐρχόμαστε απ' τὸ Βεσάλι χωρὶς ξεκουρασμα, γιὰ νὰ μπορέσωμε νὰ δοῦμε τὸ Θεῖο. Μὴ μᾶς ἀπαγορεύεις τὴν εισοδο· θάμαστε δυνατές.

«Μᾶς εκαμε νόημα νὰ τον ακολουθήσωμε.

«Σὲ μιὰν ἁπλοχωριὰ τοῦ δάσους ἦσαν μαζεμένοι 200 περιπου μοναχοὶ ὄρθιοι, σχηματιζοντας ἡμικύκλιο. Στὸ κέντρο ἦσαν τοποθετημένοι δυὸ πελεκημένοι κορμοὶ ποὺ ἀποτελοῦσαν ένα μονο σῶμα ἀπὸ λευκὰ λουλούδια, καί, κατω απ' αυτοὺς ξαπλωμένος πανω σε κιτρινους χιτῶνες ἁπλωμένους αναμεσα στοὺς δυὸ κορμους, αναπαυόταν ο τέλειος μὲ το κεφαλι γερμενο στὸ δεξι του χέρι. Και τα πέταλα τῶν λουλουδιῶν επεφταν α αλαφρα επανω του

«Πίσω του, εβλεπα ἐγὼ σὲ ὅραμα, τὶς κορυφὲς τῶν Ιμαλαιων σκεπασμένες μὲ τὰ αἰώνια χιονια τους —ποὺ μουχαν παρουσιασθεῖ σε μια ὀπτασια ὀνειρου. χαρι στη οποια βρισκόμουν τωρα μπροστα στο Θεῖο. Καὶ τὴν λάμψι ἐκεινη την υπεργήινη ποὺ εἶχα δει στα μακρυνὰ βουνα, τὴν εβλεπα τωρα πνευματοποιημένη στὴ θεια μορφή του. Κι' αὐτὸς ἐπισης,—σαν ἐκεινη την υψηλὴ κορυφὴ δμοια μὲ συννεφο— φαινότανε νὰ μὴν ἀνήκει στὴ γῆ, καὶ ὅμως, εἶχεν ὑψωθεῖ απὸ τὴν ἴδια κοιλάδα ποὺ συγκροτεῖ κι' ὅλους ἐμᾶς μέχρι τὸ ἀπροσμέτρητο ἐκεῖνο πνευματικὸ υψος, ὅπου ἦταν ἕτοιμος νὰ εξαφανισθῆ ἀπ' τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν θεῶν!

«Κι' ἔτσι μίλησε στὸν Ἀνάντα ποὺ στάθηκε κοντά του

—«Ξέρω καλά, Ἀνάντα, πὼς ἔκλαιγες ἀποτραβηγμενος κα σκεπτόσουν: «Δὲν εἶμ' ἀκομα ἐλευθερωμένος ἀπὸ ἁμαρτιες· ακόμα δὲν ἔφθασα στὸ τέλος κι' ὁ διδάσκαλός

* Ἡ Μεντίνι ἦταν η νεανικὴ πιστὴ φίλη της (σημ. μεταφρ.).

μου πρόκειται να μπῆ στὸ Νιρβάνα. Ὁ διδάσκαλος μου ἄς μὲ λυπηθῆ». Ὅμως, μην κλαῖς, Ἀνάντα καὶ μὴ δέρνεσαι. Δὲν σου λέγα, Ἀνάντα, πως πρέπει νὰ χωριζουστε ἀπὸ κεῖνο ποὺ ἀγαποῦμε, Πῶς θἄταν δυνατὸν νὰ μὴ χαθῆ, Ἀνάντα, ἐκεῖνο ποὺ ἔχει γεννηθεῖ· Κι' ἐσὺ τίμησες πολὺν καιρό, Ἀναντα, τὸν τέλειο, μὲ ἀγάπη, μὲ γλυκύτητα καὶ μὲ χαρα. Ἐργασθηκες καλο

Προχώρει μὲ λαχτάρα καὶ σύντομα θὰ βρεθῆ ἐλευθερος ἀπὸ τὴν ἀπληστία τῶν αἰσθήσεων, τοῦ ἐγωισμοῦ, κι' απ' όλες τὶς ἀπατηλότητες

«Κι' ὁ Ἀναντα, γιὰ νὰ δείξη πὼς δὲν ἀφήνεται νὰ νικηθῆ ἀπ' τὴ λύπη, ρώτησε, — με κόπο κυριαρχῶντας στὸν πόνο του,— τί νὰ κάνουν οἱ μαθηταὶ μὲ τὸ λείψανο τοῦ τελειου,

—«Μην ἀσχολεῖσθε μ'αὐτό, ἀπάντησε ὁ Βούδδας Ὑπαρχουν φρόνιμοι εὐσεβεῖς οπαδοὶ αναμεσα στοὺς εὐγενεῖς και στοὺς Βραχμανες ποὺ θ' αποδώσουν τὶς τελευταῖες τιμες στὸ θνητο μου λειψανο Ἐσεῖς, εχετε ν' ἀσχοληθῆτε μὲ σπουδαιοτερα πραγματα Να σκέπτεσθε τὸ αἰωνιο καὶ όχι το φθαρτό. Προχωρεῖτε ἐμπρος, μη στρέφετε τὸ βλέμμα προς τὸ πισω».

«Και γυρίζοντας τὴ ματιά του στὸν κύκλο τῶν μαθητῶν, ακουμπῶντας τη για μια στιγμη στὸν καθένα, συνεχισε

—«Μπορεῖ να κονετε τη σκέψι

«Ὁ λόγος εχασε τὸ δασκαλο του δὲν ἔχομε πιὰ διδάσκαλο» Αὐτο δὲν πρέπει νὰ τὸ πιστεύετε Ἡ διδασκαλία, ὦ μαθηταί, ποὺ σᾶς αφήνω θἆναι ὁ δασκαλος σας, όταν ἐγὼ θάχω ἀφήσει τούτη τὴ ζωή Γιαὐτὸ μὴ ζητᾶτε κανένα ἐξωτερικο στήριγμα

Ἡ διδασκαλία ας εἶναι τὸ στήριγμα σας Νὰ εἶσθε τὸ ἴδιο σας τὸ φῶς, τὸ ἰδιο σας τὸ στήριγμα!

«Ὕστερα γύρισε σὲ μένα γεμᾶτος στοργή, ἀκούμπησε πάνω μου τὴ ματιά του, κι' ἔνιωσα πὼς δὲν πῆγε χαμένος ὁ κόπος μου Μετα ἀπὸ μεγάλη παύσι συνέχισε:

—«Μπορεῖ νὰ συμβῆ, ὤ μαθηταί, καὶ κάποιος ἀπὸ σᾶς νἄχη ἀμφιβολίες ὡς πρὸς τὸ διδάσκαλο ἢ τὴ διδασκαλία. Ρωτῆστε ὅ,τι θέλετε μαθηταί μὴν πῆτε ἀργότερα: Ὁ διδάσκαλος ἦτανε μαζί μας, τὸν εἴχαμε πρόσωπο μὲ πρόσωπο καὶ δὲν τὸν ἐρωτήσαμε.

«Παρ' ὅλη τούτη τὴ πρόσκλησι, ὅλοι σωπαίναμε. Πῶς θὰ μποροῦσε νὰ σταθῆ ἀμφιβολία μπροστὰ στὸν ἐκπνέοντο διδάσκαλο, Ξαπλωμένος ἐκεῖ, λουσμένος ἀπ' τὶς γλυκὲς ἀκτῖνες τῆς σελήνης, ὡσὰν τὰ οὐράνια πνεύματα νὰ τοῦ ἑτοίμαζαν τὸ λουτρὸ τῆς ἀγωνίας· ραντισμένος μὲ τ' ἀνθοπέταλα ποὺ σκόρπια ἔπεφταν ἐπάνω του, λὲς κι' ἔκλαιγε ἡ γῆ γιὰ τὸ χαμό του Γαλήνιος κι' εὐτυχισμένος, ἀνάμεσα στὸ ποίμνιο τῶν μαθητῶν βαθειὰ συγκινημένων, καὶ ποιὸς δεν ἐνιωθε πως ὁ ἅγιος ἐκεῖνος εἶχε γιὰ πάντα ξεπεράσει τὴν ἀτέλεια κι' εἶχε τελειωτικὰ νικήσει τὸ κακο, Βλέπαμε τὸ «όρατὸ νιρβάνα» στὴν φωτεινη μορφή του! Κι' ὁ Ἀναντο ενωσε τὰ χέρια του κι' εἶπε βαθεις συγκινημένος·

«—Τὶ θαυμαστὸ εἶναι τοῦτο κύριε' Ἀληθινὸ σ' ολην αὐτὴ τὴ συγκέντρωσι δὲν υπάρχει ουτ' ἐνας ποὺ ναχη την παραμικρὴ ἀμφιβολία

«Καὶ ὁ Θεῖος ἀπάντησε

—«Τὰ λογια σου, Ἀνάντα, βγαίνουν απ' τὸ ξεχείλισμα τῆς καρδιᾶς σου Ἐγὼ ὅμως ξέρω πὼς σὲ κανένα δεν φωλιάζει ἡ παραμικρὴ ἀμφιβολία Ἀκόμα κι' οἱ πιὸ καθυστερημένοι φωτιστηκαν καὶ θὰ φτάσουν στὸ σκοπό» Ὕστερα ἀπὸ κεινη τὴν προφητεία, νιώσαμε όλοι μας σὰν ἕνα χέρι δυνατο νὰ μᾶς ἄνοιγε τὶς πύλες τῆς αἰωνιότητος

«Χάραξαν ἀκόμα μιὰ φορὰ τὰ χείλη ποὔχαν ἀναγγείλει στὸν κόσμο τὴν υψηλότερη ἀλήθεια!

—Ἀληθινὰ σᾶς λέγω, μαθηταί: Κάθε φαινομενικότης εἶναι ἀπατηλή Γρηγορεῖτε ἀκα-

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΑΤΗ ΣΟΦΙΑ ΕΛΛΑΣ

τάπαυστα.

«Αὐτὰ ἦσαν τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ Θείου.

«Κι' ἦσαν καὶ τὰ τελευταῖα ποὺ ἄκουσα στὴ γῆ. Οἱ δυνάμεις μου εἶχαν ἐξαντληθῆ· ὁ πυρετὸς ἐσκότιζε τὶς α'σθήσεις μου· ἔβλεπα γύρω μου ἀνθρώπους νὰ περνοῦν σὰν πρόσωπα ὀνείρου ἡ μορφὴ τῆς Μεντίνι ἦταν συχνὰ μπροστα μου. Κι' ὕστερα ὅλα σκοτείνιασαν. Μὰ γρήγορα ένιωσα σὰν κάποιο δροσερὸ λουτρὸ νὰ σβύνη τὴ φλόγα τοῦ πυρετοῦ μου Αἰσθανόμουν σὰν έναν ὁδοιπόρο ποὺ κοντὰ σέ μιὰ λιμνοῦλα — ἐκτεθειμένος στὶς καυτερὲς ἀκτῖνες τοῦ ἡλιου —νὰ φανταζεται, «τὶ θὰ αἰσθάνεται τὸ ανθος τοῦ λωτοῦ ποὺ βουλιαγμένο στὸ νερὸ εἰσπνέει μ' όλες τὶς Ἶνες του τὴν περίσσεια φρεσκάδα». Σύντομα διέκρινα πρὸς τὰ πανω ένα μεγαλο φῶς κι' εἶδα έναν κόκκινο λωτὸ νὰ πλέει , κι' ἀπάνω ἔγερνε ἡ ἀγαπημένη σου μορφή. Σὲ λίγο ἀνέβαινα μόνη μου και, ξύπνησα κοντὰ σὲ σένα, στὸν παραδεισο .

Ὅλα τὰ μεγάλα πράγματα εἶναι ἁπλᾶ καὶ πολλὰ ἀπὸ αὐτὰ μπορεῖ νὰ ἐκφρασθοῦνε μὲ μιὰ μονάχα λέξι: ἐλευθερία, δικαιοσύνη, τιμή, καθῆκον, ἐπιείκεια, ἐλπίδα.

Σὲρ Οὐΐνστων Τσῶρτσιλ

ΚΩΣΤΑ ΟΥΡΑΝΗ

Πανθεϊσμὸς

Σὰν κλείσουνε τὰ μάτια μου στὸ θεῖο τοῦ ἥλιου φῶς,
στὸν οὐρανὸ τὸν ἄπειρο, τὴ θάλασσα, τὴ φύση,
ποὺ στὴ ζωή μου ἀγάπησα ἐκστατικά, δὲ θέλω
γύρω ἀπ' τὸ κρύο μου κορμὶ κανένας νὰ θρηνήσει.
Δὲ θέλω τὴ μακάβρια πομπὴ τῆς ἐκκλησίας·
τὸ μαῦρο νεκροκρέβατο, τὶς πένθιμες λαμπάδες,
τ' ἀστραφτερὰ ἑξαπτέρυγα, τὸ εἰκόνισμα στὰ χέρια,
τὶς ψαλμωδίες, τὶς δέησες τὶς στεῖρες, τοὺς παπάδες.
Θέλω νὰ φύγω ἀπ' τὴ ζωὴ ἁπλᾶ, σεμνά, γαλήνια·
κι' ἀντὶς τὸ σῶμα μου στὴ γῆς τὴ σκοτεινὴ νὰ θάψουν,
θὰ 'θελα μέσ' στὶς καθαρὲς τὶς φλόγες νὰ τὸ κάψουν
κι' ὕστερα νὰ σκορπίσουνε τὶς στάχτες στὸν ἀγέρα
γιὰ νὰ ἑνωθῶ μὲ ὅ,τι ἐδῶ ἀγάπησα: στὴ φύση,
στὴ θάλασσα, στὸν οὐρανό, στὸν ἥλιο, στὴν ἡμέρα.

Ο ΤΟΫ

ΔΕΝ ΗΤΑΝ ΟΠΑΔΟΣ ΤΟΥ ΦΟΡΜΑΛΙΣΜΟΥ

Ο ΖΩΓΡΑΦΟΣ Τόϋ κατοικεῖ στὸ Μιλάνο, ὁδὸς Γαριβάλδη ἀριθ. 89. Τὸ κτίριο εἶναι παμπάλαιο καὶ πρόκειται νὰ κατεδαφισθῆ, γιὰ νὰ γίνη μοντέρνα πολυκατοικία. Στὸ μεταξύ, ὁ ζωγράφος Τόϋ ἐργάζεται ἥσυχα. Ἡ πρώτη του ἔκθεσις στὴν «Γκαλερία ντὲλ ντιζένιο» εἶχε ἀξιοσημείωτη ἐπιτυχία. Εἶναι ἱκανοποιημένος, ἀλλὰ ὄχι καὶ παρασυρμένος.

«Τὸ μέτωπό του εἶναι κοκκινωπό. Σχεδὸν φαλακρός, μὲ μιὰ μονάχα φοῦντα στὴ μέση τῆς κεφαλῆς του, σὰν σκουφί. Τὸ βλέμμα του εἶναι ζωηρό, τὰ μάτια του κινοῦνται πολὺ γρήγορα καὶ σταματοῦν γιὰ λιγάκι μὲ πονηρία πότε στὸ ἕνα καὶ πότε στὸ ἄλλο ἀντικείμενο. Καθὼς ζωγραφίζει, λερώνει τὰ χέρια του καὶ σκουπίζεται πάνω στὸ γυμνὸ κορμί του. Μόλις τοῦ δώση κανένας ἐπισκέπτης καπνὸ ἢ ἄλλες ἀρωματικὲς οὐσίες, ἀλείφει πρῶτα τὸ στῆθος του, ὕστερα τὴν πλάτη καὶ τέλος τὴν οὐρά, ἴσως γιὰ νὰ διώξη τὰ παράσιτα».

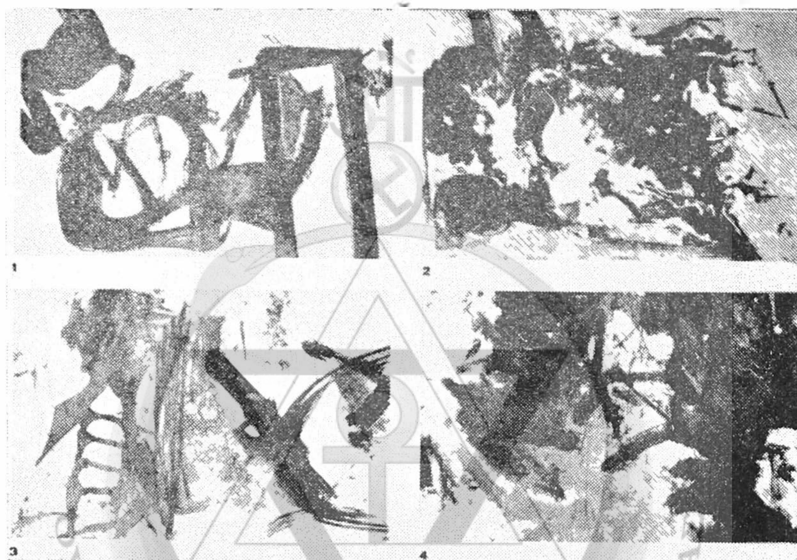
Διότι ξεχάσαμε νὰ σᾶς ποῦμε πὼς ὁ Τόϋ εἶναι ἕνας πίθηκος!

Δὲν εἶναι ἕνας τυχαῖος πίθηκος. Ἡ καταγωγή του Βραζιλιανός. Εἶχε τὴν τύχη νὰ γνωρισθῆ μὲ τὸν παληὸ θαλασσινὸ Φραντσέσκο Ἀρένα, ὁ ὁποῖος εἶχε τὸ «χόμπυ» τῆς ζωγραφικῆς. Ὁ Τόϋ τὸν παρακολουθοῦσε προσεκτικὰ καὶ σιωπηλά. Μιὰ ἡμέρα, ποὺ δὲν ἦταν δεμένος μὲ τὴν ἁλυσίδα, πῆρε ἕνα πινέλλο καὶ προσπάθησε νὰ ἐξωτερικεύση τὰ αἰσθήματά του. Ὁ Ἀρένα τὸν παρακολουθεῖ μ' ἐνδιαφέρον. Μορφάζει ὅταν δὲν ταιριάζει ἕνα χρῶμα. Ὁ Τόϋ παρατάει τὸ πινέλλο καὶ πιάνει ἄλλο. Συνεννοεῖται περίφημα. Ὁ Τόϋ ἀπέδειξε ὅτι εἶναι γεννημένος ζωγράφος. Τὸ χέρι του εἶναι σταθερό. Δὲν εἶναι, φυσικά, προσωπογράφος. Προτιμάει, σὰν νέος τῆς ἐποχῆς, τὴν ἀφηρημένη τέχνη. Εἶναι ἀντίθετος στὸ φορμαλισμό.

Στὴν ἔκθεση, οἱ πίνακες τοῦ Τόϋ δὲν ἦσαν χειρότεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Πολὺς κόσμος συνέρρευσε. «Θέλουμε— λέγανε —

ΠΟΙΑ ΑΠΟ ΑΥΤΑ ΤΑ ΕΡΓΑ ΕΙΝΑΙ ΤΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ ΤΟΥ;

Ἀπὸ τὰ κατωτέρω 4 ἔργα ζωγραφικῆς, τὰ 2 εἶναι τοῦ Τόϋ καὶ τὰ ἄλλα 2 γνωστῶν Ἀμερικανῶν ζωγράφων μὴ φορμαλιστῶν, συγκεκριμένα τοῦ Φράντς Κλάϊνε καὶ τοῦ Χὰνς Χόφμανν. Προσπαθῆστε νὰ τὰ ξεχωρίσετε. Καὶ ἐλέγξετε τὴν κρίση σας μὲ τὴν πραγματικότητα ποὺ ἀναφέρεται ἀ ν ά π ο δ α κάτω ἀπὸ τὸ κλισέ.

1) Φράντς Κλάϊνε. 2) Χὰνς Χόφμανν. 3—4) Τόϋ.

νὰ δοῦμε τὴ ζωγραφικὴ τῆς μαϊμοῦς». Καὶ δὲν μπορούσανε νὰ ξεχωρίσουνε τὰ κάδρα, τὰ ἀνθρώπινα καὶ τὰ μαϊμουδίσια. Αὐτὰ ἔχει, βλέπετε, ἡ μοντέρνα τέχνη. Καὶ καθὼς ἦταν ἑπόμενο, ξεσηκώθηκαν διαμαρτυρίες ἀπὸ τὸν καλλιτεχνικὸ κόσμο, διότι ἡ ἔκθεσις τοῦ Τόϋ, ποὺ ἄρχισε σὰν ἀστεῖο, κατέληξε πρόκλησις. Ὁ ἴδιος ὁ Τόϋ ἔμενε ἀπαθὴς σ' ὅλα αὐτά. Μὲ μισόκλειστα μάτια κύτταζε τὸν φίλο του Φραντσέσκο Ἀρένα, ὁ ὁποῖος σκεφτόταν πῶς θὰ ξεμπλέξῃ ἀπὸ τὴν ἱστορία. Διότι μὲ τὴν πολεμική, ποὺ ἐστράφη ἐναντίον του, εἶναι φανερὸ πῶς θὰ πρέπει νὰ χωρίσουνε στὸ ἑξῆς τὰ στούντιό τους...

Roberto Lagdi

Τὰ μικροσκοπικὰ αὐτὰ ἐργοστάσια καθορίζουν τὴν φυσική μας ἰσορροπία καὶ κρατοῦν τὸ μυστικὸ πολλῶν μας προβλημάτων

Ὁ καταπληκτικὸς μηχανισμὸς τῶν ἀδένων μας

Ὑπὸ J. Ratcliff

ΤΙΣ ΟΡΜΟΝΕΣ ποὺ κυκλοφοροῦν μέσα στὸ αἷμα μας μποροῦμε νὰ τὶς συγκρίνουμε, ἕνεκα τῆς τεραστίας ἰσχύος των, μὲ βόμβες ὑδρογόνου ἐν μικρογραφίᾳ. Μέσα σὲ τριάντα περίπου χρόνια ποὺ διαρκεῖ ἡ γονιμότης τῆς γυναίκας, οἱ ᾠοθῆκες της ἐκκρίνουν οἰστρογονικὲς ὁρμόνες συνολικοῦ βάρους ἑνὸς γραμματοσήμου. Καὶ ὅμως, τὸν καιρὸ τῆς ἥβης ἀρκεῖ ποσότης ἴση μὲ ἕνα μόνο δόντι αὐτοῦ τοῦ γραμματοσήμου γιὰ νὰ μεταβάλη τὸ σῶμα μιᾶς παιδίσκης σὲ σῶμα γυναίκας

Ὁ θυρεοειδὴς ἀδήν, ποὺ κατασκηνώνει στὴ βάσι τοῦ λαιμοῦ, δὲν ἐκκρίνει πάνω ἀπὸ μιὰ κουταλιὰ τοῦ καφὲ ὁρμόνης τὸν χρόνο. Μιὰ ἀνεπάρκεια ὅμως αὐτῆς τῆς ἐκκρίσεως εἶναι ἱκανὴ τὸ νεογέννητο νὰ τὸ βγάλη ἕνα παραμορφωμένο ἠλίθιο πλᾶσμα.

Τὰ ἐπινεφρίδια χρειάζονται μιὰ ὁλόκληρη ζωὴ ἀνθρώπου γιὰ νὰ παραγάγουν μιὰ κουταλιὰ τοῦ καφὲ ὁρμόνης. Καὶ ἐλαχίστη ὅμως διατάραξις αὐτῆς τῆς εὐαίσθητης ἰσορροπίας ἀρκεῖ γιὰ νὰ γίνη ὁ ἄνθρωπος λεία μιᾶς σειρᾶς ὁλόκληρης ἀπὸ ἀσθένειες καὶ ἀναπηρίες. Ἂν διακοπῆ, ἀπὸ οἱαδήποτε αἰτία αὐτὴ ἡ ἔκκρισις, τότε ἡ πορεία τῆς ζωῆς παίρνει ἰλιγγιώδη ρυθμό: μέσα σὲ λίγους μῆνες ἕνας εὔρωστος νεανίας μπορεῖ να μεταβληθῆ σὲ τρικλίζοντα γέρο

Οἱ θαυμάσιοι ἐνδοκρινεῖς ἀδένες συμμετέχουν σὲ ὅλες σχεδὸν τὶς πράξεις τοῦ ὀργανισμοῦ Καὶ τὸ πιὸ ἐλάχιστο παίξιμο τοῦ βλεφά-

Θέσις τῶν διαφόρων ἀδένων στὸ ἀνθρώπινο σῶμα

Ἐπίφυσις
Ὑπόφυσις
Παραθυρεοειδεῖς
Θυρεοειδής
Θύμος ἀδήν
Ἐπινεφρίδια
Πάγκρεας
Γεννητικοί

Περίληψις ἀπὸ τὸ περιοδικὸ Family Doctor

ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

ρου ἀπαιτεῖ τὴν παρέμβασί τους, γιὰ νὰ ἐξασφαλισθῆ ἡ παρουσία τοῦ σακχάρου μέσα στὸ αἷμα, παρουσία ποὺ εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τὴν συστολὴ τοῦ μυός. Κόπηκε κάπου τὸ δάκτυλο: Οἱ ὁρμόνες συρρέουν νὰ τακτοποιήσουν τὴν φλεγμονὴ καὶ νὰ πλάσουν φράγμα κατὰ τῆς μολύνσεως.

Οἱ βιολόγοι ἀνεκάλυψαν πὼς οἱ ὁρμόνες εἶναι ἕνας κοινὸς παρονομαστὴς τῶν διαφόρων ἐκφράσεων τοῦ ζωικοῦ βίου. Οἱ γεννητικὲς ὁρμόνες τῆς «στάρλετ» τοῦ σινεμὰ εἶναι ὅμοιες μὲ τὶς γεννητικὲς ὁρμόνες τῆς φαλαίνης. Τοῦ πυγμάχου ἡ ὑπόφυσις τὰ ἴδια ἐκκρίνει προϊόντα, ὅπως καὶ ἡ ὑπόφυσις τοῦ ποντικοῦ.

Προσπαθώντας νὰ ξεδιαλύνουν τὸν πολύπλοκο μηχανισμὸ τοῦ ἀδενικοῦ συστήματος, οἱ ἐρευνηταὶ ἀνεκάλυψαν πλῆθος ἀπὸ θαυματοποιὲς ὁρμόνες, ἄλλες ἱκανὲς νὰ θεραπεύουν ὀφθαλμικὲς φλεγμονὲς γενεσιουργὲς τυφλώσεως, ἄλλες νὰ θεραπεύουν θανατηφόρες ἀσθένειες καὶ ἄλλες ἀλγεινοὺς ἀρθριτικοὺς ρευματισμούς. Μὲ ἐπιτυχία δοκίμασαν τὶς ὁρμόνες, τόσο κατὰ τοῦ ἐγχειρητικοῦ «σόκ», ποὺ συχνὰ προκαλοῦσε τὸν θάνατο τοῦ ἐξασθενημένου πάσχοντος, ὅσο καὶ γιὰ νὰ ξαναδώσουν τὴν νεότητα σὲ ἡλικιωμένους ἀναπήρους. Πολλοὶ σοφοὶ εἶναι πεπεισμένοι πὼς κάποτε οἱ ὁρμόνες θὰ δώσουν τὸ κλειδὶ διαφόρων ἀγνώστων: τοῦ καρκίνου, τῆς ἀρτηριοσκληρώσεως, τῶν καρδιακῶν καὶ τῶν νεφρικῶν νόσων.

Ἀλλὰ ἂς δοῦμε ἀπὸ πιὸ κοντὰ τὸ θαυμάσιο αὐτὸ ἐνδοκρινικὸ σύστημα. Ὡρισμένοι ἀδένες — σιελογόνοι, πεπτικοί, ἱδρωτοποιητικοί— χύνουν πρὸς τὰ ἔξω τὴν ἔκκρισί τους. Ἀντίθετα, οἱ ἐνδοκρινεῖς ἀδένες διοχετεύουν τὴν ἔκκρισί τους ἀπ' εὐθείας μέσα στὸ κυκλοφοροῦν αἷμα, ἀπ' αὐτοῦ πῆραν καὶ τὸ ὄνομά τους. Αὐτοὶ οἱ ἐνδοκρινεῖς εἶναι ὀκτὼ καὶ τὸ σύνολό τους δὲν ζυγίζει πάνω ἀπὸ 50 γραμμάρια. Αὐτὴ ἡ τόσο μικρὴ ποσότης ἱστῶν ἀπαρτίζει, οὕτως εἰπεῖν, τὸ ὑπουργικὸ συμβούλιο ποὺ διοικεῖ τὶς ἀναρίθμητες λειτουργίες τοῦ ὀργανισμοῦ. Ὁ συντονισμὸς τῶν διαφόρων ἀδένων εἶναι τόσο ἁρμονικός, ποὺ κατορθώνουν, ἐν μέρει, καὶ νὰ ὑποκαθιστοῦν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον.

Τέσσαρες ἀπὸ τοὺς ἐνδοκρινεῖς ἀδένες δὲν θὰ μᾶς ἀπασχολήσουν ἐπὶ πολύ. Ἡ λειτουργία τοῦ παγκρέατος, ποὺ τὰ ἑκατομμύρια τῶν πολυκυττάρων «νησίδων» ποὺ ξεχύνουν τὴν ἰνσουλίνη (ὁρμόνη καθιστῶσα τὸ σάκχαρον χρησιμοποιήσιμο) εἶναι ἤδη καλὰ γνωστή. Οἱ παραθυρεοειδεῖς, τέσσαρες μικροὶ κόκκοι προσηρτημένοι στὸν θυρεοειδῆ, φαίνεται πὼς δὲν χρησιμεύουν παρὰ μόνο στὴν ρύθμισι τοῦ ἀσβεστίου, φωσφόρου καὶ ἄλλων ἠλεκτρολυτῶν τοῦ αἵματος, σπάνια προξενοῦν διαταραχές. Τὸ κωνάριον ἢ ἐπίφυσις, ἕνας κωνικοῦ σχήματος ἀδὴν ἐντοπισμένος κάτω ἀπὸ τὸν ἐγκέφαλο, θεωρεῖται σὰν λείψανο ἑνὸς τρίτου, προγονικοῦ, ὀφθαλμοῦ. Ὥς τώρα, πολὺ λίγα γνωρίζομε γιὰ τὸ ἔργο αὐτοῦ τοῦ ἀδένος. Τέλος, ὁ θύμος ἀδήν, στὸ ἄνω μέρος τοῦ θώρακος δὲν εἶναι κι' αὐτὸς λιγώτερο μυστηριώδης· φαίνεται κάποιο ρόλο νὰ διαδραματίζει κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἀναπτύξεως.

Μένουν οἱ «τέσσαρες μεγάλοι»: Ὑπόφυσις, Θυρεοειδής, ἐπινεφρίδια καὶ γεννητικοὶ ἀδένες (ὠοθῆκες καὶ ὄρχεις). Εἶναι οἱ μεγάλοι χημικοὶ τοῦ ὀργανισμοῦ μας, καὶ παράγουν ὁρμόνες σὲ τεράστιο βαθμὸ πολύπλοκες. Χωρὶς ἀμφιβολία, ἡ ὑπόφυσις εἶναι τὸ πιὸ ἀξιοσημείωτο ὄργανο τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος: ἕνας ρυθμιστὴς τῆς λειτουργίας τῶν ἄλλων ἀδένων. Τὴν ὑπόφυσι τὴν ἔχουν συγκρίνει μὲ ἀρχιμουσικὸ ποὺ διευθύνει τὴν ἐκτέλεσι μιᾶς μεγάλης συμφωνικῆς συναυλίας, τῆς συναυλίας αὐτῆς ταύτης τῆς ζωῆς. Αὐτὸς ὁ ἀδὴν ἔχει μέγεθος ὅσο ἕνα μεγάλο μπιζέλι καὶ κατασκηνώνει μέσα σὲ μιὰ ὀστεΐνη θήκη, κάτω ἀπὸ τὸν ἐγκέφαλο, στὸ κέντρο περίπου τῆς κεφαλῆς. Τὸ μικρὸ αὐτὸ κομμάτι ἱ-

στοῦ εἶναι τὸ τέρμα ὅπου συγκλίνουν περὶ τάς 50.000 — νευρικαί ἶνες. Ἡ πλουσιωτάτη τροφοδότησίς του μὲ αἷμα ἐπιτρέπει σ' αὐτὸν τὸν ἀδένα νά ἀποστέλλη τά χημικά του μηνύματα, τὶς ὁρμόνες, σὲ ὁλόκληρο τὸ ὑπόλοιπο σῶμα.

Ὡρισμένες ἀπ' αὐτὲς τὶς ὁρμόνες, οἱ διεγερτικές, ἀσκοῦν τὴν δράσι τους πάνω σὲ εἰδικοὺς δέκτες. Μιά ὁρμόνη π.χ. ἐνεργοποιεῖ τὸν θυρεοειδῆ, ἄλλες τά ἐπινεφρίδια καὶ ἄλλες τοὺς γεννητικοὺς ἀδένες. Ὑπάρχει καὶ μιά ποὺ ἀναχαιτίζει τὴν ἔκκρισι τῶν νεφρῶν· ἄν λείψη ἡ ὁρμόνη μποροῦμε νά δοῦμε ἔκκρισι οὔρων πάνω ἀπὸ 10 λίτρες τὴν ἡμέρα (ἀντιδιουρητική ὁρμόνη, πιτρεσίνη).

Ἕνα ἀπὸ τά καταπληκτικώτερα παράγωγα τῆς ὑποφύσεως εἶναι ἡ ὁρμόνη τῆς ἀναπτύξεως· ἡ ὁρμόνη αὐτὴ λείπει στὸ νάνο, ἐνῶ ὑπάρχει περίσσεια ἀπ' αὐτὴν στὸν γίγαντα. Κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδρασι αὐτῆς τῆς ὁρμόνης μπόρεσαν νά ἀναπτύξουν τὸ σῶμα ποντικῶν, νά τοῦ δώσουν ἀνάστημα μέχρι διπλασίου τοῦ κανονικοῦ.

Σπουδαῖο ἔργο κάνει ἡ ὑπόφυσις κατά τὸν τοκετό. Ἀφοῦ γεννηθῆ τὸ βρέφος, ἡ ὑπόφυσις ξεχύνει μιά ἀσήμαντη δόσι ὁρμόνης, ἡ ὁποία προκαλεῖ συστολὴ τῆς μήτρας τῆς μητέρας, ἕνα φυσικὸ μέτρο ἀσφαλείας κατά τῶν αἱμορραγιῶν. Λίγες μέρες ἀργότερα ἡ ὑπόφυσις ἀρχίζει νά παράγη ἕνα ἀπὸ τά πιὸ ἀξιοθαύμαστα χημικά προϊόντα, τὴν προλακτίνη, τὴν οὐσία δηλαδὴ ποὺ διεγείρει τὴν παραγωγὴ γάλακτος.

Πολλοὶ ἐνδοκρινολόγοι ἀναγνωρίζουν στά ἐπινεφρίδια σημασία ποὺ ἔρχεται ἀμέσως ὕστερα ἀπὸ τὴν σημασία τῆς ὑποφύσεως. Οἱ μικροὶ αὐτοὶ ἀδένες, τρικωχικοῦ σχήματος, κάθονται καβάλα ἐπάνω στοὺς νεφρούς (ἐξ οὗ καὶ ἡ ὀνομασία τους). Ἡ ἄφθονη σὲ αἷμα τροφοδότησί τους μαρτυρεῖ γιά τὴν ἐξαιρετική τους δρᾶσι. Κάθε λεπτὸ δέχονται ἑξαπλάσιο τοῦ βάρους τους αἷμα.

Τά ἐπινεφρίδια εἶναι οἱ ἀδένες τῶν κρισίμων καταστάσεων. Ἄν ἕνας ἄνθρωπος, βαρειά τραυματισμένος, κατορθώνη ξαφνικά νά ὁρμήση μέσα σὲ καιόμενο ἀεροσκάφος γιά νά σώση ἄλλους ἐπιβάτες, μολονότι ἀμέσως ὕστερα θά καταπέση, αὐτὸ τὸ ὀφείλει στά ἐπινεφρίδιά του—αὐτά τοῦ ἔδωσαν τὴν στιγμιαία δύναμι δράσεως.

Σὲ καταστάσεις ἐπειγούσης ἀνάγκης τά ἐπινεφρίδια ἔχουν τὴν ἱκανότητα νά ἀνεβάζουν τὴν παροχή τους στὸ δεκαπλάσιο τοῦ συνήθους. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἐπιταχύνουν τὸν ρυθμὸ τῆς καρδιᾶς, τῆς ἀναπνοῆς καὶ ἑπομένως, αὐξάνουν τὴν εἰς αἷμα περιεκτικότητα τοῦ ὑπερκαύσιμου, ποὺ λέγεται σάκχαρον. Ἐν ἐπιφυλακῇ γιά ν' ἀντιμετωπίσουν κάθε ἐνδεχόμενο τά ἐπινεφρίδια συντομεύουν καὶ τὸν χρόνο πήξεως τοῦ αἵματος πρὸς τὰ ἐμπόδισι μιᾶς πιθανῆς αἱμορραγίας.

Ὁ φλοιὸς των (cortex) παράγει ἀπίστευτη ποικιλία ὁρμονῶν (κορτηκοστεροειδεῖς)—ὥς τώρα ξέρουμε 28 ἀπ' αὐτες. Ἡ μιά ἐπιδρᾶ στά ποσοστά ἰόντων τοῦ αἵματος. Ἄλλη διεγείρει τὶς ὠοθῆκες, μιά ἄλλη τοὺς ὄρχεις. Τά ἐπινεφρίδια κατασκευάζουν καὶ γεννητικὲς ὁρμόνες. Χωρὶς ἀμφιβολία ὅμως τά σπουδαιότερα προϊόντα τῆς παραγωγῆς τους εἶναι τά ἀνήκοντα στὴν ὁμάδα τῆς κορτιζόνης. Οἱ συνθετικὲς ὁρμόνες αὐτῆς τῆς οἰκογενείας (κορτιζόνη, ὑδροκορτιζόνη, δέλτα—κορτιζόνη—ἡ τελευταία ἀνεκαλύφθη πρὸ τεσσάρων μόλις ἐτῶν) ἔχουν μὲ ἐπιτυχία χρησιμοποιηθῆ σὲ ἑκατοντάδα ἀσθενειῶν.

Ὁ θυρεοειδὴς, ἕνας ἀδὴν σὲ σχῆμα πεταλούδας, κάθεται καβάλα πάνω στὴν τραχεῖα, στὴ βάσι τοῦ λαιμοῦ. Ἐνεργεῖ κατά κάποιο τρόπο σάν ἕνας ρυθμιστὴς, ἱκανὸς εἴτε νά ἐπιταχύνη εἴτε νά ἐπιβραδύνη τὴν δραστηριότητα τοῦ σώματος. Ἄν εἴμεθα ἀπαθεῖς, νωθροί, κοιμισμένοι ἤ, ἀντίθετα, ὑπερδραστήριοι, αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θυρεοειδικὴ ὁρμόνη, τῆς ὁποίας ἡ κανονικὴ δόσις ἐκκρίσεως εἶναι

ἕνα ἑκατοστόγραμμο ἡμερησίως.

Μὲ τὴν πρόοδο τῆς ἡλικίας ἡ θυρεοειδικὴ δραστηριοτης τείνει νὰ ἐλαττωθῆ. Γι' αὐτὸ στοὺς γέρους ἀρέσει νὰ κάθωνται κοντὰ στὴν φωτιά, ἐπειδὴ τὸ σῶμα τους δὲν παράγει ἐπαρκῆ θερμότητα. Συμβαίνει μιὰ γυναῖκα νὰ εἶναι στεῖρα λόγῳ ἀνεπαρκείας τοῦ θυρεοειδοῦς, ἀνεπάρκεια ποὺ ἐπιβραδύνει τὴν ὅλη σωματκὴ δραστηριότητα τῆς γυναίκας. Σὲ τέτοια περίπτωσι ἡ χρῆσις θυρεοειδικοῦ ἐκχυλίσματος ἐπιταχύνει τὸν ρυθμὸ ζωῆς.

Ἀντιθέτως, μπορεῖ ὁ θυρεοειδὴς νὰ ἀποχαλινωθῆ, καὶ τότε μεταβάλλει τὶς τροφὲς σὲ ἐνέργεια ταχύτερα τοῦ δέοντος. Ὡς ἀποτέλεσμα ἔρχεται ἕνα γενικὸ ἀδυνάτισμα (λίγνεμα) τοῦ σώματος καὶ ἀταξία στους παλμοὺς τῆς καρδιᾶς. Μὲ χειρουργικὴ ἐπέμβασι, μὲ ραδιενεργὸ ἰώδιο (I 31) καὶ μὲ ὡρισμένα φάρμακα ἐπαναφέρεται ἡ ἰσορροπία τοῦ ὀργανισμοῦ.

Ἂς ἔλθωμε τώρα στοὺς γεννητικοὺς ἀδένες. Ἔχομε τὶς ὠοθῆκες, δύο ἀμύγδαλα ἐντοπισμένα ἑκατέρωθεν τῆς κάτω κοιλιακῆς κοιλότητος, στὴ γυναῖκα. Ἐκκρίνουν δύο ὁρμόνες. Ἡ πρώτη, ἡ θηλακίνη, προκαλεῖ τὴν ὡρίμανσι, μέσα στὴν ὠοθήκη ἑνὸς μόνον ὠαρίου κάθε μῆνα. Μὲ τὴν ρῆξι τοῦ ὠοθυλακίου καὶ τὴν ἀπόσπασι τοῦ ὠαρίου, ἀπὸ τὴν θήκη, ἔρχεται ἡ δεύτερη ὁρμόνη, ἡ ὠχρίνη, καὶ προετοιμάζει τὴν μήτρα εἰς τὸ νὰ δεχθῆ καὶ διαθρέψη τὸ ὠάριο, ἂν τοῦτο ἔχει γονιμοποιηθῆ.

Ἔγιναν, τελευταῖα, καταπληκτικὲς ἀνακαλύψεις σχετικὰ μὲ τὶς θηλυκὲς ὁρμόνες. Καθὼς φαίνεται αὐτὲς οἱ ὁρμόνες μποροῦν πολλὲς φορὲς ν' ἀποτρέψουν, καὶ στὰ δύο φῦλα, τὴν δημιουργία ἀρτηριοσκληρώσεως. Τὶς ἔχουν χρησιμοποιήσει καὶ στὰ ζῶα.

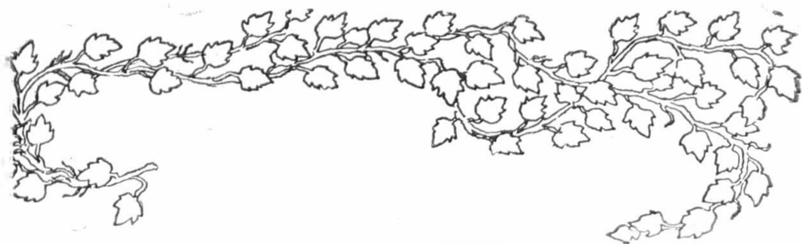
Οἱ ἀμνάδες κατὰ κανόνα γεννοῦν μιὰ φορὰ τὸν χρόνο, τὴν ἄνοιξι. Κατώρθωσαν ὅμως μὲ τὴν χρῆσι τῆς θηλυκῆς ὁρμόνης νὰ προκαλέσουν δεύτερη γέννησι ἀμνῶν, τὸ φθινόπωρο.

Πόσο οὐσιώδης εἶναι ἡ λειτουργία τῶν ὄρχεων τὸ ἤξεραν καὶ οἱ ἀρχαῖοι. Ἀφαίρεσις τῶν ὄρχεων μεταβάλλει τὸν μυκώμενο ταῦρο σὲ πειθήνιον βοῦν, τὸν φίλερι πετεινὸ σὲ εἰρηνικὸ καπόνι, τὸν ρωμαλέο ἄρρενα σὲ εὐνοῦχο τοῦ γυναικωνίτη. Οἱ ὄρχεις ἐκκρίνουν μιὰ ὁρμόνη, τὴν τεστοστερόνη ($C_{19}\ H_{28}\ O_2$). Αὐτὴ ἡ ὁρμόνη, ἐκτὸς τοῦ ρόλου ποὺ διαδραματίζει στὴν ἀναπαραγωγή, ἔχει καὶ σπουδαία ἐπίδρασι πάνω σ' ὁλόκληρο τὸν ὀργανισμό. Φαίνεται νὰ ἐποπτεύη στὴν λειτουργία τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν πρωτεινῶν καὶ προσέτι, νὰ ἐπιταχύνη τὴ πόρωσι τῶν καταγμάτων. Λαμβανομένη σὲ ἐλαχίστη δόσι, διεγείρει τὴν ὄρεξι καὶ βελτιωνει τὴν γενικὴ κατάστασι τῶν γε όντων. Στὴν γυναῖκα, χρησιμοποιοῦν, μὲ ἐπιτυχία, τὴν τεστοστερόνη ἐναντίον αἱμορραγιῶν τῆς μήτρας.

Εἶναι σχεδὸν βέβαιον πὼς μὲ τὶς ὁρμόνες θὰ διαλευκανθοῦν πολλὰ αἰνίγματα τῆς ἰατρικῆς. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἐρευνητῶν παραδέχονται πὼς ἡ χρῆσις ὁρμονῶν θὰ μᾶς ἐπιτρέψη νὰ λύσουμε ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ κατεπείγοντα προβλήματα τῆς αὔριον: τὸ πρόβλημα τοῦ γηρασμοῦ. Δὲν περιμένουμε οἱ ὁρμόνες νὰ προσθέσουν χρόνια στὴ ζωή, ἀλλὰ νὰ προσθέσουν ζωὴ στὰ χρόνια, δηλαδὴ νὰ διατηρήσουν, στοὺς γέρους, τὴν νεότητα μιᾶς ἱκανοποιητικῆς χημικῆς ἰσορροπίας

Μὴν ἐθίζεσαι στὴν χρῆσι μεγάλων λέξεων γιὰ μικρὰ πράγματα.

Samuel Johnson

ΑΝΑΤΟΛΗ

Η ΑΥΓΗ δὲν λέει τίποτε στοὺς κατοίκους τῶν πόλεων. Οὔτε ἕνας στοὺς χίλιους δὲν βλέπει οὔτε ἅπαξ τοῦ ἔτους τὸν ἥλιο ἀνατέλλοντα. Γι᾽ αὐτοὺς τὸ πρωι δὲν εἶναι μιὰ νέα ἔκδοσις τοῦ φωτός, ἕνα νέο τίναγμα τοῦ ἡλιου, ἕνα νέο περπάτημα τῆς ζωῆς, ἀπὸ ἕνα εἶδος προσκαίρου θανάτου πρὸς νέα βήματα στὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ, τῶν οὐρανῶν καὶ τῆς γῆς. Εἶναι ἁπλῶς τὸ σημεῖο ἐκεῖνο τῆς ἡμέρας ποὺ συνοδεύεται ἀπὸ ἕνα φλυτζάνι καφέ, ἀπὸ τὸ διάβασμα τῆς ἐφημερίδος, τὴν ἀποστολὴ τῶν παιδιῶν στὸ σχολεῖο καὶ τὶς ἀποφάσεις γιὰ τὸ «τὶ θὰ φᾶμε τὸ μεσημέρι».

Τὶς πρῶτες ραβδώσεις τοῦ φωτός, τὸ πρῶτο ρόδισμα τῆς ἀνατολῆς ποὺ μᾶς τὸ ἀναγγέλλει ὁ κορυδαλός, ὁ βαθύτερος καὶ ὁλοένα βαθύτερος χρωματισμὸς τῆς ἀτμοσφαίρας ἀπὸ τὸ πορτοκαλὶ στὸ κόκκινο, ἕως ὅτου φανῆ ὁ ἔνδοξος ἥλιος, ὁ κυβερνήτης τῆς ἡμέρας—δὲν τ᾽ ἀπολαμβάνουν ποτέ, γιατὶ ποτὲ δὲν τὰ βλέπουν. Ποτέ μου δὲν ἐσκέφθηκα πὼς ὁ Ἀδὰμ εἶχε ἀπέναντί μας πλεονέκτημα, διότι εἶδε τὸν κόσμο ὅταν ἦταν νέος. Οἱ ἐκδηλώσεις τῆς ἰσχύος τοῦ Θεοῦ εἶναι «καινούργιες κάθε πρωι» καὶ νωπὲς κάθε στιγμή. Βλέπουμε τὸ ἴδιο καθὼς καὶ οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι ἐξαίσιες ἀνατολές. Καὶ νομίζω ὅτι στὴν ἐποχή μας κάθε ἀνατολὴ ἐνέχει καὶ πιὸ πολὺ τὸ στοιχεῖο τοῦ θαύματος, διότι ἐπὶ χιλιάδες καὶ χιλιάδες χρόνια ὁ ἥλιος ἀνατέλλει τὴν καθωρισμένη στιγμή, δίχως καθυστέρησι οὔτε ἑνὸς ἑκατομμυριοστοῦ τοῦ δευτερολέπτου.

Γνωρίζω τὸ πρωι καὶ τὸ ἀγαπῶ. Ἔτσι ὅπως εἶναι φρέσκο καὶ γλυκό, τὸ ἀγαπῶ—σὰν μιὰ νέα δημιουργία, σὰν ἕνα προσκλητήριο ὅλων τῶν ζώντων πλασμάτων σὲ μιὰ νέα λατρεία, νέα ἀπόλαυσι, καὶ νέα εὐγνωμοσύνη.

Daniel Webster

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Δημοσία «σύγκρουσις» ἑνὸς Βιολόγου καὶ ἑνὸς θεολόγου

Μὲ τὴν εὐκαιρία τοῦ πανηγυρικοῦ ἑορτασμοῦ στὸ Λονδῖνο τῆς τριακοσαετηρίδος τῆς Βασιλικῆς Ἑταιρίας τῶν Ἐπιστημῶν, τὸ μεγάλο Γαλλικὸ περιοδικὸ «ARTS» ἐσκέφτηκε νὰ ἀνανεώση τὴν παλαιὰ σύγκρουσι μεταξὺ ἐπιστήμης καὶ θρησκείας, παρουσιάζοντας τὴν σημερινὴ τοποθέτησι τοῦ ὑψίστου τῶν ἀνθρωπίνων προβλημάτων. Ἑκατὸ ἀκριβῶς χρόνια μετὰ τὴν ἱστορικὴ πολεμικὴ μεταξὺ τοῦ Τόμας Χάξλευ, ὀπαδοῦ τοῦ Δαρβίνου, καὶ τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ὀξφόρδης, ἐκάλεσε τὸν σὲρ Τζούλιαν Χάξλευ, ἐγγονὸ τοῦ πρώτου καὶ μεγάλο σοφὸ τῆς ἐποχῆς μας, νὰ ἐκθέση τὴ γνώμη του πάνω στὴν παροῦσα φάσι τῆς ρήξεως βιολόγων καὶ θεολόγων, ἐνῶ θὰ τὸν ἀντέκρουε ὁ Ζὰν Γκυιττόν, ὁ διακεκριμένος Γάλλος θρησκευτικὸς συγγραφεύς.

Λόγῳ τοῦ ἐξαιρετικοῦ ἐνδιαφέροντος ποὺ ἐνεφάνισαν αὐτὰ τὰ δύο κείμενα, ὁ ΙΛΙΣΟΣ ἔκρινε σκόπιμο νὰ τὰ παρουσιάση ἀκέραια στοὺς ἀναγνῶστες του, γιὰ νὰ εἶναι ἐνήμεροι τῆς συγχρόνου συγκρούσεως τῶν ἰδεῶν.

Ο ΤΖΟΥΛΙΑΝ ΧΑΞΛΕΫ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΙ:

Ἀπὸ τριῶν ἤδη αἰώνων ἡ Ἐπιστήμη εἶναι ἄνευ Θεοῦ

ΜΕΡΙΚΟΙ χριστιανικοὶ συγγραφεῖς βεβαιώνουν πὼς δὲν εἶναι ἀναγκαία ἡ ὕπαρξις συγκρούσεως μεταξὺ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς θεολογίας. Δὲν μπορῶ νὰ συμφωνήσω μαζί τους, διότι δὲν ὑπάρχει κατ' ἀνάγκην σύγκρουσις τῆς ἐπιστήμης μὲ τὴν θ ρ η σ κ ε ί α — η ὁποία κατὰ τοὺς ὀπαδοὺς τῆς ἀνθρώπινης ἐξελίξεως σὰν ἐμένα ἀποτελεῖ φυσικὸν φαινόμενον ποὺ μπορεῖ νὰ μελετηθῆ ἐπιστημονικῶς. Ἀλλὰ ἐπιστήμη καὶ θ ε ο λ ο γ ι α, εἶναι ἄλλη ἱστορία.

Λέγοντας θεολογία, ἐννοῶ τὴν χριστιανική. Ἀναφέρομαι σ' ἕνα σύστημα σκέψεως ποὺ ἀπορρέει ἀπὸ τὴν πίστι σ' ἕναν προσωποποιημενο θεό, στὴν ὕπαρξι ἀνθρώπινης ψυχῆς ἀθάνατης καὶ στὴν ἐνσάρκωσι τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἐλθοντος να σώση τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τὶς συνέπειες τοῦ Προπατορικοῦ ἁμαρτήματος. Καὶ ἐπιστήμη, ἐννοῶ τὴν γνῶσι ποὺ ἐπιτυγχανεται με ἐπιστημονικὲς μεθόδους παρατηρησεων συντελουμένων δημοσια, ἐπισης μὲ ὑποθέσεις καὶ διαπιστωσεις ἐξ ἄλλων παρατηρήσεων και εἰ δυνατὸν διὰ πειραματων.

Μεταξὺ τῆς ἐπιστημης και τῆς χριστιανικῆς θεολογιας ὑπαρχει μία ρῆξις οὐσιαστική. Φυσικὰ ἀποτελεῖ μέρος τῆς πιο ἐκτεταμενης ρήξεως μεταξὺ τῶν δύο μεγαλων συστημάτων σκέψεως ποὺ ἀγωνίζονται γιὰ τὴν κατάκτησι τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος: τοῦ πνευματικοῦ δυαδισμοῦ καὶ τοῦ ὑλιστικοῦ μονισμοῦ.

Τα δύο αὐτα ριζικῶς διάφορα συστηματα ἁμιλλῶνται: το ἕνα ειναι προωρισμενο ν' ἀντικαταστήση το ἄλλο.

Στὸ πρῶτο σύστημα, τὰ φαινόμενα τοῦ συμπαντος και ἡ ἐξελιξίς τους εἶναι δευτερευούσης σημασιας ἐν σχεσει προς ἕναν αιωνιο θεο ποὺ εἶναι στὸ κεντρο τοῦ παντος, υποτιθεται δὲ ὅτι ειναι παραγωγα θείων ἐνεργειῶν η ἐξαρτῶνται ἀπὸ αὐτες. Στὸ δευτερο, οἱ θεοι εἶναι περιφερειακὰ φαινόμενα παραγόμενα ἀπο τὴν ἐξελιξι. Στα νεωτερα συστήματα, τα ἀναπτυσσομενα μὲ κέντρο τὴν ὑπαρξι θεοῦ, τα ἀνθρώπινα ὄντα υποτιθεται ὅτι κατεχουν μιὰ μοναδικη και ἀθανατη πνευματικὴ ιδιότητα, αποκαλουμένη ψυχη, που ἐχει τὴν δυναμι νὰ ὑφισταται ἐκτος τοῦ σώματος· ἐνῶ στο ἐξελικτικο συστημα, οἱ πνευματικὲς δυναμεις τοῦ ανθρωπου θεωροῦνται ὡς τμῆμα τῆς νοητικῆς συγκροτήσεως, τῆς καθολικότητος τοῦ ἀνθρωπινου ὀργανισμοῦ.

Η χριστιανικὴ θεολογία διαθέτει μια ἐξαιρετικὰ ἐπεξεργασμένη θεωρητικη συγκροτησι, βασιζομενη στον συνδυασμὸ μιᾶς πολύπλοκης θεωριας περὶ θεοῦ καὶ μιᾶς δευτερευούσης, ἀλλὰ ὄχι λιγώτερο πολύπλοκης, θεωριας περὶ ψυχῆς. Δὲν μπορεῖ ν' ἀναπτυχθῆ, παρὰ σὲ ὡρισμενα ὅρια: διότι τὰ τεθέντα ἀπο τὴν θεία θεωρια ἀξιωματα διαγραφουν τὰ ὅρια τῆς ἀναπτύξεώς της, ἐνῶ ἡ προσφυγή της στὴν θεία αὐθεντια καὶ στὴν ἀποκάλυψι περιορίζει τὴν δυνατότητα αὐ-

το—διορθώσεως. Ἀντιθέτως, ὁ ἐξελικτισμὸς διαθέτει μιὰ πολὺ καλὰ ὠργανωμένη θεωρητικὴ βάσι ὑπὸ τὴν μορφὴ μιᾶς σωρευτικῆς θεωρίας περὶ ἐξελίξεως θεωρουμένης ὡς σύνολον, ἀλλὰ εἶναι σύστημα ἀνοικτό, ὑποκείμενο σὲ ἀπεριόριστες ἀναπτύξεις. Τὸ μόνον του ἀξίωμα εἶναι ἡ πιστὴ ἀνάλυσις τῆς φύσεως, ὥστε ὅλα τὰ φαινόμενα καταλήγει «νὰ ρίχνουν νερὸ στὸ μύλο του». Ἡ στήριξίς του στὶς ἐπιστημονικὲς μεθόδους αὐτομάτως ὑποθέτει τὴν αὐτο-διόρθωσι.

Ἡ πρὸ ἑνὸς ἤδη αἰῶνος μονομαχία Χάξλεϋ — Γουίλμπερφορς ἐσυμβόλισε τὴν ἧττα τῆς ἰδέας περὶ ἰδιαιτέρας δημιουργίας, πρὸς ὄφελος τῆς ἰδέας τῆς βιολογικῆς μεταμορφώσεως. Σήμερα, ἡ θεία θεωρία στο σύνολό της τελεῖ σὲ συναγωνισμὸ μὲ τὴν ἐπεκτατικὴ θεωρία τῆς ἐξελίξεως, ὁ δὲ πίνακας τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου πεπρωμένου δείχνει ὅτι τείνει νὰ ἀντικατασταθῆ ἀπὸ ἕνα ἐξελικτικὸ δράμα.

Στὶς ἑπόμενες γραμμές, θὰ δοκιμάσω νὰ δικαιολογήσω τούτη τὴν ἄποψί μου.

Ἐν πρώτοις, ἂς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ ὑπενθυμίσω ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι μιὰ ὑπόθεσις. Αὐτὸ δίχως ἀμφιβολία θὰ «σοκάρη» πολλοὺς ἀνθρώπους, ὡστόσο εἶναι ἡ ἀλήθεια. Ἡ θεία θεωρία τείνει νὰ ἐξηγῆ έναν ἀριθμὸ φαινομένων διὰ τοῦ ἀξιώματος τῆς ὑπάρξεως ἑνὸς ὄντος, ποὺ εἶναι πρόσωπον ὑπερφυσικὸν ἢ ὄντων ἱκανῶν νὰ ἐπιδράσουν πάνω στὴ φύσι καὶ τὴν ἀνθρώπινη ζωή. Στὴν πορεία τῶν χιλιετηρίδων ἀνεπτύχθησαν διάφορες πολύπλοκες θεωρίες, συχνὰ συγκρουόμενες μεταξύ τους, ἡ δὲ χριστιανικὴ θεολογία δὲν εἶναι παρὰ μία ἀπὸ τὶς πολλὲς τοῦτες οἰκογένειες.

Ἡ ἐξέλιξις ὑπῆρξε ἐπίσης, στὴν ἀρχή, μιὰ ὑπόθεσις. Ἀλλὰ μέσα σ' ἕναν αἰῶνα, ὄχι μόνον ἀνεπτύχθη ὥστε νὰ ἀποτελέση ἕνα κανονικὸ σῶμα διδασκαλίας, ἀλλὰ καὶ ἐγκατεστάθη σὰν γεγονὸς διαπιστωμένο πλέον.

Ἡ ψυχὴ ἐπίσης, ὅπως ἐξ ἄλλου καὶ τὸ ἄτομον, εἶναι μιὰ ὑπόθεσις. Ἐνῶ ὅμως ἡ περὶ τοῦ ἀτόμου ὑπόθεσις ἔγινε τώρα ἡ σύγχρονος ἀτομικὴ θεωρία μὲ ὑψίστη ἀξία τόσο ὡς ἀρχή, ὅσο καὶ ὡς ἐφαρμογή, ἡ ὑπόθεσις τῆς ψυχῆς, ὑψωμένη ἀπὸ τοὺς θεολόγους σὲ ὕπατον δόγμα, εὑρίσκεται κάθε μέρα καὶ περισσότερο ἀνίκανη νὰ ἐξηγήση τὰ ψυχολογικὰ καὶ νευρολογικὰ περιστατικά: ἡ ψυχὴ ὡς ὀντότης χάνεται.

Πρέπει τώρα νὰ σημειώσω ὅσο γίνεται πιὸ σύντομα τὴν οὐσία τῶν ἀνακαλύψεων τοῦ ἐπεκτατικοῦ ἐξελικτισμοῦ, στὸ μέτρο ποὺ συγκρούονται πρὸς τὴν θεολογία.

Καὶ πρῶτα ἂς μιλήσουμε γιὰ τὴν «δημιουργία». Δὲν παύουν νὰ ἐπαναλαμβάνουν πρὸς τὸν ἐπιστήμονα ὅτι ὁ κόσμος στὴν ἀρχὴ κ α τ' ἀ ν ά γ κ η ν ἐ π λ ά σ θ η, τοῦτο συνεπῶς ὑποθέτει τὴν ὕπαρξι ἑνὸς Θεοῦ πλάστου. Αὐτὸ ὅμως εἶναι ἐντελῶς ἀπατηλόν. Ἡ ὕπαρξις τοῦ Αἰωνίου εἶναι τόσον πιθανὴ (ἢ ἀπίθανη) ὅσον καὶ ἡ ἅπαξ διὰ παντὸς γενομένη δημιουργία.

Εἶναι ἀκριβὲς ὅτι μερικοὶ ἀστρονόμοι ὑποδεικνύουν ὅτι τὸ σύμπαν, τέτοιο ποὺ τὸ γνωρίζουμε, ἄρχισε τὴν ἐξέλιξί του —μερικὲς φορὲς λένε ὅτι ἐ π λ ά σ θ η— σὲ κάποια καθωρισμένη περίοδο τοῦ παρελθόντος. Ὁ κόμβος τῆς ὑποθέσεως ἔγκειται στὴν ἔκφρασι «τέτοιο ποὺ τὸ γνωρίζουμε». Πρωτύτερα ἀπὸ ἐκείνη τὴν περίοδο, μπορεῖ τὸ σύμπαν νὰ ὑπεβάλλετο σὲ ἀντίστροφη ἐξέλιξι. Καὶ ἀντὶ τῆς δημιουργίας ἑνὸς σύμπαντος ἐν ἐξαπλώσει σὲ μιὰ δεδομένη στιγμή, μπορεῖ ἐξ ἴσου νὰ σκεφθῆ κανεὶς μιὰ ἐναλλαγὴ διαστολῆς καὶ συστολῆς.

Κατὰ τὸν δρα Μάσκαλ, στὸ βιβλίο του «Ἡ Χριστιανικὴ θεολογία καὶ ἡ Ἐπιστήμη τῆς Φύσεως», ἡ χριστιανικὴ θεολογία ταυτίζει τὴν δημιουργία «ὄχι μὲ μιὰ παρελ-

θοῦσα πρᾶξι μὲ τὴν ὁποίαν ἐγεννήθηκε ὁ κόσμος, ἀλλὰ μὲ μιὰ συνεχῆ ἐνεργητικότητα μὲ τὴν ὁποία (ὁ Θεός) διατηρεῖ τὴν ὕπαρξι... Διατήρησις καὶ Δημιουργία εἶναι ἀληθινὰ ταυτόσημες». Αὐτό, ὀφείλω νὰ τὸ ὁμολογήσω, μοῦ φαίνεται καθαρὸς ἐπαμφοτερισμός. Τὸ σύνολον τῶν φυσικο-χημικῶν καὶ βιολογικῶν φαινομένων μποροῦν τώρα ν' ἀναλυθοῦν σὲ ἐπιστημονικοὺς ὅρους, ἀπὸ τὴν προέλευσι τους: ἡ ἐπίκλησις τῆς συμμετοχῆς τοῦ Θεοῦ στὴν πορεία τῆς διαδικασίας ὄχι μόνον εἶναι ἀνωφελής, ἀλλὰ καὶ διανοητικὰ ἀμφίβολη.

Οἱ ἐπιστήμονες μᾶς ἔδωσαν λίαν ἱκανοποιητικὴ ἄποψι τῆς βιολογικῆς ἐξελίξεως στὸ διάστημα δρομισῃ δισεκατομμυρίων ἐτῶν. Οἱ ἰδιότητες αὐτο-ποικιλίας καὶ αὐτο-πολλαπλασιασμοῦ τῆς ζώσης ὕλης ὁδηγοῦν αὐτομάτως στὸν ἀγῶνα τῆς ὑπάρξεως μεταξὺ τῶν ποικίλων στοιχείων. Ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ φυσικὴ ἐπιλογὴ — ἡ διαφοροποιημένη ἐπιβίωσις καὶ ἡ ἀναπαραγωγὴ τῶν γεννητικῶν ποικιλιῶν. Δὲν πρόκειται, ὅμως, περὶ καθαροῦ θέματος τύχης, ὅπως βεβαιώνουν μερικοὶ ἀπερίσκεπτα, ἀλλὰ τοὐναντίον περὶ ὠργανωμένης λειτουργίας. Καθὼς τὸ ἀπέδειξε ὁ Δαρβῖνος, ἐπέρχεται ἀναπόφευκτα τροποποίησις τῶν ὀργανισμῶν ἀνάλογα μὲ τὶς συνθῆκες τῆς ζωῆς. Εἶναι μιὰ αὐτοματικὴ διαδικασία, ἕνα εἶδος διευθυντικοῦ γραφείου ποὺ ἀποτελεῖ τὸν κύριο μηχανισμὸ τῆς βιολογικῆς ἐξελίξεως, ἴσως δὲ καὶ τὸν μόνον.

Τούτου γενομένου δεκτοῦ, τὸ παλαιὸ ἐπιχείρημα τοῦ Πάλευ περὶ «σχεδίου» καταπίπτει ἀφ' ἑαυτοῦ. Ἡ προσαρμογὴ δὲν εἶναι ἀπόδειξις συνειδητοῦ σχεδίου (ἂν ἦταν ἔτσι θὰ ἔπρεπε νὰ σκεφθοῦμε ὅτι ὁ συγγραφεὺς εἶναι ἀνόητος ἢ σκληρός). Ὅσο γιὰ τὴν βαθμιαία ἐξέλιξι τῶν ἀνωτέρων τύπων, καὶ τὴν πρόσκτησι ἀπείρως ηὐξημένων δυνάμεων, ἐπίσης εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς φυσικῆς ἐπιλογῆς ἐπὶ πολὺ μεγάλης κλίμακος, εἶναι τὸ πέρασμα τῆς διαφοροποιημένης ἐπιβιώσεως ὁμάδων ἀντὶ ἀτομικῶν ποικιλιῶν. Καὶ ἔτσι ἕνας ἐπικρατῶν τύπος ἀντικαθίσταται ἀπὸ ἕναν ἄλλον μὲ μιὰ βελτίωσι τοῦ γενικοῦ ὀργανισμοῦ.

Ἔτσι φθάνουμε στὴν πιὸ σημαντικὴ ἀπὸ ὅλες τὶς βιολογικὲς βελτιώσεις: τὴν τελειοποίησι τοῦ πνεύματος.

Ὅπως κάθε φυσιολογικὴ ἐνέργεια ἀκολουθεῖται ἀπὸ ἀπειροελάχιστα ἠλεκτρικὰ φαινόμενα, ποὺ σὲ μερικὰ ζῶα εἶναι πιὸ ἐντατικὰ καὶ παίζουν βιολογικὸ ρόλο στὰ ἰδιαιτέρως ἐξελιγμένα ὄργανά τους, ἔτσι μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι ἄμεσα φαινόμενα δραστηριότητος νοητικοῦ τύπου ἀκολουθοῦν τὶς διάφορες λειτουργίες τῆς ζώσης ὕλης, καὶ ὅτι χρησιμοποιοῦνται γιὰ σκοποὺς βιολογικοὺς ἀπὸ τὰ εἰδικῶς ἐξελιγμένα νοητικὰ ὄργανα, τὰ ἀποτελούμενα ἀπὸ τὸν ἐγκέφαλο καὶ τὰ προσηρτημένα ὄργανά του. Τελικά, τὸ μόνο μυστήριο εἶναι τῆς ὑπάρξεως μιᾶς ἐξελικτικῆς παγκοσμίου ὕλης ποὺ περιέχει τὶς δυνατότητες τοῦ πνεύματος.

Κάθε βελτίωσις τῶν νοητικῶν δυνάμεων ἐπιδρᾶ στὴν περαιτέρω ἀνάπτυξι τῆς ἐξελίξεως. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἐγχρώμου ὁράσεως ὁδηγεῖ στὴν ἐξέλιξι τῶν ὀπτικῶν σημείων. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς δυνατότητος μαθήσεως ὁδηγεῖ στὸ παιχνίδι καὶ τὴν πρωτογονὴ ἐκπαίδευσι καὶ ἔδωσε ἕνα εἶδος βραβείου στὴν πεῖρα.

Καὶ συνέβη νὰ φθάσουμε στὸν ἄνθρωπο. Οἱ οὐσιώδεις γραμμὲς τῆς ἐξελίξεώς του εἶναι πολὺ διαυγεῖς τώρα. Τὸ πέρασμα ἀπὸ ἕναν μὴ ἀνθρώπινο πρόγονο, ὕστερα ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τοῦ δίχως ὀρὰ ἀνθρωποειδοῦς, μέχρι τὸν ὁριστικὸ ἀνθρώπινο τύπο, συνετελέσθη πολὺ ἀργὰ στὴν ἐξελικτικὴ διαδικασία. Χρειάσθηκαν ὡρισμένα πολὺ διαφορετικὰ στάδια σχετικὰ μὲ τὰ γέρια, τὰ δόντια, τὴν ὀρθοστασία, τὶς

συνήθειες καί, κυρίως, τὴν προαγωγὴ τοῦ πνεύματος. Μὲ βάσι τὸν λόγο καὶ τὴν σκέψι μπόρεσε ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐπωφεληθῆ ἀπὸ τοὺς καρποὺς τῆς πείρας του, ὥστε ἔγινε ὁ ὁριστικὰ δεσπόζων τύπος ὀργανισμοῦ.

Το ἐξελικτικο πέρασμα ἀπὸ τὸ ἀνθρωποειδὲς στὸν ἄνθρωπο μπορεῖ νὰ το ἀντιληφθῆ κανεὶς τελείως ἀκολουθῶντας τὶς ἐπιστῆμες τῆς φύσεως. Παρακολουθεῖ ἐκεῖ τὴν ἀνάπτυξι τοῦ μὴ σκεπτομένου ζώου, ποὺ γίνεται ἀνθρώπινον ὄν. Ὁ ἰσχυρισμὸς τῆς Ρωμαικῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ὅτι ὅλη ἡ ἀνθρωπότης κατάγεται ἀπὸ ἕνα ζευγάρι, καὶ ὄχι ἀπὸ ἕναν ὁλόκληρο πληθυσμο ποὺ ἐξελίχθηκε βραδέως, εἶναι βεβαίως ἀβάσιμος. Ὁ δὲ ἰσχυρισμός της ὅτι ἡ ἀνθρώπινη ἐξέλιξις ἐπηρεάζει μονάχα το σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, ὄχι καὶ τὴν ψυχή του, εἶναι τελείως ἄδικος.

Ὅσο γιὰ το ἐπιχείρημα ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἐμβρύου δὲν εἶναι νοητὴ δίχως προσφυγὴ σὲ κάποια μυστηριώδη ἐντελέχεια ἢ σὲ κάποια ὄχι λιγώτερο μυστηριώδη θεια ἐπέμβασι· ἐπίσης ὅσον ἀφορᾶ τὸν ἰσχυρισμο ὅτι οἱ ἀνθρώπινες ψυχὲς δημιουργοῦνται μία--μία ἀπο τὸν Θεο καὶ ὅτι ἡ «ἐμψύχωσις» τοῦ ἀτόμου ὑποτίθεται πὼς γίνεται τον τρίτο μῆνα τῆς κυήσεως, ὅπως βεβαιώνει ἡ καθολικὴ θεολογία, ἢ τὴν ἴδια τὴ στιγμὴ τῆς γονιμοποιήσεως, ὅπως βεβαιώνει ὁ δρ Μάσκαλ, ὁ καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας τῶν θρησκειῶν στο πανεπιστήμιο τῆς Ὀξφόρδης—δὲν εἶναι μόνο ἐστερημένα λογικῆς, ἀλλὰ καὶ ξένα πρὸς τὴν συνέχεια τῆς ζώσης οὐσίας, ἡ ὁποία εἶναι αὐτονόητη ἐκ μόνου τοῦ γεγονότος τῆς ἀναπαραγωγῆς. Ἐὰν δε τὰ γονιμοποιημενα ὠάρια ἔχουν ψυχές, ἔστω ὑπὸ δυνητικὴν μορφήν, γιατὶ νὰ μὴν ἔχουν καὶ οἱ ἑκατοντάδες τῶν μὴ γονιμοποιημένων ὠαρίων, καθὼς καὶ οἱ ἑκατοντάδες ἑκατομμυρίων σπερματοζωαρίων ποὺ δὲν ἔφθασαν τὸ σκοπό τους;

Ὁ ἄνθρωπος ἀρχίζει μόλις, γιὰ πρώτη φορά, νὰ ἐγκαθιστᾶ μιὰ συνεπῆ γραμμὴ τῆς ἱστορίας του ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς Παλαιολιθικῆς ἐποχῆς ἕως τὴν ἐποχή μας. Ἡ ἐξέλιξίς του ἐκυριαρχήθη ἀπὸ τὴν πνευματικὴ προαγωγὴ καὶ ὄχι ἀπὸ τὰ γενετικὰ φαινόμενα. Αὐτὸ τὸ ἀντιλαμβανόμεθα μέσω τῶν φυσικῶν λειτουργιῶν — φυσικῶν, σύμφωνα μὲ τοὺς ὅρους τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως— ὅπως ἡ διάδοσις τῆς κουλτούρας, οἱ ἐφευρέσεις, ἡ δημιουργία τῶν μύθων, ἡ ἠθικὴ ἀξιοποίησις καὶ ἡ συμβολικὴ ἔκφρασις.

Δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ προσφύγουμε σὲ πνευματικοὺς ὁδηγοὺς ἢ στὴν ἐπέμβασι τῶν θεῶν. Ἀντιθέτως, οἱ θεοὶ φαίνονται σὰν προιόν, ἄς ποῦμε, ψυχομεταβολισμοῦ. Κάθε τύπος ὀργανισμοῦ ἔχει τὸν δικό του χημικὸ μεταβολισμό, μεταβολισμὸ ὑπὸ τὴν συνήθη φυσιολογικὴ ἔννοια— ἕνα σύνολο μονίμων συστημάτων χημικῆς ὀργανώσεως ποὺ ἔχουν τὴν δυνατότητα νὰ κυριαρχοῦν, νὰ ἀφομοιώνουν καὶ νὰ τροποποιοῦν τὸ ἀκατέργαστο ὑλικὸ τῆς πρωταρχικῆς ὕλης κατὰ τὴν ξεχωριστὴ στὸν καθένα δυναμικὴ καὶ τὰ ἀναπαραγωγικὰ σχήματα. Ἔτσι καὶ κάθε τύπος ἀνθρώπινης κουλτουρας ἔχει τοὺς δικούς του ψυχομεταβολισμούς— δηλαδὴ τοὺς μεταβολισμοὺς κατὰ τὴν φυσιολογικὴ ἔννοια— μιὰ συγκρότησι νοητικῆς ὀργανώσεως ποὺ ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ χειρίζεται, νὰ ἐπεξεργάζεται καὶ νὰ ἀφομοιώνη τὸ παρεχόμενο ἀπὸ τὴν πεῖρα ὑλικό.

Αὐτὰ τὰ ψυχομεταβολικὰ συστήματα περιλαμβάνουν τοὺς μύθους, τὶς ἀφηρημένες ἔννοιες, τὶς καλλιτεχνικὲς ἐκφράσεις, τὶς ἐπιστημονικὲς θεωρίες, τὶς πίστεις, τὶς ἠθικὲς ἀρχές— καὶ τοὺς θεούς.

Ὁπωσδήποτε, ἡ θρησκεία δὲν ἀποτελεῖ ἀπόδειξι τῆς ὑπάρξεως Θεοῦ. Ὁ ἀληθινὸς Βουδδισμὸς δὲν ἔχει Θεό, οὔτε καὶ οἱ σύγχρονες λαϊκοποιημένες θρησκεῖες, ὅπως ὁ

Ναζισμὸς καὶ ὁ μαρξιστικὸς Κομμουνισμός.

Ἡ θεία ὑπόθεσις, ὄχι μόνον δὲν εἶναι ἀναγκαία, ἀλλὰ εἶναι καὶ ἀντιφατική. Ὁ μόνος καὶ ἀπόλυτος Θεὸς τῆς χριστιανικῆς θεολογίας εἶναι παντογνώστης, παντοκράτωρ καὶ πανάγαθος: ὅμως, ἐπιτρέπει τὸν βασανισμὸ καὶ τὴν σπατάλη τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς. Ἡ χριστιανικὴ θεολογία ψάχνει γιὰ πόρτα διαφυγῆς ἀπο τὸ ἀδιέξοδο, φορτώνοντας τὴν αἰτια στο Προπατορικὸν ἁμάρτημα (περιστατικὸν μυθικόν, γιὰ τὸ ὁποῖον μπορῶ νὰ ὑπενθυμίσω στοὺς ἀναγνῶστες μου ὅτι δὲν ὑπάρχει ἱστορικο τεκμήριον) καὶ προσφέροντας τὴν φθηνὴ δικαιολογία ὅτι οἱ θεοὶ ἐπιτρέπουν τὴν ἀνθρώπινη κακότητα καὶ ἠλιθιότητα ἀκριβῶς γιὰ ν' ἀφήσουν τὸν ἄνθρωπο κύριο τῶν πράξεών του.

Ἕνας τέτοιος θεὸς ἀποτελεῖ φορτίο γιὰ τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα, βαρὺ νέφος τρόμου καὶ ἀκαταληψίας, ποὺ ἁπλώνει τὴ σκιά του στὴν πορεία τοῦ ἀνθρώπινου πεπρωμένου. Γιὰ μένα—εἶμαι δὲ βέβαιος καὶ γιὰ ἄλλους πολλούς—ἀποτελεῖ πελώρια ἀνακούφισι ἡ ἀπόρριψις αὐτοῦ τοῦ φορτίου, ἡ διαφυγὴ ἀπὸ αὐτο το σοκκάκι τῆς σκέψεως.

JULIAN HUXLEY

Ο ΖΑΝ ΓΚΥΙΤΤΟΝ ΑΠΑΝΤΑ:

Κατηγορῶ τὴν Ἐπιστήμη ἐπὶ ἀναρμοδιότητι μπροστὰ στὰ θεμελιώδη προβλήματα

ΜΟΥ ἐγένετο ἡ τιμὴ νὰ κοινοποιηθῆ προ τῆς δημοσιευσεως τὸ κείμενον τοῦ ἄρθρου τοῦ κ. Τζούλιαν Χαξλεϋ «Ἡ Ἐπιστημη καὶ ὁ Θεός», προκειμενου να ἐκθέσω καὶ το δικό μου αἴσθημα. Εἶναι αἴσθημα ἐκπλήξεως καὶ βαθειᾶς θλίψεως για την ἄβυσσο που χωρίζει τὰ πνεύματα μας! Μοῦ φαίνεται πὼς ἀνάμεσα στον κ. Τζούλιαν Χαξλεϋ καὶ μένα δεν θὰ είναι ποτὲ δυνατος κανενας διαλογος, ἀλλὰ μόνον μιὰ ἀντίθεσις, και, καθὼς λένε, μιὰ ἥσυχη συνυπαρξις. Κι' αὐτὸ γιατὶ ἐκθέτει τὴν ἄποψι τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἀθεϊσμοῦ μὲ τέτοια κατηγορηματικὴ βεβαιότητα καὶ μὲ τέτοια δογματικὴ ἁπλοϊκότητα, ἐνῶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος παρουσιαζει την ἀντίθετη αποψι τοσο γελοιογραφημενη, ωστε ἀπελπιζεται κανεις προκαταβολικῶς μπροστὰ σὲ μιὰ πνευματικὴ κατασταση ἀσφαλῶς ἀντίθετη προς την μετριοφροσύνη τοῦ σοφοῦ. Ὅμως ὁ κ. Χαξλεϋ, μὲ τὴν προσωπικήν του ἀξιολογη αὐθεντία, είναι φανερὸ πὼς μιλαει ἐξ ὀνόματος ἑνὸς μεγαλου ἀριθμοῦ ἀνθρώπων τοῦ καιροῦ μας. Παραμερίζοντας τὰ καθαρῶς θεολογικὰ ζητήματα καὶ μιλῶντας σὰν φιλόσοφος, δὲν μπορῶ νὰ τὸν παρακολουθήσω καὶ θὰ ἐξηγήσω το γιατι.

Ἐπιτρέψατε μου ν' ἀρχισω μ' ἕνα ἀνέκδοτο. Κάποτε, μοῦ διηγήθηκαν ὅτι ἕνας δασκαλος ἔλεγε στὰ παιδιά: «Ἡ θρησκεία διδασκει ὅτι

ὁ κόσμος ἔγινε ἀπὸ ἕνα ὑπερφυσικὸ ὄν. Ἡ ἐπιστήμη μᾶς μαθαίνει ὅτι το σύμπαν προῆλθε ἀπὸ μιὰ συμπύκνωσι ἀερίου». Ὁ δάσκαλος μιλοῦσε σοβαρά. Καὶ νομίζω πὼς εἶχε δίκιο. Μόνο που εἶχε ξεχάσει νὰ πῆ ὅτι ἡ θρησκεία καὶ ἡ ἐπιστήμη δεν ἐργάζονται στον ἴδιο ὄροφο. Ἡ ἐπιστήμη ἀσχολεῖται μὲ τους μηχανισμούς, τὶς γενέσεις, τις μεταμορφώσεις. Ἀπαντᾶ στο ἐρώτημα: Πῶς ἔγινε αὐτό; Καὶ δεν ἀμφισβητεῖ κανεὶς ὅτι ἡ σύγχρονη ἐπιστήμη ἐξεμηδένισε την ἐπιστήμη τῶν Ἀρχαίων και τῶν Μεσαιωνιτῶν. Ἀλλὰ αν υποθέσωμε ὅτι ἐγνωρίζαμε κατὰ τέλειο τρόπο το π ῶ ς ὅλων αὐτῶν τῶν μεταμορφώσεων, κατα τί ἡ συμπληρωμένη ἐπιστήμη θὰ μᾶς ἐπέτρεπε ν᾽ ἀπαντήσωμε στο ἐρώτημα γ ι α τ ί και μάλιστα στο ἐρώτημα ἀ π ὸ π ο ῖ ο ν, Ποια είναι ἡ αἰτία τῆς ὕλης, τῆς ζωῆς, τῆς ἀνθρώπινης ὑπάρξεως, ποιος ὁ λόγος τῆς ὑπάρξεως ὅλων αὐτῶν. Ὁ Πλάτων εἶχε κάμει τούτη τὴν στοιχειώδη και σπουδαία διάκρισι, όταν ἀπαντοῦσε στον Χάξλευ τοῦ καιροῦ του. Διότι είναι παληὰ ἡ διαμάχη.

Φοβοῦμαι πως ἀνάμεσα στον κ. Τζούλιαν Χάξλευ και σε μένα δεν ὑπάρχει δυνατὴ συνεννόησις. Δὲν παραδέχεται την διάκρισι τῶν σχεδίων. Δεν ἔχει ἰδέαν τοῦ τι είναι ἡ φιλοσοφία, ἡ θεολογία, ἡ θρησκεία, ἀλλὰ τις βλέπει με το κριτήριο τῶν ἐπιστημῶν και τις κρίνει παράλογες. Ὁ Θεός, ἡ ὕπαρξίς του ἔστω μια ὑπόθεσις, το παραδέχομαι. Αὐτο που είναι ἀσφαλές, είναι ὅτι δεν πρόκειται γιὰ ὑπόθεσι ἐπιστημονική!

Ὑπάρχουν μερικὰ ἀδυσώπητα ἐρωτήματα γιὰ τὶς ἀθεράπευτες ἀσυμφωνίες. Διερωτῶμαι πῶς συμβαίνει ἕνα τόσο ξεχωριστὸ πνεῦμα νὰ μὴν ἀντιλαμβάνεται κάτι προφανές. Το πρόβλημά μου εἶναι ἡ κατανόησις τῆς ἀκαταληψίας τοῦ κ. Τζούλιαν Χάξλευ σχετικὰ μὲ τὴν διάκρισι τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς φιλοσοφίας τοῦ π ῶ ς καὶ τοῦ γ ι α τ ί. Θὰ ἤθελα νὰ ἐννοήσω γιατὶ ὁ Χάξλευ δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ἐννοήση.

Ἴσως εἶναι μιὰ ἱστορικὴ συνέπεια, ἕνα σχεδὸν μοιραῖο ἀποτέλεσμα ἀνταποδόσεως καὶ ἐκδικήσεως. Μοῦ φαίνεται πὼς ὁ Χάξλευ ἐπαναλαμβάνει ἀπὸ τὴν ἄλλη ὄχθη τὴν πλάνη καὶ τὴν ὑπερβολὴ πολλῶν θεολόγων, ξεπερασμένων πιά. Πόσες φορὲς δὲν συνέβη, ἐξ αἰτίας παρανόμων ἀπαιτήσεων, νὰ φράξη ἡ θρησκεία τὴν πρόοδο τῶν ἐπιστημῶν; Πόσες φορὲς δὲν ἐλέχθη ἢ δὲν ἀφέθη νὰ ἐννοηθῆ τὸ ἀντίστροφο τοῦ δασκάλου τοῦ ἀνεκδότου μου: «Το σύμπαν δὲν μπορεῖ νὰ ἔγινε ἀπὸ μιὰ περιστροφὴ ἀερίου, καθόσον το ἔπλασε ὁ Θεος», ἢ δεν ὑποστηρίχθη ὅτι: «Ἡ Γῆ είναι ἀκίνητη, ἐπειδὴ ἡ Βίβλος τὴν θεωρεῖ τέτοια»; Ἐννοῶ πολὺ καλα, ὅτι μιὰ οἰκογένεια πνευμάτων ἀφιερωμένων στὴν ἐπιστήμη, σαν βρεθοῦν μπροστὰ σὲ μιὰ τέτοια νοοτροπία, θὰ νιώσουν γιὰ τὴν φιλοσοφία καὶ τὴν θεολογία μιὰ πολὺ βίαιη καὶ σκοτεινὴ μνησικακία. Ὡστόσο ὁ κ. Τζούλιαν Χάξλευ ἀμφιβάλλει ἔστω καὶ προς στιγμὴν ὅτι καὶ ὁ ἴδιος θεολογεῖ καὶ φιλοσοφεῖ ἀπο τὴν ἀ ν ά π ο δ η; Οἱ ἀντίπαλοι τῆς ἄλλοτε συνέτριβαν καὶ ἐξεμηδένιζαν τοὺς μηχανισμοὺς τῆς ἐπιστήμης ἐν ὀνόματι τῆς Αἰτίας, ἐτοῦτος ροκανίζει καὶ διαλύει τὴν Αἰτία ἐν ὀνόματι τῶν μηχανισμῶν.

Ὅμως, το πνεῦμα τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης εἶναι πνεῦμα ἀμφιβολίας, φρονήσεως, μετριοπαθείας ἀκόμη καὶ πάνω στὶς νίκες. Τὸ ἐπιστημονικὸ πνεῦμα, ποὺ δὲν εἶναι παρὰ ἕνα ἄλλο ὄνομα γιὰ τὸν ἔρωτα τοῦ ἀληθινοῦ, συμβουλεύει νὰ μὴν προωθῆ κανεὶς αὐτὸ ποὺ ἀδυνατεῖ νὰ ἐγκαταστήση, ἰδιαιτέρως δὲ ὅτι ὅταν ἕνας σοφὸς ἀναφέρει ἕναν ἄλλο σοφό, ὀφείλει νὰ ἐκθέτη τὴν σκέψι τοῦ τρίτου κατὰ ἀκριβῆ τρόπο. Πάντοτε ἐκπλήττομαι καὶ ἐνίοτε σκανδαλίζομαι, ὅταν διαπι-

στώνω φιλοσοφικὴ ἀμέλεια καὶ θεολογικὴ ἀμάθεια σὲ μεγάλους διανοουμένους. Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω πῶς εἶναι δυνατὸν σοφοὶ τόσο δυνατοὶ στὴν εἰδικότητά τους νὰ νομίζουν πὼς μποροῦν νὰ μιλήσουν γιὰ ἕνα θεολογικὸ πρόβλημα, ἔχοντας ἁπλῶς ρίξει μια φευγαλεα ματιὰ σ' ἕνα παιδιάτικο ἐγχειρίδιο ἢ ἔχοντας ἀκούσει μιὰ ἀόριστη γνώμη. Δίνω τούτη τὴν ἐξήγησι, γι' αὐτὴ τὴν ἔλλειψι ἐνημερώσεως: ἐπειδὴ πρόκειται γιὰ ὑπόθεσι ποὺ τὴν θεωροῦν ἀμελητέα, ἐκ τῶν προτέρων χαμένη καὶ ψεύτικη, νομίζουν ὅτι τοὺς ἐπιτρέπεται νὰ τρέχουν.

Θὰ ἐχρειάζοντο πολλὲς σελιδες γιὰ νὰ καταγράψω τὶς ἀντιθέσεις μου καὶ νὰ ψάλω τὴν ἀντιστροφή μου σ' αὐτὴ τὴν αἰώνια σύγχυσι! Θὰ περιορισθῶ γι' αὐτο σὲ λίγες παρατηρήσεις.

Ἡ ἐπιστήμη ἐξ ὀνόματος τῆς ὁποίας ἐπιχειρηματολογεῖ ὁ Τζούλιαν Χάξλεϋ δὲν εἶναι καθαρή. Ἐπειδὴ δὲν ἐμπόρεσε ποτὲ νὰ διακρίνη, γιὰ τοὺς λόγους ποὺ εἶπα πιο πάνω, τὴν ἄποψι τοῦ σοφοῦ ἀπὸ τὴν ἄποψι τοῦ φιλοσόφου, εἰσήγαγε χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζη μιὰ λανθάνουσα φιλοσοφία σ' αὐτὸ ποὺ παρουσιάζει ὡς ἐπιστημονικό.

Ἔτσι λοιπὸν ἡ ἐπιστήμη περιγράφει τοὺς τρόπους τοῦ περάσματος ἀπὸ τὴν ὕλη στὴ ζωή, ἀπο τὴν ζωώδη κατάστασι στὴν ἀνθρωπότητα: αὐτὸ δὲν εἶναι ἀμφισβητήσιμο. Ἀλλὰ ἡ ἐπιστήμη δὲν ἀποφθέγγεται γιὰ τὸ τόσο σκοτεινὸ σημεῖον, ἐὰν ἡ ζωὴ προέρχεται ἀπὸ τὴν ὕλη, ἐὰν ὁ ἄνθρωπος κατάγεται ἀπὸ τὸ ζῶον. Ἐὰν ἡ ἐπιστήμη ἀποφανθῆ πάνω σ' αὐτὰ τὰ θέματα, τότε ἐπωμίζεται ἕνα εἶδος ἀνομολόγητης μεταφυσικῆς, πλὴν τοῦ ὅτι εἰσάγει τὴν ἄποψι ὅτι τὸ ἀνώτερο στοιχεῖο παράγεται ἀπὸ τὸ κατώτερο στοιχεῖο. Αὐτὴ ἡ ἀρχή, κατὰ τὸν Αὔγουστο Κόντ, ἦταν ἡ βάσις τοῦ ὑλισμοῦ· εἶναι μιὰ θέσις συζητήσιμη, ἂν καὶ ἐμένα μοῦ φαίνεται παράλογη, παντως δεν στηριζεται στὶς μεθόδους τῆς ἐπιστήμης. Νομίζω ὅμως ὅτι ἀποτελεῖ κατάχρησι ἐμπιστοσύνης ἡ παρουσίασις ὡς ἐπιστημονικῆς μιᾶς ἀπόψεως ποὺ ἔχει ὡς ἀφετηρια μιὰ φιλοσοφία, ἡ ὁποία δεν τολμᾶ νὰ πῆ το ὄνομά της ἢ και ἀγνοεῖ ἡ ἴδια τὴν φύσι της.

Ἀλλὰ ας ὠθήσουμε τὰ πράγματα στο ἔπακρον. Ἂς δώσουμε δικιο στον κ. Χάξλεϋ σ' ὅλα τὰ σημεῖα. Ἂς ὑποθέσουμε πὼς ἡ ἐπιστήμη τῆς ζωῆς διδάσκει ὅτι ἡ ἐξέλιξις ειναι μιὰ συνεχὴς λειτουργία και ἐπιτρέπει την ερμηνεια ὅλων τῶν σταδίων. Ἂς δεχθοῦμε πὼς οἱ γενετικοί, βοηθούμενοι ἀπο τους γεωλογικούς, μᾶς ἐξηγοῦνε το πέρασμα ἀπο το μὴ σκεπτομενον ὤριμον στον σκεπτομενον ἐγκεφαλον κλπ. Και, ας υποθέσουμε ὅτι ὁ Χάξλεϋ ειναι ἐντελῶς ἱκανοποιημένος ἀπο μια πλήρη ἐπιστημη που ἐξηγεῖ τὰ παντα, που βγαζει ἀκομη και σκεψι ἀπο τὸ λυγό.

Ἐγώ, δὲν θὰ ἤμουν ὁλότελα ἱκανοποιημένος. Θὰ μοῦ ἔμενε ἀκόμη νὰ ἐννοήσω: τί εἶναι κατα βαθος ἡ ὕλη, ἡ ζωή, ἡ ἐξέλιξις; Γιατι ὑπαρχουν νόμοι και ὄχι χάος. Γιατί το πᾶν ἀντὶ τοῦ μηδενός; Γιατὶ ὑπάρχω ἐγὼ καὶ ποιος εἶναι ὁ προορισμός μου; Καὶ ποιο εἶναι τὸ νόημα αὐτοῦ τοῦ σύμπαντος καὶ τί πρᾶγμα εἶναι ὁ θάνατος γιὰ το σκεπτόμενον ον; Αὐτὰ εἶναι τα ἐρωτήματα ποὺ θέτει, μυστικά, κάθε ἄνθρωπος. Καὶ εἶναι ἐντελῶς βέβαιον ὅτι ἡ ἐπιστήμη δὲν ἀπαντᾶ ποτέ.

Ἡ θέσις, τὴν ὁποίαν ὁ Χάξλεϋ ἐμφανίζει ὡς «θεολογικήν», γιὰ νὰ τῆς ἐπιτεθῆ λυσσωδῶς, εἶναι πολὺ διασκεδαστική. Ὑπάρχει ἴσως σὲ παιδικὰ κρανία ἢ ἀμβλεῖς ἐγκεφάλους. Ἀλλὰ δὲν τὴν συνήντησα ποτέ μου στὸ διάστημα πενήντα ἐτῶν σοβαρῶν ἀναγνώσεων. Ποιὸς εἶπε ποτὲ ὅτι ὁ Θεὸς «με-

τείχε στὴν πορεία τῆς λειτουργίας», ὅτι ἐπενέβαινε στὴν ἀνάπτυξι τοῦ ἐμβρύου κατὰ τὸν τρόπο φυσικοῦ κινητῆρος; Ἐκεῖνο ποὺ ἐμεῖς οἱ φιλόσοφοι ἀποκαλοῦμε δημιουργία δὲν εἶναι ἡ κίνησις ἑνὸς δακτύλου στὴν ἀρχή, οὔτε μιὰ ἐπέμβασις τῆς Ὑψίστης Αἰτίας στὸ ἀποτέλεσμα, ἀλλὰ μία σχέσις ἀχρονολόγητη μεταξὺ τοῦ ὄντος, τῆς φύσεως, τῆς ζωῆς ὁλόκληρης ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ πρώτου μυστηρίου ἀφ' ἑτέρου, ἐκ τοῦ ὁποίου τὰ πάντα ἐξαρτῶνται, χωρὶς αὐτὸ νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ αὐτά.

Διστάζω νὰ διατυπώσω τοῦτες τὶς σκέψεις, διότι ἀντιλαμβάνομαι ὅτι γιὰ τὸν κ. Χάξλεϋ δὲν ἔχουνε κανένα νόημα. Δὲν συνεννοούμεθα πάνω στὸ κεφαλαιῶδες ζήτημα, τὴν ἰδέα τοῦ Θεοῦ. Φοβοῦμαι ὅτι φαντάζεται τὸν Θεὸ κατὰ τὸν παιδικὸ τρόπο, σὰν ἕνα ὑπεράνθρωπο καὶ «ὑπερ—φυσικὸ» πρόσωπο, ποὺ κινεῖ τὴν φύσι καὶ ὕστερα ἀναπαύεται καὶ ξανάρχεται πότε—πότε ἢ σὰν ἕναν ἀρχιτεχνίτη πάντοτε παρόντα, ποὺ ὑποκαθίσταται ἀπὸ τοὺς ἐργάτες του. Καὶ εἶναι νοητὸν νὰ ἀπορρίπτῃ τέτοιες ἔννοιες. Ἀλλὰ ὁ Θεὸς τὸν ὁποῖον ἐγὼ πιστεύω δὲν ἀποκλείει τὴν ἀλληλουχία τῶν αἰτίων, τὰ ὁποῖα ἡ ἐπιστήμη ἀνακαλύπτει. Τοὐναντίον, τὰ ἀναδεικνύει καὶ τὰ στερεώνει, ἀκριβῶς ὅπως τὸ πνεῦμα μου ἀναδεικνύει καὶ δικαιώνει τοὺς βιολογικοὺς μηχανισμούς, οἱ ὁποῖοι μὲ κάνουν νὰ χαράσσω τοῦτες τὶς γραμμές. Ἡ ἰδέα τοῦ Θεοῦ δὲν ἐνοχλεῖ τὸν σοφό: μάλιστα εἶναι ἡ μόνη βαθειὰ ἐξήγησις τῆς ὑπάρξεως, τῆς τάξεως, τοῦ σύμπαντος λαμβανομένου σὰν ἕνα σύνολο.

Πιστεύω ὅμως ὅτι συνέλαβα τὸ ἀποφασιστικὸ ἐπιχείρημα τοῦ κ. Χάξλεϋ. Θὰ τοῦ ἀποδώσω ὁλόκληρη τὴν δύναμί του, περισσότερο ἀπὸ ὅσο ὁ ἴδιος ἔκαμε. Τὸ βαθὺ αὐτὸ ἐπιχείρημα προέρχεται ἀπὸ τὴν σύμπτωσιν τῶν δύο ἐπιθέσεων, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία ξεκινάει ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη τῆς φύσεως καὶ ἡ ἄλλη ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη τῆς θρησκείας.

Τὸ πρῶτο ἐπιχείρημα ἐκτοπίζει τὸν «Θεό», ὡς ἐντελῶς ἀδικαιολόγητον, ἀχρείαστον, ἐνοχλητικόν, τυραννικὸν καὶ περιττόν.

Τὸ δεύτερο ἐπιχείρημα πάει μακρύτερα. Ἐξηγεῖ τὴν πίστι σὲ «Θεὸ» μὲ ἐπιστημονικὸ μηχανισμό: Ἡ ἰδέα περὶ Θεοῦ εἶναι φυσικὸν παράγωγον τῆς ψυχοκοινωνικῆς ἐξελίξεως, καθὼς τὸ φυτὸ καὶ τὸ ζῶον εἶναι παράγωγα τῆς βιολογικῆς ἐξελίξεως.

Τὸ πρῶτον ἐπιχείρημα μὲ καταδικάζει. Ἀλλὰ τὸ δεύτερο μὲ δικαιολογεῖ: εἶναι φιλικό. Στὸ κάτω τῆς γραφῆς, ἀφοῦ καὶ ἐγὼ εἶμαι ἕνα κομματάκι τῆς φύσεως, γιατί νὰ θυμώσω ποὺ μὲ ἑρμηνεύουν ἔτσι; Δὲν μένει τίποτε ἀπὸ τὴ σκέψι μου... Δυστυχῶς, αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ ἐπιχειρήματος, ὅπως κάθε ἀπόλυτο ὅπλον, εἶναι ἀνταποδοτικόν. Ἐὰν ὁ κ. Χάξλεϋ ἐξηγεῖ τὴν ἰδέα περὶ Θεοῦ μὲ ἕναν μηχανισμό, ἐξηγῶ καὶ ἐγὼ τὴν ἰδέα περὶ μὴ—Θεοῦ μ' ἕναν ἄλλο μηχανισμό: ἡ ἀπιστία εἶναι ἐπίσης ἕνα προϊόν, ὅπως τὸ φυτὸ καὶ τὸ ζῶον. Καθορίζω: τὸ εἶδος τῆς ἀπιστίας τοῦ κ. Χάξλεϋ μοῦ ἐνθυμίζει τὴν διανόησι τοῦ 19ου αἰῶνος, τῆς ἐπιστημονικῆς ἰδεοληψίας. Εἶναι ἕνα λουλούδι πολὺ παληὸ στὴν βοτανοθήκη μου.

Κατὰ κάποιο τρόπο, ἀσφαλῶς, οἱ θρησκευτικὲς ἢ ἄθρησκες ἰδέες εἶναι προϊόντα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Ἐπίσης ἡ ἰδέα ποὺ ἔχω περὶ τοῦ κ. Χάξλεϋ εἶναι προϊὸν τοῦ πνεύματός μου, ἑνὸς ψυχομεταβολικοῦ συστήματος, γιὰ νὰ χρησιμοποιήσω τὸ λεκτικό του. Τοῦτο ὅμως δὲν ἐμποδίζει τὸν κ. Χάξλεϋ νὰ ἔχῃ (καὶ πιστεύω ζωηρῶς, μάλιστα εὔχομαι) μιὰ ἐντελῶς ἀτομικὴ ὕπαρξι κάπου στὸν κόσμο, ἔξω πάντως ἀπὸ τὸ πνεῦμα μου. Ὑποφέρω ἀναφερόμενος σὲ τέτοια τεκμήρια καὶ μυστήρια. Ἀλλὰ

εἶναι τὸ καθῆκον μου ὡς φιλοσόφου ἀπέναντι τοῦ σοφοῦ.

Ἀντιλαμβάνομαι ὅτι ὁ κ. Χαξλεῦ ντύνει μὲ νέους ὅρους, παρμένους ἀπὸ τὴν πιὸ πρόσφατη ἐπιστήμη, τὸν αἰώνιο ἀθεϊσμό, τὸν ἴδιον ἐκεῖνον ποὺ εἶχε τόσο πομπωδῶς ψάλει ὁ Λουκρήτιος. Καὶ ξέρω ἀκόμη ὅτι θὰ ἀναφαίνωνται Χαξλεῦ σὲ κάθε γενεά.

Θὰ τοῦ εἰπῶ λοιπὸν μὲ πᾶσαν σοβαρότητα: «Ἀνακουφισθῆτε ἐγκαταλείποντας τὴν ἰδέα περὶ Θεοῦ. Σᾶς νιώθω. Ἦταν ἕνα φρικτὸ φάντασμα αὐτὸ ποὺ ἐχαλκεύσατε. Μὲ τὴν μορφὴ ποὺ τοῦ δώσατε, θλίβομαι καὶ ἐγώ, ὅπως καὶ σεῖς, γι' αὐτὸν τὸν θεο—διάβολο, «ὁ ὁποῖος ἁπλώνει τὴ σκιά του πάνω στὸ διάβα τῆς ἀνθρωπίνης μοίρας».

Ἀλλά, τὸ νὰ αἰσθάνεται κανεὶς ἀνακούφισι μέσα σ' ἕνα σύμπαν ὅπου τὰ εἴδη διαδέχονται ἄλληλα γιὰ νὰ χαθοῦν, ὅπου πᾶσα ἡ ἐλπίδα τοῦ παρόντος τοποθετεῖται σ' ἕνα μέλλον ὑπὸ ἐκμηδένισιν, ὅπου μιὰ ἀνεξερεύνητη ἀδικία ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα ὁ ἐπιδέξιος νὰ βασιλεύη καὶ ὁ φτωχὸς νὰ δυναστεύεται, ὅπου αἱ πρόοδοι τῆς ἐπιστήμης, δίχως νὰ φωτίζουνε τὸ νόημα τῆς ζωῆς, ἀπειλοῦνε κάθε ζωὴ μὲ ἀφανισμό—τὸ νὰ αἰσθάνεται κανεὶς ἀνακούφισι ἐπειδὴ παραιτήθη ἀπὸ κάθε ὁλοκληρωτικὴ ἐξήγησι καὶ ἀπὸ κάθε μυστήριο, αὐτὸ μὰ τὴν ἀλήθεια σημαίνει ὅτι πολὺ εὔκολα ἱκανοποιεῖται. Καὶ ὁ κ. Χαξλεῦ θὰ πρέπει ν' ἀπολαμβάνη ἄριστη ὑγεία καὶ εὐτυχῆ ἰδιοσυγκρασία.

JEAN GUITTON

Λέει ἕνας Βουδδιστικὸς στίχος:

Ὅταν περίεργα σὲ ρωτοῦν, νὰ μάθουνε τὶ εἶναι Ἐκεῖνο,
Μὴν βεβαιώσης τίποτε, οὔτε καὶ τίποτε νὰ ἀρνηθῆς.
Γιατὶ αὐτὸ ποὺ βεβαιώνεται δὲν εἶν' ἀληθινό,
Οὔτε εἶν' ἀληθινὸ ἐκεῖνο ποὺ διαψεύδεται.
Πῶς θὰ μποροῦσε ὁ καθεὶς ἀληθινὰ νὰ πῆ τί εἶναι Ἐκεῖνο,
Ἀφοῦ ὁ ἴδιος δὲν ἐκέρδισε τέλεια τὴ γνῶσι Του;
Ἀλλὰ καὶ ὅταν τὴν ἔχει κερδίσει, ποιὰ λέξις εἶναι δυνατὸν νὰ σταλῆ ἀπὸ μιὰ Περιοχὴ
Ὅπου τὸ ὄχημα τοῦ λόγου δὲν βρίσκει πατημασιὲς ν' ἀκολουθήση;

Γι' αὐτὸ στὶς ἐρωτήσεις νὰ προσφέρης μόνον Σιωπή.

Σιωπή—καὶ μὲ τὸ δάχτυλο
τὸ Δρόμο νὰ τοὺς δείχνης.

ΟΥΔΕΜΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΨΗΛΟΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Γιόγκα Ἀδελφότητος

Ἡ Ἑνότης εἶναι γ ε γ ο ν ὸ ς μέσα στὴ Φύση. Συνεπῶς ἔχουν περισσότερο ἐνδιαφέρον οἱ ἄ λ λ ο ι παρὰ ὁ ἑαυτός μας.

Ἡ συνειδητοποίησις τῆς ἑνότητος πρέπει νὰ εἶναι ἐνεργὸς σ' ὅλα τὰ βασίλεια τῆς φύσεως καὶ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ πεῖρα τῆς ζωῆς—ἰδιαίτερα τοῦ πόνου—μᾶς ὁδηγεῖ σὲ κατανόηση καὶ σοφία—καὶ σὲ ἀδελφότητα. Δίνει συμπάθεια.

Παρακολούθει τὶς ἀντιδράσεις καὶ ἐξέταζε τὶς αἰτίες των μέσα στὸν ἑαυτό σου. Νὰ εἶσαι ἀγαθὸς καὶ χαρωπὸς καὶ φιλόφρων στὴν καθημερινὴ ζωὴ καὶ στὸ σπίτι.

Ἀνάπτυξε συνειδητὴ ἐνημέρωση γιὰ τὴν ἑνότητα καὶ τὴν ὀμορφιὰ στὴ φύση — ὅπως τὴν τελειότητα ἑνὸς ἡλιοβασιλέματος, τὸν ρυθμὸ τῶν κυμάτων.

Πνῖξε τὴν ἐρεθιστικότητα. Ἀποκτᾶς αὐτοκυριαρχία.

Ἀνάπτυξε τὴν ἀνοχή. Εἰδικὰ νὰ εἶσαι ἀνεκτικὸς στῶν ἄλλων τὴν ἀδυναμία. Μὴν νιώθεις ἀνώτερος. Δίδε βοήθεια.

Προσπάθει νὰ ἐκτιμᾶς τὶς ἀπόψεις τῶν ἄλλων. Ἡ ἑτέρα πλευρὰ τῆς ὑποθέσεως εἶναι ἐνδιαφέρουσα.

Υἱοθέτει φιλικὴ στάση πάντα—καὶ χαμογέλα.

Ἐργάζου σὲ ὁμάδες — σμῖγε μὲ ἀνθρώπους— ἀνάπτυσσε τὴν ἰδιότητα τῆς ἡγεσίας.

Νιῶθε ἀδελφικὰ πρὸς τὰ μέλη τοῦ σώματός σου. Χτῖζε τὴν ἀδελφότητα ἀπὸ τὰ μέσα πρὸς τὰ ἔξω.

Ἔχε σεβασμὸ γιὰ τὴ ζωὴ σὲ κάθε μορφή — τὸν βράχο, τὸ φυτό, τὸ ζῶο κλπ. Νιῶθε τὴν κατασκευή, τὸ σχέδιο, τὸν σκοπό.

Αἰῶνες αἰώνων — γέννησις καὶ θάνατος — εἶναι ἡ πορεία πρὸς τὸ Ἀρχέτυπον, ὅπου τὰ πάντα τείνουν. Μποροῦμε νὰ βοηθήσουμε τὴν ἐξέλιξη παραμερίζοντας τὰ ἐντός μας ἐμπόδια — τὶς δυσαρμονίες.

Ἐνθυμοῦ ὅτι μέσα στὴν καρδιὰ κάθε ὑπάρξεως καὶ κάθε ἀντικειμένου λάμπουν οἱ ἀκτῖνες τῆς Ἀθανασίας.

Ο ΠΑΓΩΜΕΝΟΣ ΒΟΡΡΑΣ

ΑΠΕΚΤΗΣΕ ΤΕΚΤΟΝΙΚΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

Ο ΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΣ ἐξηπλώθη ἐπισήμως εἰς τὴν παγωμένην Βόρειον Ἀμερικήν, διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως φιλοσοφικῶν ἐργαστηρίων εἰς τὸ Λαβραδόρ, προς ἐξυπηρέτησιν τοῦ στρατιωτικοῦ καὶ πολιτικοῦ προσωπικοῦ τῆς Ἀεροπορικῆς Βάσεως εἰς τὸν «Κόλπον τῆς Χήνας». Λόγῳ τοῦ ὅτι οἱ ὑπηρετοῦντες ἐκεῖ Τέκτονες δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ἀπομακρυνθοῦν καὶ νὰ ἐργασθοῦν εἰς τὰ ἐργαστήρια τῆς περιφερείας του ἕκαστος, ὁ Ὕπατος μέγας Ταξιάρχης τῆς βορείου δικαιοδοσίας τῆς Ἀμερικῆς Λούθηρος Α. Σμὶθ ἐνέκρινε ν' ἀπονεμηθοῦν οἱ ἀνάλογοι βαθμοὶ κατόπιν εἰδικῆς τελετῆς, τὴν φροντίδα τῆς ὁποιας ἀνέθεσεν εἰς τὰ τεκτονικὰ σώματα τῆς Φλωρίδος.

Ὡς ἀναγράφει λεπτομερῶς τὸ τεκτονικὸν περιοδικὸν «The New Age», συνεκροτήθη εἰς τὴν Τάμπα τῆς Φλωρίδας μία εἰδικὴ τελετουργικὴ ὁμάς, ἡ ὁποία συνωδεύθη ἀπὸ τὸν Κλαύδιον Γιάγκ, γενικὸν γραμματέα τοῦ Ὑπάτου Συμβουλίου τοῦ ἀμερικανικοῦ Τεκτονισμοῦ. Κατόπιν διαδοχικῶν ἀεροπορικῶν ταξιδίων, λόγῳ τοῦ ὅτι δὲν ὑπάρχει κατευθεῖαν γραμμή, ἡ ὁμὰς ἔφθασε, τὴν 4ην Δεκεμβρίου 1960, εἰς τὸν Κόλπον τῆς Χήνας, εἰς τὸ Λαβραδόρ, ὅπου ἐγένετο ἐγκαρδίως δεκτὴ ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ σταθμεύοντας ἀδελφοὺς τέκτονας.

Ὁ Κόλπος τῆς Χήνας, 850 μιλια Β. Α. τοῦ Μοντρεαλ, κεῖται εἰς μίαν δεσποζουσαν θεσιν τοῦ Χάμιλτον, ἀπο οπου ἀναπτυσσεται ενα θαυμαστον πανόραμα λοφων καὶ πεδιαδων.

Ὅταν ἔφθασεν ἡ Τεκτονικὴ Ἀποστολή, ἡ θερμοκρασια ητο 15⁰ ὑπο τὸ μηδεν καὶ παχυ στρῶμα χιόνων ἐκαλυπτε ολην την γύρω ἔκτασιν.

Εἰς τὴν ἀσυνήθιστη αὐτη ὁλόλευκη πολιτεια ἐγκατεσταθη ὁ «ναός», ἀλλὰ χωρὶς την ἐθιμικην συγκρότησιν, πάντως με ἀρκετην ἐντυπωσιακην δυναμιν. Οἱ βαθμοὶ τοῦ Τάγματος ἀπὸ τοῦ Τεταρτου μέχρι τοῦ Τριακοστοῦ δευτερου ἐπρόκειτο ν' ἀπονεμηθοῦν εἰς τάξιν 25 ἀδελφῶν, μεταξυ τῶν ὁποιων καὶ ὁ διοικητὴς τῆς Βάσεως συνταγματάρχης Λούις Ρότσεζ.

Ἡ Τεκτονικὴ Ἀποστολὴ διὰ νὰ περαιώση τὸ ἔργον της ἐχρειάσθη να παραμείνη δύο ἑβδομάδες. Εἰς τὸ διαστημα αὐτὸ ἔγιναν καὶ κοινωνικαὶ ἐκδηλώσεις: ἕνα γεῦμα πρὸς τιμὴν τῆς ἀποστολῆς εἰς τὸ σπίτι τοῦ συνταγματάρχου Ρότσεζ, δεξίωσις εἰς τὴν Παγοθραυστικὴ Λέσχη καὶ Χριστουγεννιάτικο πάρτυ εἰς τὴν λέσχη τῶν ἀξιωματικῶν. Ἐπίσης ἡ Ἀποστολὴ ἐπεσκέφθη μὲ ἑλικόπτερον τὸ νοσοκομεῖον Χόπκινς, ὅπου ἔτυχε νὰ νοσηλεύωνται 30 Ἐσκιμῶοι.

ΤΟ ΣΥΝΘΗΜΑ

Ἢ πῶς ἡ ἔμπνευσις δύο Τεκτόνων ἔσωσε μιὰ Ἀμερικανικὴ διμοιρία κατὰ τὸν πόλεμο

Ὑπο τοῦ ἀντισυνταγματάρχου Robert M. Walker

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ ΤΟΥ 1942.. Ἡ μάχη τοῦ Γκουα ταλκανὰλ ἦτο ἀκόμη ἀμφίρροπος. Εἰς ἐκείνη τὴν μεγάλη ἐπιχείρησι τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου—τὴν πρώτη ἐπιχείρησι κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ δυνάμεις τῶν ΗΠΑ ἦσαν ἐπιτιθέμεναι —πολλοὶ Ἀμερικανοὶ στρατιῶται ἐλάμβαναν τὸ βάπτισμα τοῦ πυρός. Μιὰ διμοιρία, ἡ ὁποία εὑρίσκετο στὸ νησὶ ἀπὸ μιᾶς ἑβδομάδος, ἀντεμετώπιζε πολὺ κρίσιμη κατάστασι. Ἡ διμοιρία εἶχεν ἀπομονωθῆ μεταξὺ τῶν ποταμῶν Λοὺγκ καὶ Ἰλού. Αἱ Ἰαπωνικαὶ δυνάμεις τὴν εἶχαν προσπεράσει καθὼς ἐπροχωροῦσαν πρὸς τὸ ἀεροδρόμιον Χέντερσον, εἶχαν ἀφήσει ὅμως ἕνα τμῆμα ἀρκετὸ γιὰ νὰ καθηλώσῃ τὴν ἀμερικανικὴ ὁμάδα καὶ ἐνδεχομένως νὰ τὴν ξεκαθαρίσῃ. Οἱ Ἰάπωνες ἐνεφανίσθησαν ξαφνικὰ μέσ' ἀπὸ τὴν πυκνὴ ζούγκλα καὶ πρὶν ἀκόμη ν' ἀνακαλυφθοῦν εἶχαν κυκλώσει τὴν μικρὴ Ἀμερικανικὴ μονάδα. Ἡ Ἀμερικανικὴ δύναμις, ἂν καὶ ἔχασε λίγους ἄνδρες ἀπὸ τὴ βολὴ τῶν πολυβόλων καὶ μερικὲς χειροβομβίδες ποὺ εἶχαν φθάσει ἀπὸ ἀθέατα σημεῖα, τελικὰ ἐκράτησε τὴν θέσι της χωρὶς μεγάλη δυσκολία, ἀλλ' ὅταν ἐνύχτωσε τὰ προβλήματα ἔγιναν σοβαρώτερα.

Οἱ Ἰάπωνες, εἰδικευμένοι στὸν πόλεμο τῆς ζούγκλας, εἰσέδυσαν στὴν ἀνεπαρκῶς ὠργανωμένη Ἀμερικανικὴ γραμμὴ μ' εὐκολία. Διεπιστώθη ὅτι εἶχαν λαθρακούσει τὸ «σύνθημα» καὶ ἔτσι μπόρεσαν νὰ ἐνσπείρουν σύγχυσι, διότι ἦταν σχεδὸν ἀδύνατο μέσα στὸ σκοτάδι τῆς νύχτας νὰ διακρίνῃ κανεὶς τὸν ἐχθρὸ ἀπὸ τὸν φίλο. Ὅταν ξημέρωσε φάνηκαν τ' ἀποτελέσματα. Ἡ Ἀμερικανικὴ δύναμις εἶχε χάσει τὸ ἕνα τρίτο τῶν ἀνδρῶν της. Οἱ στρατιῶτες βρέθηκαν σφαγμένοι μέσα στὰ χαρακώματα, θύματα ἑνὸς ἐχθροῦ ποὺ εἶχε πλησιάσει μὲ τὸ σύνθημα τοῦ φίλου.

Διοικητὴς τῆς διμοιρίας, ἕνας ὑπολοχαγος, ἦταν Τέκτων. Τὸ ἴδιο καὶ ὁ λοχίας διμοιρίτης. Οἱ δύο αὐτοὶ ἄνδρες κάθησαν ὅλη τὴν ἡμέρα νὰ σκεφθοῦν ἀπελπισμένα τί θὰ γινόταν τὴν ἑπόμενη νύχτα. Πρῶτον, ἀπεφάσισαν νὰ ἐγκατασταθοῦν οἱ στρατιῶται κατὰ ζεύγη στὶς «τρύπες τῆς ἀλεποῦς», ὅπως ἀποκαλοῦσαν τὰ ἀτομικὰ χαρακώματα ὥστε ὁ ἕνας ν' ἀγρυπνῇ τὴν ὥρα τῆς ἀναπαύσεως τοῦ ἄλλου καὶ νὰ δώσῃ κραυγὴ συναγερμοῦ. Ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ ἐχρειαζόταν κυρίως ἦταν ἕνα σύνθημα, ἀπὸ τὴν προφορὰ τοῦ ὁποίου νὰ διακρίνεται ὁ ἐχθρὸς ἀπὸ τὸν φίλο. Καὶ τὸ βρῆκε τὸ κατάλληλο σύνθημα ὁ λοχίας.

Ἀπὸ τὸ The New Age

Τὸ ἐξήγησε στὸν ὑπολοχαγό «Θυμᾶμαι—εἶπε—ὅτι στὴν ἐκπαίδευσι μᾶς ἔλεγαν ὅτι οἱ Ἰάπωνες προφέρουν τὸ «Λ» σὰν νὰ ἦταν «Ρ». (Σημ. Ὅπως στὰ ἑλληνικά: ἀδελφός—ἀδερφός). Ἐπίσης προφέρουν τὸ «Σ» μὲ συριστικὸ τρόπο. Ξέρω λοιπὸν τὶ σύνθημα θὰ ὁρίσουμε ἀπόψε». Καὶ ἐπανέλαβε στὸν ὑπολοχαγὸ τὸ σύνθημα τοῦ Τεκτονικοῦ βαθμοῦ τοῦ Ἑταίρου.

Τὴ νύχτα οἱ ἀμερικανικὲς ἀπώλειες ἦσαν μόνον δύο ἄνδρες, σκοτωμένοι ἀπὸ χειροβομβίδα ποὺ ἔπεσε μέσα σὲ μιὰ «τρύπα ἀλεποῦς». Ἐνῶ οἱ ἀπώλειες τοῦ εἰσδύσαντος ἀντιπάλου ἦσαν τρομακτικές. Τὸ ἐσωτερικὸ τῆς ἀμερικανικῆς θέσεως εἶχε σπαρθῆ μὲ πτώματα ἐχθρικῶν στρατιωτῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐφαντάζοντο ὅτι τὸ σύνθημα δὲν θὰ ἐξυπηρετοῦσε τὸ σχέδιό τους.

Τὴν μεθεπομένη νύχτα, οἱ Ἀμερικανικὲς ἀπώλειες ἦσαν μηδέν, ἐνῶ τοῦ ἐχθροῦ ὑπῆρξαν βαρύτατες. Ἐν τῷ μεταξὺ τὸ κύριο Ἰαπωνικὸ σῶμα εἶχε ἡττηθῆ στὸ ἀεροδρόμιο Χέντερσον, ἔφθασαν ἐνισχύσεις στὴν Ἀμερικανικὴ διμοιρία, ἡ ὁποία μπόρεσε νὰ ἑνωθῆ μὲ τὸν ἀποβατικὸ στρατό. Ὄχι μόνον εἶχε κρατήσει τὴν θέσι της, ἀλλα καὶ εἶχε προξενήσει στὸν ἐχθρὸ ἀπώλειες τελείως δυσανάλογες μὲ τὸν ἀριθμό της.

Οἱ Ἰάπωνες οὐδέποτε ἔμαθαν, φυσικά, ὅτι μιὰ ἀρχαια λέξις, χρησιμοποιηθεῖσα ὅπως ἐχρησιμοποιεῖτο ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων, ὑπῆρξε τὸ κύριο στοιχεῖο τῆς ἀποτυχίας των νὰ ξεκαθαρίσουν την διμοιρία.

Τὸ μόνο ἠθικὸ μάθημα ποὺ ταιριάζει σ' ἕνα παιδί, ἀλλὰ καὶ τὸ πιὸ σημαντικὸ γιὰ κάθε χρόνο τῆς ζωῆς εἶναι τοῦτο: Μηδένα μηδέποτε βλάψῃς.

Ρουσσώ

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ποθοῦνε τὴν εἰρήνη, ἀλλὰ ἐλάχιστοι ἐπιζητοῦνε τὰ πράγματα ποὺ φέρνουνε τὴν εἰρήνη.

Thomas Kempis

ΓΙΑΤΙ ΠΙΣΤΕΥΩ
Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΠΑΡΑΔΟΞΟ ΠΡΑΓΜΑ:
ΜΕΤΕΝΣΑΡΚΩΣΗ

Ὑπὸ Laurence Easterbrook

Τὸ ἀκόλουθον ἄρθρον ἐδημοσιεύθη τὴν 8η Ὀκτωβρίου 1960 στὴν ἐφημερίδα τοῦ Λονδίνου «Νιοὺς Κρόνικλ», ἡ ὁποία εἶχε κυκλοφορία 1.200.000 φύλλων ἡμερησίως καὶ ἦταν μιὰ ἀπὸ τὶς ἔξη πρῶτες ἐφημερίδες τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Ἱδρύθη τὸ 1846, μὲ πρῶτον ἀρχισυντάκτη τὸν Τσάρλς Ντίκενς. Τελευταίως συνεχωνεύθη μὲ τὸ «Νταίηλυ Μαίηλ». Τὸ ὅτι ἕνα τέτοιο ἄρθρο ἐδημοσιεύθη σὲ μιὰ τόσο μεγάλη ἐφημερίδα ἀποδεικνύει τὸ ἐνδιαφέρον τῶν μεγάλων μαζῶν γιὰ τὸ θέμα.

ΟΛΟΙ μας συμβαίνει κάποτε νὰ ζηλεύουμε ἢ νὰ οἰκτείρουμε κάποιον ἄλλον. Τί θαυμάσια, σκεπτόμεθα, νὰ μπορούσαμε νὰ ξοδεύουμε 5.000 στερλίνες σ' ἕνα πάρτυ καὶ νἄχουμε ἕναν γραμματέα γιὰ τὶς δουλειές μας.

Τί τρομερό, λέμε πάλι, νὰ γεννηθῆ κανεὶς τυφλὸς καὶ νὰ μὴ μπορῆ ν' ἀπολαύση ἕναν ἀγῶνα φούτμπὼλ ἢ τὴν ὀμορφιὰ τοῦ τριαντάφυλλου.

Τὸ περίεργο εἶναι, ὡστόσο, ὅτι ὅταν γνωρίζουμε τοὺς ἀνθρώπους διαπιστώνουμε τὰ πράγματα διαφορετικὰ ἀπὸ ὅ,τι τὰ ὑποθέταμε. Ὁ ἑκατομμυριοῦχος εἶναι ἕνας ἀνήσυχος ἄνθρωπος, κυνηγημένος ἀπὸ τὸν φόβο τοῦ ἕλκους, τῆς ἀπωλείας τοῦ πλούτου του καὶ τῆς μοναξιᾶς, διότι συναισθάνεται ὅτι μόνο γιὰ τὰ λεφτά του τὸν ἀγαποῦν. Ἐνῶ ὁ τυφλὸς φαίνεται νὰ κατέχη ἕνα δρόμο πρὸς τὴ γαλήνη, ποὺ δὲν ἀγοράζεται μὲ χρῆμα, δὲν μπορεῖ δὲ νὰ καταλάβη γιατί τόσο τὸν λυποῦνται οἱ ἄνθρωποι. Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ὅλοι οἱ τυφλοὶ εἶν' εὐτυχισμένοι, οὔτε ὅτι δὲν ὑπάρχουν πλούσιοι ποὺ μποροῦν ν' ἀπολαμβάνουν τὴ ζωή. Ἁπλῶς, οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι χωρισμένοι σὲ εὐτυχεῖς καὶ δυστυχεῖς, ὅπως νομίζουμε, μὲ ἀπόλυτα κριτήρια. Ἡ εὐτυχία εἶναι κάτι ποὺ μεταφέρουμε μέσα μας, ποὺ δὲν ἐξαρτᾶται ἀναγκαίως ἀπὸ τὴν ὑλικὴ εὐδαιμονία ἢ ἀπὸ τὴν καλὴ ὑγεία. Ἀλλὰ πῶς συμβαίνει αὐτὸ καὶ γιατί νὰ συμβαίνη ἔτσι;

Ἐὰν πιστεύετε ὅτι κάθε πρόσω-

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

πο κατὰ τὴν γέννησί του εἶναι ἁπλῶς ἕνα νέον προϊόν, ἄς ποῦμε, τοῦ οὐρανίου ἐργοστασίου ψυχῶν, ὅτι θὰ παίξῃ τὸν ρόλο του κατὰ τὰ 70 περίπου χρόνια τῆς ζωῆς του καὶ ὕστερα θὰ σαρωθῇ μὲ τὸ φαράσι τῆς λησμοσύνης, δὲν θὰ μπορέσω νὰ δώσω ἱκανοποιητικὴ ἀπάντησι στὰ ἐρωτήματά σας. Διότι ἕνας τέτοιος κόσμος θὰ ἦταν πολὺ ἄδικος. Καὶ ἂν ἐξαιρούσατε τοὺς ὑλικοὺς παράγοντες ποὺ θεωροῦνται συντελεστικοὶ τῆς εὐτυχίας, πάλι ἄδικος θὰ ἦταν ἕνας κόσμος στὸν ὁποῖον ἄλλοι γεννιοῦνται μὲ δῶρα γιὰ νὰ εὐτυχήσουν, ἐνῶ ἄλλοι ἀποκλείονται.

Τὸ νὰ γεννηθῇ κανεὶς μέγας καλλιτέχνης ἢ μέγας ρήτωρ ἀποτελεῖ εὔνοια, ὅσο καὶ νὰ γεννηθῇ σὲ πλούσιο περιβάλλον.

Ἐὰν νομίζετε ὅτι ἐρχόμαστε ἀπὸ τὸ πουθενὰ καὶ καταλήγουμε στὸ ἐδῶ, τότε παραδέχεσθε, ὅπως μοῦ φαίνεται, ὅτι οἱ ζωές μας εἶναι τυχαῖες· καὶ ὅτι εἴμαστε οἱ μόνοι ἄλογοι καὶ ἄτακτοι παράγοντες σ' ἕνα τελείως ὠργανωμένο σύμπαν.

Ὁ καθένας μας ὀφείλει νὰ ἐπεξεργασθῇ τὶς δοξασίες γιὰ τὸν ἑαυτό του, διότι ἀποτελεῖ λάθος ν' ἀποδέχεται πράγματα ἀπὸ μιὰ ἐξωτερικὴ αὐθεντία.

Ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ὁ ταπεινότερος δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἄπελπις στὴν ἔρευνά του. Διότι ὁ σοφώτερος ἄνθρωπος ποὺ ἔζησε ποτὲ μᾶς ἔχει βεβαιώσει ὅτι «ὁ ζητῶν εὑρήσει».

Ὅσο γιὰ μένα, πρὸ πολλοῦ εὗρῆκα ὅτι τὸ μόνο ἱκανοποιητικὸ κλειδὶ γιὰ τὸ αἴνιγμα εἶναι ἡ θεώρησις τοῦ κόσμου τούτου σὰν προπαρασκευαστικοῦ σχολείου ὅπου τὸ ἀθάνατο μέσα σὲ κάθε ἄνθρωπο «Ἐγὼ» ἀποκτᾶ τὴν πεῖρα τῆς ἐκλογῆς του κατὰ τὸ μακρυνὸ ταξίδι πρὸς τὴν τελειοποίησι.

Ἴσως ἐπιστρέφουμε ἐδῶ πολλὲς φορές· ἴσως εἴμαστε ἐδῶ ἅπαξ μόνον, ἐπιτυγχάνοντες περαιτέρω πεῖρα ἀλλαχοῦ. Ὁπωσδήποτε, ἡ γήινη ζωή μας εἶναι μόνον ἕνα ἐπεισόδιο τῆς «ἐκπαιδεύσεώς» μας.

Αὐτὸ ποὺ μᾶς συμβαίνει τὸ φαντάζομαι ἔτσι περίπου: Ὅταν «πεθαίνουμε» (δηλ. φθάνουμε στὸ τέρμα τῆς γήινης ζωῆς μας), βλέπουμε σὰν σὲ κινηματογραφικὴ ταινία, τὴν ζωή μας ὁλόκληρη, τὶς ἐπιτυχίες καὶ ἀποτυχίες μας, μαζὶ μὲ ἐκείνους ποὺ ἀγαπήσαμε καὶ ἐκείνους ποὺ μπορεῖ νὰ τοὺς φερθήκαμε ἄσχημα. Εὐχόμεθα νὰ μᾶς ἐδίδετο ἄλλη μιὰ εὐκαιρία, γιὰ νὰ μπορέσουμε ν' ἀναπτύξουμε μιὰ ἰδιότητα τοῦ χαρακτῆρος μας, νὰ ἀποκαταστήσουμε μιὰ ἀδυναμία του, νὰ ἐπανορθώσουμε μιὰ ἀποτυχία. Θὰ θέλαμε νὰ ἀποκαταστήσουμε παραλείψεις, νὰ ἐξοφλήσουμε χρέη καλωσύνης, νὰ ἐξιλεώσουμε ἀδικίες καὶ εἰ δυνατὸν νὰ διατηρήσουμε μιὰ προσωπικὴ συντροφιά.

Ἀπὸ τοῦτες τὶς ἐπιθυμίες ξεκινάει νὰ ἐξελίσσεται τὸ σχέδιο τῆς προσεχοῦς ἐνσαρκώσεώς μας. Καὶ ὅταν ἔλθῃ ἡ στιγμὴ τῆς ἐνσαρκώσεως, ἡ ζωή μας ἀκολουθεῖ τὴν γενικὴ πορεία ποὺ ἐλεύθερα διαλέξαμε, τὸ σχέδιο ποὺ ἐμεῖς οἱ ἴδιοι καταστρώσαμε καὶ ποὺ μπορεῖ νὰ τροποποιηθῇ στὸ καλὸ ἢ στὸ κακὸ ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς ἴδιους.

Οἱ ψυχολόγοι μᾶς λένε ὅτι ὑπάρχει ἕνα ὑποσυνείδητον τμῆμα τοῦ ἑαυτοῦ μας, ποὺ κεῖται βαθύτερα ἀπὸ ὅσο μπορεῖ νὰ εἰσχωρήσῃ ἡ μνήμη μας καὶ βαθύτερα ἀκόμη ἀπὸ ὅσο μπορεῖ νὰ φθάσῃ ἡ καθημερινή μας συνειδητότης.

Κάπου σ' αὐτὸν τὸν χῶρο τοῦ νοῦ μέσα στὸν καθένα μας πρέπει νὰ ἑδρεύῃ τὸ ἀληθινὸ «Ἐγώ».

Αὐτὸ τὸ τμῆμα τοῦ ἑαυτοῦ μας ἴσως εἶναι ὑποσυνειδήτως ἐνήμερον τῆς ἀτραποῦ, τὴν ὁποίαν ἐδιαλέξαμε καί, ἑπομένως, μπορεῖ ν' ἀποδέχεται τὴν φαινομενικὴ ἀδικία τῆς ἐκ γενετῆς τυφλότητος ἢ κατὰ κά-

ποιον ἄλλο τρόπο εἶναι προικισμένο μὲ γαλήνη, ποὺ ἐκπλήττει ὅλους τοὺς ἄλλους.

Ἡ διδασκαλία τῆς μετενσαρκώσεως εἶναι θεμελιώδης στὸν Ἰνδουισμὸ καὶ τὸν Βουδδισμό, ἐδιδάχθη ἀπὸ τὸν Πλάτωνα στοὺς Ἕλληνες καὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Δρυΐδας στοὺς Γαλάτας. Ὑπάρχουν τεκμήρια ὅτι ἦταν ἀποδεκτὴ ἀπὸ τὴν Χριστιανικὴ Ἐκκλησία τῶν πρώτων χρόνων, ἀλλὰ ἐκηρύχθη αἱρετικὴ ἀπὸ τὴν δευτέρα Σύνοδο τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ 553 μ.Χ. Ὁ ἐκκλησιαστικὸς Χριστιανισμὸς τὴν ἐθεώρησε ἀσυμβίβαστη μὲ τὴν διδασκαλία τῆς ἐκκλησιαστικῆς μεσολαβήσεως γιὰ τὴν συγχώρησι τῶν ἁμαρτημάτων, ἀφοῦ τὸ κάθε ἄτομον θὰ ειναι υπεύθυνο γιὰ τὴν σωτηρία του. Ἐξ ἄλλου, μὲ τὴν παραδοχὴ τῆς μετενσαρκώσεως, οἱ κακὲς πράξεις πρέπει νὰ ἐξιλεωθοῦν μὲ καλὲς πραξεις καὶ ὄχι ἁπλῶς μὲ μετάνοιαν καὶ μὲ μεγαλοψυχιαν τοῦ Θεοῦ, όπως ἡ Ἐκκλησία διδάσκει

Κατὰ τὴν διδασκαλία τῆς μετενσαρκώσεως, λειτουργεῖ ενας νόμος αἰτίας καὶ ἀποτελέσματος ἀπὸ κάθε ανθρωπο γιὰ τὸν ἑαυτό του.

Δὲν ζητῶ ἀπὸ κανέναν νὰ τὸ πιστέψη αὐτό, διότι ἀποδοκιμάζω τὴν ἀξίωσι οἱουδήποτε νὰ ἐκθέση στοὺς ἀνθρώπους θρησκευτικὰ ζητήματα καὶ νὰ τοὺς ζητήση νὰ ἀποδεχθοῦν ἰδέες, ἐπειδὴ αὐτὸς τὶς θεωρεῖ ἀληθινές. Τέτοια μέθοδος δὲν ὁδηγεῖ σὲ ἀληθινὴ πεποίθησι καὶ μᾶλλον ἐνισχύει τὴν ἀδιαφορίαν σ' αὐτὰ τὰ θέματα.

Ἁπλῶς φρονῶ ὅτι ἡ πνευματικὴ φώτισις ἐπέρχεται ἀπὸ τὸν διαλογισμό, ἀπὸ τὸ διάβασμα, ἀπὸ τὴν ἀνταλλαγὴ ἰδεῶν καὶ ὄχι λιγώτερο ἴσως ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ ἐπιθυμία «τοῦ εἰδέναι».

Μιὰ διδασκαλία ἀποδεκτὴ ἀπὸ τὸν Βούδδα, τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Πυθαγόρα, ἀπὸ τὸν Σβέντεμποργκ, τὸν Γκαῖτε, τὸν Ταγκὸρ καὶ πολλοὺς ἄλλους ἐμπνευσμένους φιλοσόφους πρέπει ἀσφαλῶς νὰ εἶναι ἀξία μελέτης ειδικὰ ἐφόσον φαίνεται νὰ αίρη τὴν φαινομενικὴ ἀδικία καὶ νὰ θέτη ἕνα διατεταγμένον σχῆμα προγμστων.

Ἡ ἀρχὴ τῆς μετενσαρκώσεως εἶναι ἁπλῆ καὶ εἰς τὸ ἔπακρον λογική. Ἡ ἐφαρμογή της εἶναι τόσον περίπλοκη καὶ ποικίλη, ὅσο καὶ ἡ ποικιλία τῶν ζώντων ὄντων.

Μοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι ἕνα ἀπὸ τὸ όρόσημα τῆς Ἀληθειας

Πεῖρα δὲν εἶναι ἐκεῖνο ποὺ συμβαίνει σ' ἕναν ἄνθρωπο, ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ κάνει ὁ ἄνθρωπος σ' αὐτὸ ποὺ τοῦ συμβαίνει.

Aldous Huxley

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

ΕΝΑΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ ΤΟ ΚΟΥΤΣΟΜΠΟΛΙΟ;

ΟΧΙ, ὑποστηρίζειό διάσημος ψυχολόγος Ἄντλερ

ΕΙΝΑΙ φυσιολογικὸ τὸ κουτσομπολιό, Θὰ πῆτε ὅτι ὁ καθενας κουτσομπολεύει, ἑπομένως εἶναι προφανῶς φυσιολογικό Ἡ ἔννοια τοῦ φυσιολογικοῦ ἐκλαμβάνεται ἀντὶ τοῦ συνήθους, ἐκείνου ποὺ κανει ὁ πολυς κόσμος Γὸ τλεῖστον τῶν ἀνθρώπων κουτσομπολεύουν, ἄρα τὸ κουτσομπολιὸ πρεπει νὰ εἶναι φυσιολογικό Μερικοὶ θὰ υπεστήριζαν ὁτι ο λ ο ι οἱ ἄνθρωποι κουτσομπολευουν, ὥστε τὸ κουτσομπολιὸ δεν εἶναι μόνον φυσιολογικό, αλλὰ καὶ οὐσιῶδες μέρος τῆς καθημερινῆς μας ζωῆς

Ὑπάρχουν ὅμως δύο ἔννοιες τῆς λέξεως «φυσιολογικὸς» (νορμαλ) Ἡ μία ἐδόθη ανωτέρω Ἡ άλλη δίδεται ἀπὸ τοὺς ἰατροὺς καὶ εἶναι ταυτόσημη μὲ τὸ «υγιής» Εἶσθε φυσιολογικὸς ἐὰν τὸ φυσικὸ σῶμα σας λειτουργεῖ καταλλήλως, ἐὰν ἡ καρδιά σας, οἱ πνεύμονες, τὸ στομάχι κλπ. ἐκτελοῦν τὸ καθῆκον των κατὰ τὸν προδιαγεγραμμένον ἀπὸ τοὺς κανόνας τῆς ὑγιεινῆς τρόπον, καὶ ἐὰν ὅλες οἱ λειτουργίες τοῦ σώματος εἶναι κανονικὰ ἀλληλένδετες

Κατὰ τὸν ἴδιο τροπο, είμεθα ἀπὸ ψυχολογικῆς ἀπόψεως φυσιολογικοὶ ἐὰν ἡ συναισθηματικὴ καὶ νοητικὴ συγκρότησις μας ειναι ακεραια καὶ λειτουργεῖ κατα υγιεινὸ τροπο

Ἀπὸ μιᾶς ἀποψεως, πιθανὸν πολυ λιγοι ἀπὸ μᾶς εἶναι φυσιολογικοι, ητοι υγιεῖς Αὐτὸ δεν σημαίνει οτι θὰ ευρεθοῦμε μιὰ μέρα σὲ καποιο ψυχιατρεῖο, σημαινει ομως οτι μπορεῖ νὰ μην υπαρχη μεγάλη διαφορα αναμεσα σ᾽ εκεινους ποὺ νοσηλευονται σε ψυχιατρεῖα καὶ σ᾽ ἐκεινους ποὺ δεν κατελήφθησαν ἀκομη ὡς ανώμαλοι, γιὰ μόνον τὸν λόγο οτι οἱ ανωμαλιες εἶναι συνηθεις

Ἐπανερχόμεθα λοιπὸν στὸ πρόβλημα μας· εἶναι φυσιολογικὸ (υγιὲς) τὸ κουτσομπολιο, Ἂς αρχίσουμε μὲ μιὰ ἀναλυσι τοῦ τι εἶναι τὸ κουτσομπολιὸ καὶ τί κανει

Ὁ δοκτωρ Αλφρεντ Ἄντλερ, ἑνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους ψυχολόγους τοῦ ε᾽κοστοῦ αἰῶνος, διετύπωσε μιὰ θεωρια, ἡ ὁποια οὐδέποτε ἀπερρίφθη πλήρως ἀπὸ οιαδήποτε προσφατη σχολὴ ψυχολογιας καὶ ψυχαναλύσεως Ὑπεστηριξε ότι αἱ ανωμαλίαι μας, αἱ ἀποτυχιαι μας νὰ ἀποκτήσουμε ἢ νὰ φθάσουμε στὴν πληρότητα, προέρχονται ἀπὸ

Ἀπὸ τὸ The American Theosophist

ένα «σ ύ μ π λ ε γ μ α κ α τ ω τ ε-ρ ό τ η τ ο ς», ενα μεγαλο συναισθημα αδεξιοτητος ἢ ανικανοτητος νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὴ ζωή Κατὰ τὸν Ἄντλερ, αὐτὴ ἡ μειονεκτικοτης ἔχει τὴν αφετηρια της στὶς ὀλιγες πρῶτες ἡμέρες τῆς ζωῆς Το παιδι, προφυλαγμένο σ' ενα ανετο καὶ ζεστὸ περιβαλλον ὁπου δεν εχει αναγκη γιὰ τιποτε, ὁπου εἶναι στην πραγματικότητα ενα παρασιτο ποὺ ζῆ ἀπὸ το σῶμα τῆς μητέρας του, ξαφνικὰ βρισκεται σε νεο τεριβαλλον καὶ μαλιστα σε νεο στοιχεῖο Πολὺ συντομα οφειλει να μαθη να ἐπιτελῆ μοναχο του τις σωματικές του λειτουργιες Συνεχῶς αποκτᾶ νέες εμπειριες, εμπειριες ποὺ τοῦ ἐπιβαλλονται και για τις ὁποῖες δὲν ἔχει εξηγήσεις Αισθανεται ανεπαρκὲς και ανικανο νὰ αντιμετωπιση τὴν καινουρια ζωη του

Σ' αὐτὸ τὸν καιρο γεννιέται ὁ,τι ὁ δρ Ἄντλερ καλεῖ «συμπλεγμα κατωτερότητος» Οἱ πρῶτες εμπειριες τοῦ παιδιοῦ εἶναι ἐκεῖνες ποὺ τὸ διδάσκουν ὁτι εἶναι αδυνατο καὶ απραγο, και ὁτι τὰ αλλα ἀνθρώπινα πλάσματα εἶναι ἀνώτερα του

Ἐὰν οι γονεῖς εἶναι ευφυεῖς καὶ βοηθησουν το παιδι νὰ αἰσθανθῆ τὴν δική του σημασια στὸν κόσμο, αὐτὸ τὸ πρῶτο συναισθημα μειονεκτικοτητος θα υπερπηδηθῆ βαθμιαία καὶ τὸ ατομον θα αποκτηση αὐτο-πεποίθησι και αὐτο-ασφαλεια Τὸ μικρὸ παιδι μπορεῖ να μαθη ὁτι ἔστω καὶ αν δεν μπορεῖ να κάνη ὅσα ὁ πρεσβύτερος ἀδελφός του και ἂν δεν ἔχει φυσικὴ δυναμι καὶ ἐπιδεξιότητα, ὡστόσο εἶναι ἕνα ἄξιο ὄν, μὲ πρόσκαιρη ἀδυναμία, ἀφοῦ μπορεῖ νὰ κάμη ὅσα καὶ ὁ ἀδελφος του ἀνάλογα μὲ τὸ ἀνάστημά του Τέτοια ἀγωγὴ θὰ βοηθήση τὸ παιδὶ νὰ γίνη ἑνας υγιὴς ἔφηβος, ἑνα ἀπὸ ψυχολογικῆς ἀπόψεως κανονικὸ ἄτομον Οἱ γονεῖς ποὺ βοηθοῦν τὸ παιδὶ ν' ἀποκτήση αὐτὴ τὴν αὐτοπεποίθησι εἶναι ἀ λ η θ ι ν ο ὶ γονεῖς καὶ τὰ παιδιά τους θὰ τοὺς εὐλογοῦν σ' ὅλη τὴ ζωή τους

Πολλοὶ ὁμως γονεῖς δὲν εἶναι αὐτῆς τῆς ὁλκῆς Ἀντίθετα, μὲ λόγια καὶ πραξεις επαυξάνουν τὸ συναίσθημα κατωτερότητος τοῦ παιδιοῦ. Με καθε τρόπο δεσπόζουν πάνω στὸ παιδι, τοῦ ἐπιβαλλουν τὶς θελήσεις τους, δὲν τοῦ ἐπιτρέπουν ν' ἀναπτυξη τις δυνατότητές του ἀποφασιζοντας ἐκεῖνοι για λογαριασμό του Τοῦ λενε τί νὰ φορέση, με ποια παιδια νὰ παιξη, τί νὰ φάη καὶ τι νὰ πῆ Δὲν τοῦ ἐπιτρέπουν ν' αναπτύξη δικές του ἰδέες, αἰσθάνονται δε ὁτι ἡ ἁπλῆ πρᾶξις τῆς αναπαραγωγῆς μὲ την ὁποία τὸ ἔφεραν στον κόσμο τοὺς ἔκαμε ἀνωτερους του Κάνουν τὸ παιδί τους φοβισμένο καὶ ἐπισφαλές, ν' αποφεύγη την ευθύνη καὶ νὰ θέλη να μείνη τὸ βρέφος, ποὺ μὲ τὴν δεσποτεια τους διέπλασαν

Τι καταφύγιο θ' αναζητήση ἕνα τέτοιο παιδι, Εἶναι ἀναγκη γιὰ καθε ἀνθρώπινο ὄν νὰ ἔχη κάποιο αισθημα ἐπιτεύξεως, νὰ νιώθη ὅτι για κατι ἀξιζει Σύμφωνα μὲ τὸν δρ Αντλερ, τὸ παιδὶ μαθαίνει νὰ «υποκαθιστᾶ», νὰ βρίσκη κάτι ποὺ μπορεῖ νὰ κανη, ποὺ τοῦ ἔχει ἐπιτραπῆ νὰ κάνη καὶ νὰ τὸ κανη μὲ ὑπερβολικὸ τρόπο. Ἔχει ἀπογοητευθῆ καὶ χρειάζεται ἀντάλλαγμα γι' αὐτό Ἐὰν δὲν τοῦ ἐπετραπη ν' ἀναπτυχθῆ φυσιολογικα, θα τὸ ἐπιδιώξη μὲ σκληρὲς νοητικὲς προσπάθειες, οἱ γονεῖς του δε θὰσκέπτωνται ὁτι εἶναι ενα «καλὸ παιδακι», διοτι μελετᾶ τοσο σκληρά, ἔστω καὶ ἄν εἶναι νευρικὸ καὶ πρόσφορο σὲ ἀσθένειες. Ἡ θὰ «ξεπεράση» τὴν δοκιμασία μ' εὐκολώτερο τρόπο Μπορεῖ οἱ ἀπογοητεύσεις νὰ τὸ στρέψουν σ' ἐκδηλώσεις θρασύτητος Ἀπεθρασύνθη από τοὺς γονεῖς του, ποὺ τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ μὴν ἔχη αὐτοσεβασμό, καὶ μὲ τὴν σειρά του θὰ ξεσπάση σὲ μικρότερους ἢ σὲ ζῶα. Πιθανὸν όλη ἐκείνη ἡ σκληρότης ποὺ βλέπουμε νὰ ἐκδηλώνεται κατὰ τῶν ζώων νὰ ὀφείλεται στὸ ὅτι οἱ γονεῖς ἀπεθράσυναν, περιώρισαν

ἢ ἐτιμώρησαν καὶ κατὰ διαφόρους τρόπους ἐδέσποσαν στὰ παιδιά τους, ὥστε τὸ πέρασμα τῆς ἴδιας συμπεριφορᾶς στὰ ζῶα ἀποτελεῖ τρόπο ὑποκαταστάσεως.

Ἀλλὰ γιατὶ ἡ ἀποθράσυνσις καὶ ἡ σκληρότης εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα δεσποτικῶν γονέων; Ὁ Ἰνδουισμὸς διδάσκει τὴν ἁγιότητα τοῦ ἀτόμου, τοῦ «Ζιβάτμα» ἢ τῆς ζωντανῆς σπιθας ποὺ πρέπει νὰ περάση ἀπὸ πολλὲς ἐμπειρίες ὥσπου νὰ ἐπιτύχη τὴν τελειότητα καὶ νὰ φθάση τὴν «Μόκσα». Τὸ ἐπίτευγμα τοῦτο πρέπει νὰ γίνη ἀτομικά Δὲν μεταδίδεται ἀπὸ κληρονομικοὺς παράγοντες, ούτε μπορεῖ νὰ εἰσαχθῆ στὸν λαιμὸ τοῦ παιδιοῦ σὰν ρετσινόλαδο. Τὸ μόνο πρᾶγμα γιὰ τὸ ὁποῖο μποροῦμε νὰ εἴμαστε σίγουροι, εἶναι αὐτὴ ἡ ἰδιότης τῆς ἀτομικῆς προόδου, ἰδιότης τὴν ὁποίαν θὰ μπορούσαμε νὰ περιγράψουμε ὡς «ἀνάδυσι» τοῦ ἀτομικοῦ ἄ τ μ α Μπορεῖ νὰ κρατηθῆ σὰν τὸν ἀτμὸ μέσα σ' ἕνα καζάνι, ἀλλὰ καὶ σὰν τὸν ἀτμὸ πρέπει νὰ ἔχη διέξοδο καὶ ἐὰν ἡ διέξοδος δὲν γίνη μέσω προδιαγεγραμμένου ὑγιοῦς τρόπου, θὰ γίνη μὲ νευρωτικὴ μορφὴ συμπεριφορᾶς. Ὡς ἐκ τῆς οὐσιας τοῦ ἄ τ μ α, βεβαιοῦται ὅτι εἶναι ἐξ ἴσου μεγάλο ὅσο κάθε ἄλλο ἄ τ μ α καὶ μόνον προσωρινῶς ὑπάρχει διαφορά. Ἀλλὰ τὸ «Ζιβάτμα» ἀποκρούει τὴν ὑποδεέστερη θέσι ἔστω καὶ προσωρινά. Γι' αὐτὸ ἐὰν αἰσθανθῆ ἀνεπάρκεια σ' ἕνα τομέα, θὰ ἐκδηλώση ὑπεροχὴ σ' ἕναν ἄλλον Μὲ χτυπᾶς καὶ μὲ κάνεις νὰ κλάψω, χτυπῶ ἐγὼ ἕναν ἄλλον καὶ τὸν κάνω νὰ κλάψη. Μὲ πιέζεις, πιέζω ἕναν μικρότερον. Μὲ κακοποιεῖς, κακοποιῶ ἕναν ἄλλο ποὺ νὰ μὴ μπορῆ ν' ἀνταποδώση.

Ἂς ἰδοῦμε τώρα ποιοὶ εἶν' ἐκεῖνοι ποὺ δὲν μποροῦν ν' ἀνταποδώσουν. Μπορεῖ τὰ μικρότερα παιδιά, μπορεῖ οἱ ὑπηρέται, ἤ—καὶ φθάσαμε στὸ ἐνδιαφέρον σημεῖον τοῦ ζητήματός μας —μπορεῖ νὰ εἶναι οἱ ἀπόντες μιὰ ὡρισμένη στιγμή. Μ' ἄλλα λόγια, μπορεῖ νὰ εἶναι ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους κουτσομπολεύουμε.

Τὸ κουτσομπολιὸ εἶναι λοιπὸν μιὰ ὁμολογία ἀδυναμίας καὶ μικρότητος Εἶναι μιὰ ὁμολογία ὅτι ἔχομε σύμπλεγμα κατωτερότητος, καὶ ὅτι ἀντιδροῦμε μὲ παλληκαρισμό, διότι ἔχομε τὴν ἐπιθυμία νὰ χτυπήσουμε καποιον, ἀλλὰ δὲν τολμοῦμε νὰ χτυπήσουμε καποιον παρόντα, διότι ὁ «παλληκαρᾶς» εἶναι πάντα δειλός Ἡ μόνη διαφορὰ ἀνάμεσα στὸν παλληκαρισμὸ καὶ τὸ κουτσομπολιὸ εἶναι ὅτι τὸ κουτσομπολιὸ εἶναι μεγαλυτέρας ἡλικίας Τὸ πρόσωπο ποὺ κουτσομπολεύει ἀνεκάλυψε ὅτι δὲν εἶναι ἀξιοσέβαστο να χτυπάη μικρὰ παιδιὰ ἢ νὰ κόβη τὰ φτερὰ στὶς πεταλοῦδες Ὅμως, ἡ προσθήκη λίγων ἐτῶν καὶ ὁ ψευδοσεβασμὸς δὲν σημαίνουν καὶ ὡριμότητα Τὸ πραγματικὰ ὥριμο ατομον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι κουτσομπόλης, διότι τὸ πραγματικὰ ὥριμο ἄτομον αἰσθάνεται ἀσφάλεια μὲ τὸν ἑαυτό του καὶ δὲν χρειάζεται νὰ κανη σὲ ἄλλον τὸν παλληκαρᾶ

Πρέπει λοιπὸν νὰ ὁμολογηθῆ ὅτι ὁ κουτσομπόλης ἔχει σύμπλεγμα κατωτερότητος Αἰσθάνεται ἐπισφαλὴς στὴν παρουσία ἄλλων ἀνθρώπων, διότι ἔχει βαθειὰ ἑδραιωμένο μέσα του ἕνα αἴσθημα, προερχόμενο ἀπὸ τὴν πρώτη παιδική του ἡλικία, ὅτι οἱ ἄλλοι εἶναι κάπως ἀνώτεροί του Ἐὰν ἐκδηλωθῆ μπροστά τους σκληρός, θὰ φανοῦν καὶ ἐκεῖνοι σκληροί, ὁπότε θὰ τὸν κάμουν νὰ αἰσθανθῆ ἀκόμη πιὸ πολὺ ἐπισφαλὴς καὶ κατώτερος. Ἀλλὰ ἐὰν ἐκδηλωθῆ τραχὺς πίσω ἀπὸ τὴν πλάτη τους, θὰ διατηρήση ἐκείνη τὴ λίγη ἀσφάλεια ποὺ ἔχει Μάλιστα κερδίζει μιὰ ἐλαφριὰ ψευδο-υπεροχή, διότι ἐφόσον μπορεῖ νὰ πῆ ὅτι ὁ Δεῖνας καὶ ὁ Τάδες εἶναι ἄξιοι περιφρονήσεως, ὑπονοεῖται σιωπηρῶς ὅτι αὐτὸς εἶναι πολὺ καλύτερος ἀπὸ τὸν Δεῖνα καὶ τὸν Τάδε. Λέει ἐπὶ παραδείγματι: «Ὁ κ. Α. ποὺ

εἶναι δημόσιος ὑπάλληλος στὴν πόλι Β. εἶναι κατεργάρης καὶ δωροδοκεῖται. Τὸ ξέρω, γιατί μοῦ τὸ εἶπε ἕνας κατώτερος ὑπάλληλος, ποὺ εἶναι φιλος τοῦ κουνιάδου τῆς κουνιάδας μου.᾽Εγὼ δὲν θὰ ἤμουν κατεργάρης (φυσικὰ δὲν λέγεται κατεργαριὰ ὅτι ἔβαλα σημειώσεις στὸ μανικι μου κατὰ τὶς ἐξετάσεις, ὅπου, ἄλλως τε, ἀπέτυχα) καὶ δὲν θὰ δεχόμουν ποτέ μου δωροδοκία (φυσικα, δὲν βρέθηκα ποτὲ σὲ ἀναλογη θέσι) καὶ ἑπομένως τὸ βλέπετε ὅτι εἶμαι πολὺ καλύτερος ἀπὸ τὸν κ. Α» Προσπαθῶντας νὰ ριξη τὸν κ. Α ἀπὸ τὸ βάθρο του, ὁ κουτσομπόλης στὴν πραγματικότητα ἐκδηλώνει τὴν κατωτερότητα του, διότι προσπαθεῖ νὰ κομπαση, να δειξη μὲ σύγκρισι ότι εἶναι καλύτερος απὸ καποιον ἄλλον

Το κουτσομπολιό, καθὼς καὶ ὁ κομπασμός, εἶναι παντοτε σημαδι συμπλέγματος κατωτεροτητος Γι᾽ αυτὸ όταν ακοῦμε νὰ κουτσομπολεύουν ακόμη καὶ ατομα ποὺ ἔχουν καποια θεσι στην κοινωνία, σημαινει οτι υπαρχει κάποια γελοία κατάστασις Ενας τμηματαρχης ἐπὶ παραδειγματι ἐκουτσομπολευε ἕναν υφισταμενο του, ὅλη τὴν ωρα ποὺ ἐκεῖνος ἀπουσιαζε σὲ σύσκεψι Ἔδειχνε ὅτι αἰσθανεται κατωτερος απο τὸν υποδεέστερό του, Ἢ ἔδειχνε φοβο πιθανῆς ανωτέρας ἱκανοτητος τοῦ ὑφισταμένου του; Δίχως αμφιβολία, αὐτὴ ἡ περιπτωσις ἦταν Ἕνας ἄλλος προιστάμενος οργανώσεως διέθετε πολλὴ ἐνεργητικότητα για νὰ ὑφανη ἐξ ἀρχης ὁλόκληρη ιστορία εἰς βάρος ἑνὸς ατόμου σὲ ἀλλη ὀργάνωσι. Δὲν ἐπροκειτο περὶ ὁμολογίας ἀνασφαλείας του;

Θὰ μπορούσαμε νὰ συγχωρήσουμε τὸ κουτσομπολιὸ σ᾽ ἕναν «ἀνθρωπάκο», ποὺ τοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ νιώση ἱκανοποίησι μὲ ἄλλον τρόπο, ἀλλὰ τέτοια μικρότης εἶναι ἀσυγχώρητη σὲ ἄτομα μὲ κάποια θέσι ἢ ἐξουσία. Καὶ δὲν εἶναι ἁπλῶς ἀσυγχώρητο σὲ τέτοιες περιπτώσεις τὸ κουτσομπολιό, εἶναι σημάδι βαθειὰ ριζωμένης νευρώσεως. Τὸ γεγονὸς ὅτι τὰ ἄτομα αὐτὰ ἀνέβηκαν σὲ θέσεις ἐξουσίας εἶναι αὐτὸ καθαυτὸ «ἀνταπόδοσις» γιὰ τὸ αἴσθημα κατωτερότητος, ὥστε τὸ κουτσομπολιὸ εἰς βάρος ὑφισταμένων (πιθανῶς) ἀποτελεῖ ὁμολογία ὅτι αἰσθάνονται τὴν θέσι τους ἐπισφαλῆ.

Ὑπάρχει καὶ μία ἄλλη πλευρὰ τοῦ κουτσομπολιοῦ. Μιὰ παλιὰ παροιμία λέει: «Ὁ σκύλος ποὺ φέρνει ἐδῶ κοκκαλα, θὰ πάρη κι᾽ ἀπὸ ἐδῶ κόκκαλα». Ἕνα ἄτομον ποὺ μεταφέρει κουτσομπολιὸ σὲ σένα, θὰ μεταφέρη καὶ σὲ ἄλλους γιὰ σένα. Τὸ ξέρουμε ὅλοι ὅτι δὲν μποροῦμε νὰ ἐμπιστευθοῦμε ποτὲ τὸ ἄτομον που μεταφέρει ἀφιλόφρονες ἱστορίες γιὰ ἄλλο πρόσωπο. Ἡ ἔλλειψις ἐμπιστοσύνης σημαίνει φτωχὲς ἀνθρωπινες σχέσεις Ἐνῶ χρειαζόμαστε κατανόησι, ἐμπιστοσύνη, τὸν σεβασμὸ τοῦ συνανθρώπου μας, γιὰ νὰ ζοῦμε φυσιολογικὴ ζωή. Ἕνας άλλος ψυχολόγος, ὁ Ἔριχ Φρόουμ ἐξισώνει τὴν φτωχὴ ἀνθρώπινη συναναστροφὴ μὲ τὴν νεύρωσι Γινόμαστε νευρωτικοὶ ὄχι ἀπὸ ἀνικανότητα νὰ προσαρμοσθοῦμε στὰ πράγματα, ἀλλὰ στοὺς ἀνθρώπους Τὸ κουτσομπολιὸ εἶναι παραδοχη ἀνικανότητος νὰ προσαρμοσθῆ κανεὶς στὸ γεγονὸς ὅτι ἄλλοι ἔχουν ἱκανότητες ἀνώτερες.

Σ᾽ ὅλες λοιπὸν τὶς περιπτώσεις, τὸ κουτσομπολιὸ προδίδει ἰσχυρὸ σύμπλεγμα κατωτερότητος. Περισσότερο κουτσομπολιό, περισσότερη κατωτερότης. Εἶναι ἐκδήλωσις θρασυδειλίας. Εἶναι παροδοχὴ ἀνασφαλείας καὶ ἀναποτελεσματικότητος Εἶναι κατὰ εὔκολο τρόπο κάλυψις τῆς ἀνικανότητος. Εἶναι ἀποτυχία ἀνταλλαγῆς ἐμπιστοσύνης, ἑπομένως ἀπάρνησις τῆς ἀγάπης.

Εἶναι λοιπὸν φυσιολογικὸ τὸ κουτσομπολιό; Ὅλως διόλου. Εἶναι σημάδι μὴ ὑγιοῦς νοῦ.

Jeanne Dumas

ΣΕΜΝΙΟ... ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΑ...

ΔΕΗΣΗ ΣΤΟ ΦΑΛΗΡΟ

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΝΕΚΡΟΥΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΑΠΟ ΙΕΡΕΙΣ ΕΞΗ ΔΟΓΜΑΤΩΝ

Ὑπὸ ΧΡ. Α. ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΤΟ ΦΑΛΗΡΟ, τὴν δεκάτη Μαΐου, κατὰ τὴν τελετὴ τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ Μνημείου τῶν πεσόντων στὴν Ἑλλάδα ἀνδρῶν τῆς Βρεταννικῆς Κοινοπολιτείας — Ἄγγλων, Αὐστραλῶν, Νεοζηλανδῶν, Νοτιοαφρικανῶν, Ἰνδῶν, Πακιστανῶν καὶ Κυπρίων — εἰς τοὺς ὁποίους, καθὼς ἀναφέρει χαραγμένη ἐπιγραφή, «ἡ μοῖρα τοῦ πολέμου δὲν ἔδωσε γνωστὸν καὶ τιμώμενον τάφον», ἱερωμένοι ἔξη θρησκειῶν καὶ δογμάτων ἕνωσαν τὶς δεήσεις των πρὸς τὸν ΕΝΑ Ὕψιστον Πατέρα:

Ὁ ἀρχιδιάκονος τῆς ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας κ. Νήλ, διευθυντὴς τῆς Βρεταννικῆς Θρησκευτικῆς Ὑπηρεσίας, φέρων τὸν βαθμὸν ὑποστρατήγου.

Ὁ ἀρχιμανδρίτης τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας κ. Ἀμβρόσιος Μαντζῶρος, διευθυντὴς τῆς θρησκευτικῆς Ὑπηρεσίας τῆς ΑΣΔΑΝ (Ἀνωτάτης Στρατ. Διοικήσεως Ἀττικῆς καὶ Νήσων).

Ὁ ἐπίτιμος ἐφημέριος τῆς Βασιλίσσης Ἐλισάβετ κ. Μακλήν, φέρων τὸν βαθμὸν ταξιάρχου.

Ἐκπρόσωπος τῆς Σκωτικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Ἐλευθέρων Ἐκκλησιῶν.

Ὁ αἰδεσιμώτατος κ. Στῆβενς, τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς

'Εκκλησίας.

'Ο κ. 'Αλῆ Χιζάμ, ἰμάμης τοῦ Μωαμεθανικοῦ τεμένους τοῦ Λίβερπουλ.

Αὐτὴ ἡ διαδογματικὴ συμπροσευχὴ μᾶς ἐνθυμίζει πόσο εἴμαστε μακριά — δώδεκα ἕως δεκαπέντε αἰῶνες — ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ οἱ Ἅγιοι Πατέρες, φρουροὶ τῆς 'Ορθοδοξίας, ὕψωναν ἀνυπέρβλητους φραγμοὺς γιὰ νὰ ἐμποδίζουν, μὲ τὰ συρματοπλέγματα τοῦ ἀφορισμοῦ καὶ τῆς καθαιρέσεως, τὴν ἐπικοινωνία μὲ τοὺς αἱρετικούς...

Οἱ συνελθόντες (697) ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ βασιλικοῦ παλατίου Κωνσταντινουπόλεως Πατέρες εἶχαν ἀπαγορεύσει (Κανὼν ΙΑ΄) κάθε κοινωνικὴ ἐπικοινωνία μεταξὺ χριστιανῶν καὶ 'Ιουδαίων. Οὔτε στὰ βαλανεῖα νὰ λούζωνται μαζί, οὔτε στὰ σπίτια νὰ ἔχουν ἐπισκέψεις, οὔτε νὰ δέχωνται σὰν ἀρρωστήσουν ἑτερόδοξο γιατρὸ ἢ νοσοκόμο ἢ ὁποιαδήποτε βοήθεια. «Μηδεὶς τῶν ἐν τῷ ἱερατικῷ καταλεγομένων τάγματι ἢ λαϊκός». 'Αλλιῶς: καθαίρεση γιὰ τοὺς κληρικούς, ἀφορισμὸς γιὰ τοὺς λαϊκούς.

'Η ἴδια ποινὴ ἀπειλοῦσε κατὰ τὸν Ο΄ 'Αποστολικὸ Κανόνα, ὅποιον θὰ ἐνήστευε μαζὶ μὲ τοὺς 'Ιουδαίους ἢ θὰ γιόρταζε μαζί τους ἢ θὰ ἔτρωγε ἁπλῶς ἄζυμα. Καὶ ὁ Κανὼν ΟΑ΄ ἀπηγόρευε, πάντοτε μὲ ἀφορισμὸ καὶ καθαίρεση, νὰ προσφέρη κανεὶς λάδι σὲ ναὸ μὴ χριστιανικὸ ἢ ἁπλῶς νὰ ἀνάψη σβησμένο λύχνο.

Καὶ φυσικὰ ἦταν ἀπηγορευμένη μὲ περισσὴ αὐστηρότητο κάθε μορφὴ ἐκκλησιαστικῆς συνεργασίας μεταξὺ ὀρθοδόξων καὶ αἱρετικῶν. Ὅταν ὁ ἐπίσκοπος 'Αλεξανδρείας Τιμόθεος († 385) ἐρωτήθηκε «περὶ τοῦ μὴ λειτουργεῖν ἐπὶ παρουσίᾳ αἱρετικῶν», ἔδωσε τὴν ἀκόλουθη ἀπόκριση, ποὺ θεωρεῖται ἐπέχουσα θέσιν Κανόνος: «'Εν τῇ θείᾳ ἀναφορᾷ ὁ διάκονος προσφωνεῖ πρὸ τοῦ ἀσπασμοῦ: Οἱ ἀκοινώνητοι περιπατήσατε! Οὐκ ὀφείλουσιν οὖν παρεῖναι, εἰμὴ ἐὰν ἐπαγγέλλωνται μετανοεῖν καὶ ἐκφεύγειν τὴν αἵρεσιν». Κατὰ τὸν ΜΕ΄ Κανόνα «'Επίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος, αἱρετικοῖς συνευξάμενος μόνον, ἀφοριζέσθω· εἰ δὲ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς, ὡς κληρικοῖς ἐνεργῆσαι τι, καθαιρείσθω». Καὶ ὁ Κανὼν Θ΄ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου (343) προέβλεπε συγκεκριμένα «περὶ τοῦ μὴ συγχωρεῖν εἰς τὰ κοιμητήρια πάντων τῶν αἱρετικῶν ἀπιέναι τοὺς τῆς ἐκκλησίας, εὐχῆς ἕνεκα».

Συνεπῶς, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ θεωρηθοῦν ἰσχύοντες ἀκόμη τοῦτοι οἱ 'Ιεροὶ Κανόνες, θὰ ἔπρεπε ὁ 'Ορθόδοξος ἀρχιμανδρίτης τὸ πολὺ νὰ διαβάση μιὰ εὐχὴ γιὰ τοὺς μεταξὺ τῶν πεσόντων ὀρθοδόξους

μόνον, σὲ ἄλλη ἡμέρα καὶ ὥρα, χωρὶς νὰ εἶναι παρὼν ἄλλος ἱερωμένος, ἂν καὶ αὐτὸ εἶναι ἀμφισβητήσιμο, διότι ἡ ταφή, ἔστω καὶ συμβολική, σὲ πολυθρησκευτικὸ κοιμητήριο μπορεῖ νὰ ἔχη συνέπειες εἰς βάρος τῶν ψυχῶν τῶν ὀρθοδόξων... Φαίνεται ὅμως ὅτι ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο τῶν Ἐκκλησιῶν στέλνει στὴν Ἑλλάδα γιὰ τοὺς ἀπόρους ἄλευρα καὶ ὕφασμα γιὰ ράσα τῶν παπάδων, ἄρχισε καὶ κάποια πνευματικὴ ἐπικοινωνία μεταξὺ τῶν κληρικῶν τῶν διαφόρων αἱρέσεων, ποὺ ἡ καθεμιὰ θεωρεῖται ὀρθοδοξία. Ἔτσι κατέστη δυνατὴ καὶ ἡ ὡραία τελετὴ τοῦ Φαλήρου.

Ἕνα βῆμα γιὰ τὴν θρησκευτικὴ εἰρήνη, ἀγάπη καὶ συνεργασία ὅλων τῶν ἀνθρώπων.

Ὡστόσο, δὲν ἦταν παρὰ ἕνα βῆμα πολὺ μικρὸ σὲ σύγκριση μὲ τὴν πρωτοβουλία ποὺ πῆρε πρὶν ἀπὸ 75 χρόνια ὁ Ἀμερικανὸς συνταγματάρχης Χένρυ Στὴλ Ὄλκοττ γιὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς βιβλιοθήκης τῶν θρησκειῶν στὸ Ἄντυαρ τῆς Ἰνδίας. Τὴν βιβλιοθήκη αὐτή, ὁ Ὄλκοττ, ποὺ ἦταν ὁ πρῶτος πρόεδρος τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας, τῆς ὁποίας ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς τρεῖς σκοποὺς ἦταν—καὶ εἶναι—ἡ συγκριτικὴ μελέτη τῶν θρησκειῶν, τὴν ὀνειρευόταν σὰν ἕνα νέο Σεράπιον. Γι' αὐτὸ στὰ ἐγκαίνια ὠργάνωσε μιὰ μ ο ν α δ ι κ ὴ θρησκευτικὴ τελετὴ μὲ τὴν συμμετοχὴ ἱερέων τῶν θρησκειῶν Ἰνδουϊσμοῦ, Βουδδισμοῦ, Ζωροαστρισμοῦ, Μωαμεθανισμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ. Αὐτὴ ἔγινε τὴν 28η Δεκεμβρίου 1886. Ποτὲ ἄλλοτε δὲν εἶχε ξανασυμβῆ τέτοιο πρᾶγμα στὴν Ἰνδία, μὰ οὔτε ἀλλοῦ πουθενὰ στὸν κόσμο. Ἔκτοτε ὅμως σ' ὅλα τὰ μεγάλα συνέδρια ἢ τελετὲς τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας ὁ ἐκπρόσωπος καθεμιᾶς ἀπὸ τὶς μεγάλες θρησκεῖες ἀπαγγέλλει μιὰ εὐχὴ καὶ στὸ τέλος ὅλοι μαζὶ ἀπαγγέλλουν τὴν εἰδικὴ θεοσοφικὴ «Προσευχὴ τῶν θρησκειῶν», ποὺ δὲν προσκρούει σὲ κανένα δόγμα:

Ὢ! Ζωὴ κεκρυμμένη, παλλουσα ἐντὸς καθε ἀτόμου
Ὢ! Φῶς κεκρυμμένον, λάμπον ἐντὸς κάθε πλάσματος.
Ὢ! Ἀγαπη κεκρυμμενη, ἐναγκαλιζομενη τὸ πᾶν.
Εἴθε ἕκαστος, αἰσθανόμενος Ἓν μετὰ σοῦ ἐν τῇ Ἑνότητι.
Να ἐννοήση ὅτι ἕνεκα τούτου εἶναι Ἓν καὶ μετὰ πάντων.

Ὑπῆρξε δὲ χαρακτηριστικὸς καὶ ὁ τρόπος τῆς κηδείας τοῦ Ὄλκοττ, τὴν 17η Φεβρουαρίου 1907. Γιὰ τὸν ἄνθρωπο ὁ ὁποῖος σ' ὅλη τὴ ζωή του ἀγωνίσθηκε γιὰ τὴν κατάρριψη τῶν θρησκευτικῶν συνόρων καὶ εἶχε ἀνεγείρει στὸν κῆπο τοῦ Ἄντυαρ ναοὺς τῶν ἐπικρατεστέρων θρησκειῶν τοῦ κόσμου, συνενώθηκαν οἱ λειτουργοί των νὰ ψάλουν τοὺς ἐξόδιους ὕ-

μνους. Στὴν νεκρικὴ αἴθουσα, στὴν ἀνατολὴ εἶχαν τοποθετηθεῖ τραπεζάκια μὲ τὰ ἱερὰ βιβλία τῶν θρησκειῶν. Ἦσαν ἐκεῖ αἱ Βέδαι, ἡ Ζένδ—Αβέστα, τὰ Πιτάκια, ἡ Βίβλος, τὸ Κοράνιον. Ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία ἄρχισε ἀπὸ δύο Βουδδιστὰς β ι χ ο ύ, ποὺ ἔψαλαν στίχους Παλί. Ἀκολούθησαν δύο Βραχμάνες, οἱ ὁποῖοι ἔψαλαν ἀπὸ τὰ Σανσκριτικὰ βιβλία τοῦ Ἰνδουϊσμοῦ. Ἕνας Πέρσης μ ο β ὲ δ ἐδιάβασε εὐχὰς ἀπὸ τὴν Ζένδ—Αβέστα. Ἕνας Χριστιανὸς ἱερεὺς ἔψαλε ἀπὸ τὴν Βίβλο ἕνα ἀπόσπασμα, ποὺ μιλάει γιὰ τὴν φύση τοῦ ἀνθρώπου ὡς εἰκόνος τοῦ αἰωνίου Θεοῦ. Ἐπειδὴ δὲ εἶχε καθυστερήσει ὁ Μωαμεθανὸς μ ο υ λ ᾶ ς, ἀνεγνώσθη ἕνα ἀπόσπασμα τοῦ Κορανίου σὰν ἔνδειξη τῆς ἐσωτερικῆς ἀδελφότητος τῶν θρησκειῶν, σὰν ἀκτίνων ἀπὸ τὸ ἴδιο Φῶς. Τέλος, ἡ διάδοχός του στὴν προεδρία τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας δόκτωρ Ἄννι Μπέζαντ «ἔδωσε τὸν λόγο» στὸν ἴδιον τὸν Ὄλκοττ, διαβάζοντας ἕνα μήνυμα ποὺ εἶχε ὑπογράψει 15 ἡμέρες πρὸ τοῦ θανάτου του γιὰ νὰ διαβασθῇ κατὰ τὴν κηδεία του. Καὶ νὰ τί ἔλεγε τὸ μήνυμα ἐκεῖνο:

«Πρὸς τοὺς ἐν φυσικῷ σώματι ἀγαπημένους μου ἀδελφούς: Σᾶς ἀποχαιρετῶ ὅλους. Εἰς μνήμην μου, συνεχίσετε τὸ μεγάλο ἔργο τῆς διακηρύξεως καὶ τοῦ βιώματος τῆς Ἀδελφότητος τῶν Θρησκειῶν. Πρὸς τοὺς ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων πεδίων ἀγαπημένους μου ἀδελφούς: Σᾶς χαιρετῶ ἐρχόμενος πρὸς σᾶς καὶ ἐπικαλοῦμαι τὴν βοήθειά σας γιὰ νὰ ἐντυπώσω σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ γῆς ὅτι «οὐδεμία θρησκεία ὑπερτέρα τῆς Ἀληθείας» καὶ ὅτι στὴν Ἀδελφότητα τῶν Θρησκειῶν ἔγκειται ἡ εἰρήνη καὶ ἡ πρόοδος τῆς ἀνθρωπότητος».

Αὐτὴ ἡ ἑνότης τῶν θρησκειῶν καθρεφτίζεται σ' ὅλα τὰ ἱερὰ κείμενα. «Καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὔκ ἐστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης — εἶπε ὁ Ἰησοῦς· κἀκεῖνά με δεῖ ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσι, καὶ γενήσεται μία ποίμνη, εἷς ποιμήν». Τόσοι δρόμοι ὁδηγοῦν πρὸς τὸν Θεό —λέγει ἕνα δόγμα Σ ο υ φ ι κ ό— ὅσες καὶ πνοὲς στὰ τέκνα τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ὁ Σρὶ Κρίσνα ἔλεγε: Ἀπὸ ὁποιον δρόμο καὶ ἂν ἔρχεται ὁ ἄνθρωπος πρὸς Ἐμέ, σ' ἐκεῖνον τὸν δρόμο θὰ τὸν συναντήσω, διότι ὅλοι οἱ δρόμοι μοῦ ἀνήκουν.

Μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν ἑνότητα, ἡ ἐπιμνημόσυνη δέηση τοῦ Φαλήρου καὶ ἡ κηδεία τοῦ Ὄλκοττ στὸ Ἄντυαρ εἶναι ἀντίστοιχα ἕνα βῆμα σὲ μιὰ διάνοιξη μεγάλου δρόμου. Στὸ Φάληρο ἡ παρουσία ἔξη ἱερέων διαφορετικῶν δογμάτων (ἂν καὶ ἐπρόκειτο πραγματικὰ γιὰ ἐκπροσώπους δύο μόνον θρησκειῶν) ἦταν ἕνας συμβιβασμὸς στὸ γ ε γ ο ν ὸ ς ὅτι οἱ 2888 νεκροὶ τοῦ Μνημείου ἀνῆκαν σὲ διάφο-

ρες ἐκκλησίες· συμβιβασμὸς ὁπωσδήποτε τολμηρός, διότι ἡ συμπροσευχὴ γιὰ τοὺς νεκρούς ἀνοίγει τὸ δρόμο τῆς συμπροσευχῆς γιὰ τοὺς ζῶντες. Ἀλλὰ ἡ κηδεία τοῦ Ὄλκοττ μὲ τὴν συνεργασία ἔξη ἐκπροσώπων ξεχωριστῶν θρησκευμάτων γιὰ ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπο ἦταν μιὰ ἐντελῶς διαφορετικὴ πράξη, συμβολικὴ τῆς ἑνότητος τῶν θρησκειῶν τοῦ Ἀνθρώπου.

Ἕνα ἄλλο βῆμα πρὸς τὴν θρηοκευτικὴ συνεννόηση καὶ ἀνοχὴ ἐπετελέσθη, τὸν παρελθόντα Νοέμβριο, στὸ ἀμερικανικὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Χάρβαρντ, μὲ τὴν ἀπόφαση νὰ ἱδρυθῆ ἕνα ἐξωτερικὸ φροντιστήριο τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, στὸ ὁποῖον νὰ προσκληθοῦν ἕνας Βουδδιστὴς μοναχὸς ἀπὸ τὴ Βιρμανία, ἕνας Σιντοϊστὴς ἱερεὺς ἀπὸ τὴν Ἰαπωνία καὶ ἕνας Μουσουλμᾶνος κληρικὸς ἀπὸ τὴν Ἐγγὺς Ἀνατολή.

Ἀκόμη πιὸ τολμηρὸ βῆμα ὑπῆρξε, τὸν παρελθόντα Δεκέμβριο, ἡ ἀπόφαση διακεκριμένων προσωπικοτήτων — ὅπως τοῦ ραββίνου Γκολντστάϊν, τοῦ δόκτορος Ραδακρίσναν, τοῦ ἐπισκόπου Χαναγιάμα, τοῦ δόκτορος Οὐὲν Γιὲν Τσάο καὶ τῆς κυρίας Ἐλεωνόρας Ροῦζβελτ — νὰ θέσουν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τους τὴν ἀνέγερση στὴν Οὐάσιγκτων ἑνὸς «Ναοῦ Κατανοήσεως», γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση κάτω ἀπὸ τὸν ἴδιο θόλο τῶν πιστῶν ἔξη θρησκειῶν: Ἰνδουϊσμοῦ, Ἰσλαμισμοῦ, Βουδδισμοῦ, Κομφουκιανισμοῦ, Ἰουδαϊσμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ. Ἤδη ἐσχεδιάσθη ὁ ναὸς σὰν ἕνα πολύγωνο, γιὰ νὰ ἐνθυμίζη ὅτι «ἡ Ἀλήθεια εἶναι ἕνα διαμάντι μὲ πολλὲς γωνίες». Κάθε γωνία θὰ εἶναι καὶ ἕνα παρεκκλήσιο μιᾶς θρησκείας. Θὰ ὑπάρχουν ἐπίσης βιβλιοθῆκες, ἀναγνωστήρια καί, φυσικά, ἕνας κεντρικὸς κοινόχρηστος χῶρος. Ὁ κεντρικὸς θόλος θὰ εἶναι κρυστάλλινος, μὲ σχῆμα τεράστιου διαμαντιοῦ, προσιτὸς στὸν ἥλιο, γιὰ νὰ φωτίζη ὁλόκληρο τὸ ναὸ συμβολικὰ μὲ τὸ φῶς τῆς πνευματικῆς γνώσεως· τὴ νύκτα τὸ διαμάντι θὰ ἐξακολουθῆ νὰ λάμπη τεχνητὰ γιὰ νὰ συμβολίζη ὅτι ἡ κατανόησις ἀποτελεῖ φῶς ἀνεπηρέαστο ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ σκοτάδι. Ὁ ναὸς αὐτός, ὅταν θὰ ἐγκαινιασθῆ, θὰ εἶναι ἕνας πνευματικὸς ΟΗΕ. Μάλιστα θὰ εἶναι μιὰ πρόκλησις πρὸς τὸν Ὀργανισμὸ Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ὁ ὁποῖος δὲν μπόρεσε νὰ λύση τὸ θρησκευτικό του πρόβλημα. (Ἂς ὑπενθυμισθῆ, ὅτι τότε ποὺ κτιζόταν ὁ οὐρανοξύστης τοῦ ΟΗΕ στὸ Μανχάταν, μὲ 39 ὀρόφους ὑπὲρ καὶ 3 ὑπὸ τὴν γῆ, μὲ πολυάριθμες αἴθουσες γιὰ ὅλες τὶς ἀνάγκες τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ κόσμου, μὲ σταθμοὺς ραδιοφωνικῶν ἐκπομπῶν καὶ τηλεοράσεως, ἀκόμη καὶ μ' ἐγκαταστάσεις, ὥστε κάθε ἀντιπρόσωπος νὰ δημιουργῆ στὸ γραφεῖο του

τὶς κλιματολογικὲς συνθῆκες τοῦ τόπου του, δὲν κατώρθωσαν νὰ συμφωνήσουν, ὄχι βέβαια γιὰ νὰ προβλέψουν μερικοὺς χώρους παρεκκλησίων, ἀλλὰ γιὰ ἕνα ἔστω δωμάτιο, ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποκληθῆ «εὐκτήριος οἶκος» καὶ νὰ εἶναι κοινὸς σὲ ὅλους τοὺς θρησκευομένους ἀντιπροσώπους, ὥστε νὰ μποροῦν νὰ προσεύχωνται καθένας μὲ τὸ δικό του τρόπο. Καλά—καλὰ δὲν κατώρθωσαν νὰ συμφωνήσουν ὅτι πρέπει νὰ προσεύχωνται. Μιὰ εἰδικὴ ἐπιτροπή, ἀφοῦ ματαίως προσεπάθησε νὰ συντάξη ἕναν τύπο προσευχῆς παραδεκτῆς ἀπὸ ὅλους, συνέστησε κάθε ἐτησία συνέλευσις ν' ἀρχίζῃ καὶ νὰ τελειώνη μ' ἑνὸς λεπτοῦ σιγή, γιὰ νὰ τὴν χρησιμοποιῆ κατὰ βούλησιν καθ' ἕνας ἀντιπρόσωπος, ἀλλὰ οὔτε αὐτὸ τὸ λεπτὸ τῆς σιωπῆς συνήντησε τὴν γενικὴ συμφωνία καὶ ἀνοχή).

Ἡ σχεδιαζομένη συνύπαρξις ὅλων τῶν μεγάλων θρησκειῶν ἔστω καὶ μόνο στὸ «Ναὸ Κατανοήσεως» τῆς Οὐάσιγκτων θὰ ὁδηγήση σιγά—σιγὰ στὴν ἀναγνώριση τῆς βασικῆς ταυτότητος ὅλων τῶν θρησκειῶν—ἀφοῦ ὅλες διδάσκουν τὴν Πατρότητα τοῦ Θεοῦ, τὴν Ἀδελφότητα τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν Ἐντολὴ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης.

Σ' αὐτὸ τὸν δρόμο τῆς οἰκουμενικῆς πνευματικῆς συνεννοήσεως τῶν ἀνθρώπων, ποὺ διάνοιξαν πρωτοπόρα καὶ τολμηρὰ πνεύματα, ἡ τελετὴ τοῦ Φαλήρου θ' ἀναγνωρισθῆ σὰν μικρὸς μέν, ἀλλ' ἀξιόλογος σταδιοδείκτης προόδου.

Ἡ ζωὴ εἶναι ἀφάνταστα εὔκολη. Τὸ πᾶν εἶναι νὰ ἀποδέχεσαι τὸ ἀδύνατο, νὰ κάνης δίχως τὸ ἀπαραίτητο καὶ νὰ ἀντέχης τὸ ἀβάσταχτο.

Kathleen Norris

ΘΕΟΣΟΦΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ

12 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1961

Εἶναι ἡ ἡμέρα — ὁρόσημο στὴν προσπάθεια γιὰ τὴν κατάκτησι τοῦ Διαστήματος. Τὴν ἡμέρα αὐτή, Τετάρτη 12 Ἀπριλίου 1961, τὴν 8.07΄ πρωϊνὴ (ὥρα Ἑλλάδος), τὸ διαστημόπλοιον «Βοστόκ» (Ἀνατολή) ἀνῆλθε στὸ Διάστημα μὲ ἐπιβάτη ἄνθρωπο: τὸν ἡλικίας 27 ἐτῶν Ρῶσσο ἐπισμηναγὸ Γιούρι Ἀλεξέγιεβιτς Γκαγκαριν. Η ἐκτόξευσις πολυωρόφου πυραύλου ἐξησφάλισε την πρώτη ταχύτητα στο Διαστημόπλοιο, τον τελευταίο όροφο τοῦ πυραύλου, καὶ έτσι άρχισε πτῆσις εις τροχιάν περὶ την Γῆν. Το διαστημόπλοιον είχε βάρος 4 725 χιλιόγραμμα, μὴ ὑπολογιζομένου τοῦ τελευταίου ορόφου - φορέως.

Η τροχιά είχε περίγειον 175 χιλιόμετρα καὶ ἀπόγειον 302 χιλιόμετρα. Ἡ τροχιὰ περὶ τὴν Γῆν συνεπληρώθη σε 89 λεπτά, με μέσην ταχύτητα 7—8 χιλιόμετρα κατὰ δευτερόλεπτον. Ὥρα 8.07 έναρξις τῆς πτήσεως. Ὥρα 8.22 πτῆσις ὑπεράνω τῆς νοτίου Ἀμερικῆς. Ὥρα 9.15΄ πτῆσις ὑπεράνω τῆς Ἀφρικῆς. Ὥρα 9.55 ἐπιστροφή —προσγείωσις εις τὴν Σοβιετικὴν Ἕνωσιν. Είχε πραγματοποιηθεῖ ἡ πρώτη πτῆσις έξω άπο τὸν πλανήτη μας. Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος τὴν εἶδε μὲ τὸ σφαιρικό της σχῆμα, σὰν άστρο!

«Ὁ πιναξ τοῦ ὁρίζοντος—εἶπε ὁ Γκαγκαριν—εἶναι πολὺ πρωτότυπος καὶ ὡραῖος. Δύναται νὰ ιδη κανεὶς τὸ παράδοξον μὲ τὰ χρώματά του πέρασμα τῆς Γῆς είς τὸν κατασκότεινον οὐρανὸν ἐπὶ τοῦ ὁποίου διακρίνονται τὰ ἄστρα. Αὐτὴ ἡ γραμμὴ ὁμοιάζει μὲ λεπτὴν ζώνην - ὑμένα ποὺ περιβαλλει τὴν γηΐνην σφαῖραν. Ἔχει χρῶμα μπλὲ ἀνοικτό Καὶ ὅλο αὐτὸ τὸ πέρασμα ἀπὸ τὸ μπλὲ είς τὸ μαῦρο γίνεται πολὺ ἀρμονικὰ καὶ ὡραῖα. Εἶναι δύσκολον νὰ τὸ ἐκφράση κανεὶς μὲ λόγια Ὅταν ἄφινα τὴν σκιὰν τῆς Γῆς, ὁ ὁρίζων ἦτο τελείως

διαφορετικός. Ἔφερε μίαν μικρὰν λωρίδα ζωηρὸν πορτοκαλὶ ποὺ περνοῦσε πάλιν πρὸς τὸ μπλε καὶ κατόπιν πρὸς τὸ μαῦρο. Δὲν εἶδα τὴν Σελήνην, συνέχισεν ὁ Γκαγκάριν. Ὁ ἥλιος λάμπει εἰς τὸ Διάστημα πολλὲς δεκάδες φορὲς λαμπρότερα ἀπὸ ὅ,τι εἰς τὴν Γῆν. Φαίνονται πολὺ καλὰ τὰ ἄστρα Εἶναι φωτεινὰ καὶ ἡ λαμψις των εἶναι ζωηρή Ὁ οὐρανὸς ἀπὸ κεῖ ψηλὰ φαινεται ἐντελῶς μαῦρος Τὰ ἀστέρια λάμπουν πολὺ καθαρώτερα καὶ ξεχωριζουν μέσα σ' ἕνα φοντο βελούδινο, θαλεγε κανείς. Ἡ Γῆ περιβάλλεται ἀπὸ ἕνα γαλαζόθωρο στέμμα Εἶναι μιὰ πλατειὰ ταινία ποὺ εχει ὅλες τὶς ἀποχρώσεις τοῦ γαλάζιου Γαλάζιο ἀνοικτό, μενεξεδί, βαθὺ μπλέ, ὥσπου φθάνει καὶ συγχέεται με τὸ μαῦρο τοῦ οὐρανοῦ. Ἡ μετάβασις ἀπὸ τὸ ἕνα χρῶμα στὸ ἄλλο γίνεται μὲ ἀλησμόνητη ὀμορφιά»

Κατὰ τὴν ἰλιγγιώδη διαδρομήν του πέριξ τοῦ κόσμου, ὁ Γιοῦρι Γκαγκάριν εἶδε τον ἥλιον νὰ δύη εις τὸν ὁρίζοντά του—ἀφοῦ ἐπέταξε ἄνωθεν τοῦ σοβιετικοῦ ἡμισφαιρίου τῆς γῆς—καὶ τον ξανκεῖδε ν' ἀνατέλλη ἐκ νέου.

Μπορεῖ νὰ συμπεράνουμε ὅτι κατὰ μῆκος τῆς τροχιᾶς τοῦ «Βοστὸκ» ὑπῆρχε, κατὰ κυβικὸν μέτρον, μία ποσότης ἀέρος ἴση πρὸς το δεκάκις χιλιοστὸν τοῦ χιλιογράμμου. Ἡ ποσότης αὐτὴ φαίνεται ἀσήμαντος καὶ κάθε ἄλλο παρὰ ἱκανὴ νὰ ἐπηρεάση τὴν κίνησιν τοῦ πλοίου: ἐὰν ὅμως λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν μεγάλην ταχύτητά του (7,8 χιλιόμετρα κατὰ δευτερόλεπτον) ἀντιλαμβανόμεθα πῶς ἀκόμη καὶ τόσο σπάνια μόρια δύνανται νὰ ἐπηρεάσουν αἰσθητῶς τὴν κίνησιν.

Λόγω τῆς ἐλαχίστης παρουσίας ἀέρος, ὁ οὐρανὸς φαίνεται τελείως μαῦρος: διότι, πράγματι, τὰ μόρια τοῦ ἀέρος εἶναι ἐκεῖνα ποὺ διαχέουν τὸ φῶς (κατὰ εἰδικὸν τρόπον τὰς ἀκτινοβολίας βραχέος μήκους κύματος, ὡς εἶναι αἱ γαλαναί), καὶ δίδουν τὸ γαλανὸν χρῶμα εἰς τὸν οὐ-

Ὁ πρῶτος Ἀμερικανὸς ἀστροναύτης ἀντιπλοίαρχος Ἄλαν Σέπαρντ. Ἀνῆλθε μέχρι ὕψους 160 χιλιομέτρων, καλύψας, λόγῳ τῆς καμπύλης τροχιᾶς, ἀπόστασιν περίπου 480 χιλιομέτρων

ράνιον θόλον. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ὁ Γιοῦρι Γκαγκάριν εἶδε τὸν ἥλιον νὰ λάμπη εἰς τὸν μαῦρον οὐρανὸν — ἀφάνταστον πράγματι θέαμα — καί, ταυτοχρόνως, νὰ λάμπουν τὰ ἄστρα!

Μιὰ νέα ἐποχὴ ἄρχισε γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Προβλέπονται ἤδη οἱ ἑπόμενοι σταθμοί: Ἐντὸς τριῶν μηνῶν θὰ πετάξη στὸ Διάστημα καὶ θὰ ἐπιστρέψη φέρνοντας τὶς πρῶτες εἰκόνες τηλεοράσεως τῆς Γῆς, τῶν Πλανητῶν, τῶν Ἄστρων καὶ τοῦ Ἡλίου, ποὺ θὰ ἔχουν ληφθεῖ ἔξω ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιρα. Ἐντὸς ἑνὸς ἔτους ἕνας πύραυλος θὰ φθάση στὴ Σελήνη, ὅπου θὰ ἐγκατασταθῆ καὶ ἐπιστημονικὸς σταθμὸς ρομπότ. Ἐντὸς δύο ἐτῶν ἕνα διαστημόπλοιο θὰ κάμη τὸ ταξίδι τῆς Σελήνης (500.000 μίλια) μετ' ἐπανόδου. Ἐντὸς τριῶν ἐτῶν θὰ ἔχη ἐγκατασταθῆ «ἐξέδρα τοῦ Διαστήματος», ἀπὸ τὴν

ὁποία θὰ ξεκινήση ἄνθρωπος γιὰ νὰ ἀποβιβασθῆ στὴ Σελήνη. Τὸ 1965 μπορεῖ οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι νὰ ἐγκαθιστοῦν ἀποικία στὴ Σελήνη. Ἐφοδιαζόμενοι μὲ πυραύλους ρομπότ ἀπὸ τὴ Γῆ, θὰ ἀγωνισθοῦν γιὰ νὰ δημιουργήσουν στὸν δορυφόρο τῆς Γῆς συνθῆκες ζωῆς...

ΠΑΡΑΛΗΡΗΜΑ

Τὸ ἐπίτευγμα αὐτὸ στὴν κατάκτησι τοῦ Διαστήματος εἶναι φυσικὸ καὶ ἀποτελεῖ τὴν δικαίαν αἰτίαν ὑπερηφανείας τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Αὐτήν, ἐν τούτοις, τὴν ὑπερηφάνεια τὴν συμμερίζονται καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, διότι συμβολίζει τὰς τεραστίας δυνατότητας μὲ τὰς ὁποίας ἔχει προικίσει ἡ Φύσις τὰ ἀνθρώπινα ὄντα.

Ὡρισμένες, ὅμως, ἐκδηλώσεις στὴν Ἑλλάδα ἔτειναν νὰ ἑρμηνεύσουν τὴν πρώτη πτῆσι στὸ Διάστημα σὰν ἀπόδειξι τοῦ ὅτι... δὲν ὑπάρχει Θεός!

Σ' ἕνα ἄρθρο, ἐτονίζετο ἀλαζονικά:

—Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, ἄνθρωπε! Πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας!

Καὶ ὁ ποιητὴς κ. Τάσος Λειβαδίτης ἐδημοσίευσε ποίημα, παριστάνοντας τὴν κάθοδο τοῦ Γκαγκάριν ἀπὸ τὸ διαστημόπλοιο σάν... ἔκπτωσι τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὰ οὐράνια καὶ ἀναβίβασι τοῦ Ἀνθρώπου στὸ θρόνο τοῦ Παντοκράτορος!

Νὰ τὸ ποίημα ὁλόκληρο:

ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΩΡ

Ὥρα 10 καὶ 55΄ πάνω σ' ὅλη τὴ Γῆ. Ἡ ἀναμονὴ φάρδαινε τὸ χρόνο. Πριόνιζε τὶς ἀνθρώπινες μικρότητες
ἡ λαχανιασμένη ἀνάσα τοῦ κόσμου. Ἡ πόρτα τοῦ διαστημόπλοιου τρίζοντας
ἄνοιξε. Μὰ εἴδαμε τότε ξαφνιασμένοι
νὰ κατεβαίνει ἕνας πανάρχαιος γέρος μὲ μεγάλα γένεια - σύγνεφα
κι' ένα γαλαζιο φαρδὺ μανδύα ἀπὸ οὐρανο εναν ουρανο φαγωμένο απ' τον σκῶρο τῶν αστρων
καὶ τ' απελπισμενα βλέμματα τῶν φτωχῶν ῏Ηταν ὁ έκπτωτος Θεος που βγῆκε σιωπηλος, και σηκωνοντας καρτερικα τὸ βαρος
μιᾶς ὁλόκληρης χαμενης αἰωνιοτητος, προχώρησε
καὶ μπῆκε στὸ ανώνυμο πλῆθος
Κι' ἐκεῖ,
στὴ βασιλεια τῶν οὐρανῶν, πατέρας, παντοκράτωρ,
ποιητὴς οὐρανοῦ καὶ γῆς, ορατῶν τε παντων καὶ ἀοράτων,
ὄρθιος, πάνω σ' ένα θρονο ἀπὸ κάρβουνο καὶ στάχυα καὶ φλάουτα καὶ σπασμένα ντουφέκια
ἔστεκε τώρα ενας εὐρύστερνος, ἡλιομέτωπος ἄντρας, μὲ τὰ μεγάλα, παρήγορα χέρια του ανοιγμένα
σ' ἕναν πελώριο, ἀδελφικὸ χαιρετισμό
Καὶ τ' ὄνομά του ἦταν
῎Ανθρωπος

Ἐξ ἄλλου, ὁ Γκαγκάριν ἀπεκλήθη «Ποιητὴς τοῦ Οὐρανοῦ»... Ἦλθε, ὅμως, στὴν Ἀθήνα ὁ καθηγητὴς τῆς ἀστρονομίας τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Καίμπριτζ σὲρ Χάρολντ Τζέφρυς, γιὰ νὰ δώση τὴν σωστὴ ἀναλογία στὸ ἐπίτευγμα τοῦ πρώτου ἀστροναύτη ἐν σχέσει μὲ τὸν οὐράνιο χῶρο.

«Τὸ Σύμπαν —εἶπε ὁ σὲρ Χάρολντ — αὐτὸ τὸ Σύμπαν ποὺ γνωρίζομε, ἔχει διάμετρο δέκα δισεκατομμυρίων (10.000.000.000) ἐτῶν φωτός. Ἐὰν ἐπιθυμῆτε αὐτὴ τὴν ἀπόστασι εἰς χιλιόμετρα, εἶναι :

90.468.000.000.000.000.000.000.

(Ἐνενῆντα τρισεκατομμύρια ἑκατομμυρίων χιλιομέτρων!).

Ὁ δικός μας γαλαξίας ὑπολογίζεται ὅτι εἶναι ἕνας ἀπὸ τὰ 60 ἑκατομμύρια γαλαξιῶν, ποὺ ὑπάρχουν, καὶ οἱ ὁποῖοι κινοῦνται μὲ ἐκπληκτικὰς ταχύτητας. Μὲ τὸ τηλεσκόπιο τοῦ Πάλομαρ ὑπελογίσθη ἡ ταχύ-

Την ἡμέρα που θὰ μπορέσουμε νὰ ταξιδέψουμε ἀνάμεσα στ' ἀστέρια, τί θ' ἀνακαλύψουμε στὸ διάστημα σὲ ἀποστάσεις εκατομμυριων ἐτῶν φωτός; Στὴν φωτογραφία, μια εἰκόνα τοῦ νεφελώματος Μ. 51 τοῦ ἀστερισμοῦ Κυνηγετικῶν κυνῶν. Εἶναι μια πελώρια συνάθροισις ἄστρων διαμέτρου 35.000 ἐτῶν φωτός, κειμένη περίπου εἰς ἀπόστασιν 10 ἑκατομμυρίων ετῶν φωτὸς ἀπὸ τῆς Γῆς. Αὐτὰ τὰ συστήματα μπορεῖ νὰ περιέχουν χιλιάδες, γιατὶ ὄχι καὶ ἑκατομμύρια, κόσμων...

της τοῦ πλέον ἀπομακουσμένου νεφελώματος εἰς 60.000 χιλιόμετρα κατὰ δευτερόλεπτον. Ἕνα νεφέλωμα κινούμενον μὲ πενταπλασίαν ταχύτητα θὰ ἦταν κατ' ἀρχὴν ἀόρατον, διότι ἡ ταχύτης του θὰ ἰσοῦτο μὲ τὴν ταχύτητα τοῦ φωτός. Ἀντιλαμβάνεσθε, λοιπόν, ὅτι ὅταν λέμε τὸ Σύμπαν, ἐννοοῦμε τὸ ἀνώτατον ὅριον τοῦ ὁρατοῦ Σύμπαντος καὶ ὄχι ἀπαραιτήτως ὁλόκληρο τὸ Σύμπαν, τοῦ ὁποίου τὴν ἔκτασι ἀδυνατοῦμε νὰ συλλάβουμε. Ὑπερβαίνει τὰς νοητικάς μας δυνάμεις...»

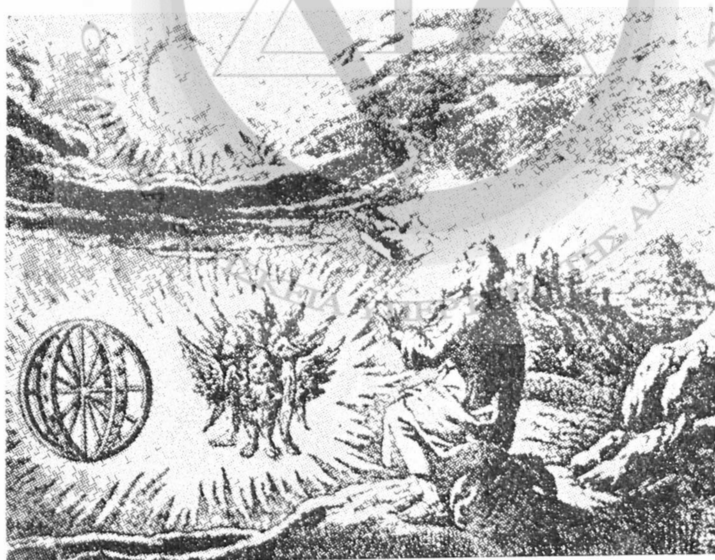
Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ

Κατὰ τὴ γνώμη τοῦ Ἀμερικανοῦ ἀεροναυπηγοῦ Ἄρθουρ Ὄρτον, ἀναπτυσσόμενη σὲ ἐπιστημονικὸ περιοδικό, τὸ ἀναφερόμενον στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ὅραμα τοῦ Ἰεζεκιὴλ δὲν ἦταν τίποτε ἄλλο παρὰ «ἐμπεριστατωμένη, λεπτομερὴς καὶ ἀκριβὴς» ἔκθεσις τῆς ἐπισκέψεως πλασμάτων ἀπὸ ἄλλον πλανήτη! Τὰ «τέσσαρα πρόσωπα», ἕνα λέοντος, ἕνα ἀετοῦ, ἕνα βοὸς καὶ ἕνα ἀνθρώπου, ἦσαν ἁπλῶς περιγραφὴ τῆς ἀναπνευστικῆς συσκευῆς καὶ τοῦ φορητοῦ ραδιοτηλεφώνου, που ἔφεραν τα ἐξωγήινα ἐκεῖνα πλάσματα. Ὅσο για τον «θρόνο» στους αἰθέρας, πρέπει να ἦταν τὸ διαστημόπλοιο, ποὺ τοὺς μετέφερε ἀπὸ τον «ἄλλον» πλανήτη.

Ἔτσι ἀνεκινήθη το παλαιὸ πρόβλημα της θεολογίας, περὶ τοῦ ανθρώπου ὡς τοῦ τελειοτέρου ὄντος τῆς Θείας δημιουργίας. Τί θὰ συμβῇ ἐὰν ἀπὸ τὴν πρόοδο τῶν προσπαθειῶν διεισδύσεως στὸ Διάστημα ἀπεδεικνύετο ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἁπλῶς τὸ τελειότερον ὂν τοῦ πλανήτου Γῆ καὶ μόνον; Τὴν ἀπάντησι προσεπάθησε νὰ δώσῃ ὁ καθηγητὴς τῆς Θεολογίας δρ Μπάρνετ Ἤστον: «Ἀκόμη — ἔγραψε — καὶ εἰς τὴν περίπτωσι αὐτή, τὸ ἐνδεχόμενον τῆς ὑπάρξεως λογικῶν πλασμάτων σὲ ἄλλους κόσμους, δεν θ' ἀναιροῦσε τὴν φροντίδα τοῦ Θεοῦ γιὰ ὅλην τὴν Δημιουργία. Ἀντίθετα θὰ ἐπιβεβαίωνε τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ: «Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρός μου μοναὶ πολλαί εἰσιν», ποὺ ἴσως ἐσήμαιναν τὴν ὕπαρξι λογικῶν πλασμάτων σε ἄλλους πλανῆτες».

ΤΟ «ΠΡΟΠΑΤΟΡΙΚΟΝ»

Ἀλλά, ἐὰν ὑπάρχουν λογικὰ ὄντα και σ' ἄλλους πλανῆτες ἐκτος ἀπὸ τη Γῆ, βαρύνονται και αὐτοὶ με το προπατορικὸν ἁμάρτημα; Ἔχουν δηλαδὴ κ' ἐκεῖνοι τὸν δικό τους Ἀδάμ; Και ἔχουν ἐπίσης την δική

Τὸ ὅραμα τοῦ Ἰεζεκιήλ: Ἐπίσκεψις ἀπὸ τὸ Διάστημα;

τους θυσία τοῦ Γολγοθᾶ; Ἡ περιμένουν νὰ τοὺς μεταδώσουν οἱ γήινοι τὸ Εὐαγγέλιο τῆς σωτηρίας, περίπου καθὼς οἱ προ-Κολομβιανοὶ Ἀμερικανοί; Καὶ τί θὰ συμβῆ ἂν οἱ γήινοι ἀποβιβασθοῦν σ' ἕναν πλανήτη, τοῦ ὁποίου ὁ Ἀδὰμ ἠρνήθη νὰ φάγη τὸν ἀπηγορευμένο καρπό;

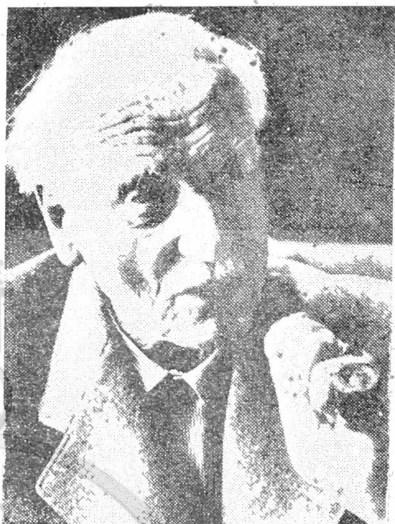
Σ' αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα προσεπάθησε ν' ἀπαντήση ὁ πατὴρ Ἀβρίλ, ἱεροκήρυξ τῆς Γαλλικῆς Ραδιοφωνίας. Ἡ ἀπάντησίς του — ἀντίθετα σὲ ὅσα μέχρι πρό τινος ὑπεστήριξεν ἡ θεολογία — ἦταν ὅτι ἡ ἀφήγησις τῆς Γενέσεως δὲν πρέπει νὰ ἐκληφθῆ ὡς αὐστηρῶς ἱστορικὸν γεγονός, ἀλλὰ ὡς ἕνας ἠθικὸς συμβολισμός.

Σχετικὰ ἔγραψε τὸ γαλλικὸ θεοσοφικὸ περιοδικὸ «Κυανοῦς Λωτος»:

«Ἡ πτῶσις τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι ἀ τ ύ χ η μ α. Εἶναι ἡ ἀφευκτος διαδικασία τῆς ἐξελίξεως, βάσει τῆς ὁποίας τὰ πλάσματα ἐξέρχονται ἐκ τοῦ κόλπου τοῦ Πατρός, ΕΚΕΙΝΟ ἀντικαθίσταται ἀπὸ τὸ ΕΓΩ καὶ ἡ αἰωνιότης ἀπὸ τὸν χρόνο. Καὶ ἡ σωτηρία ἐπέρχεται ἀπὸ τὸν κοσμικὸν Χριστόν, ὁ ὁποῖος ἐνσαρκώνεται στὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἀρίνεται νὰ σταυρωθῆ στὴν ὕλη, γιὰ νὰ ἐπιτρέψη στὶς ψυχές, ἀπορρίπτοντας τὴν αἵρεσι τῆς χωριστικότητος καὶ τὴν αὐταπάτη τοῦ χρόνου, νὰ συμπληρώσουν τὸν κύκλο τους».

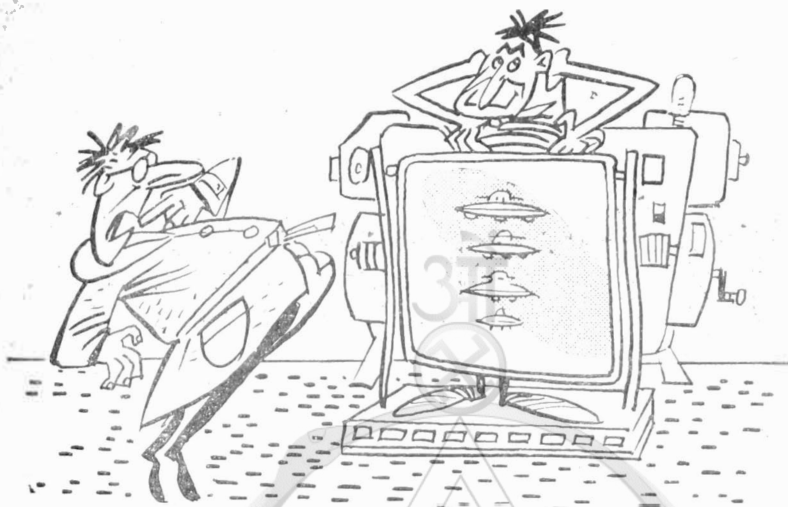
ΟΙ «ΙΠΤΑΜΕΝΟΙ ΔΙΣΚΟΙ» ΚΑΙ Ο ΨΥΧΟΛΟΓΟΣ ΓΙΟΥΓΚ

Ἐπίσκεψις ἀπὸ ἄλλους πλανῆτες γίνεται —κατὰ ὡρισμένη ἐκδοχή— καὶ τώρα, μὲ τοὺς «ἱπταμένους δίσκους», ποὺ ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ τάχα παρουσιάζονται στὸν οὐρανὸ διαφόρων χωρῶν. Χιλιάδες ἄτομα ἔχουν βεβαιώσει ὅτι πραγματικὰ «εἶδαν» τοὺς δίσκους. Ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ «μύθου» βάλλει μὲ τὸ τελευταίως ἐκδοθὲν βιβλίον του ὁ διάσημος ψυχολόγος Κὰρλ Γιοὺγκ, ὑποστηρίζοντας ὅτι πρόκειται περὶ ὁμαδικῆς ψυχώσεως.

ΚΑΡΛ ΓΚΟΥΣΤΑΒ ΓΙΟΥΓΚ
Ὁ μεγάλος ψυχολόγος, τοῦ ὁποίου ἀνηγγέλθη ὁ θάνατος πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν

Ὁ Γιοὺγκ ὑπενθυμίζει ὅτι καὶ κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα, ὅταν ὁ κόσμος ἦταν βαθειὰ διηρημένος ἀπὸ τοὺς θρησκευτικοὺς πολέμους, χιλιάδες Εὐρωπαίων ὑπεστήριζαν ὅτι εἶδαν μυστηριώδεις πράσινους δίσκους νὰ στρέφωνται περὶ τὸν ἥλιο. Καὶ ἐθεώρησαν τὸ φαινόμενον σὰν προμήνυμα τέλους τῆς ἀναταραχῆς καὶ τῆς ἀνωμαλίας. Σύμβολα ὅπως ὁ κύκλος, ὁ δίσκος καὶ ὁ κύβος ἐχρησιμοποιήθησαν πάντοτε γιὰ νὰ παραστήσουν τὴν τελειότητα, τὴν πληρότητα, τὸ θεῖον. Ἔτσι καὶ οἱ ἱπτάμενοι δίσκοι — ποὺ ἔρχονται νὰ ἀποτρέψουν ἕνα πυρηνικὸ πόλεμο, κατὰ συμβουλὴν πλέον ἐξελιγμένων ὄντων τοῦ Διαστήματος —σημαίνουν τὸν πόθο τῆς ψυχῆς γιὰ ἕνα φάρμακο, ποὺ μπορεῖ νὰ προέλθη μόνον ἀπὸ τὸ θεῖον Σύμπαν. Κατὰ τὸν Γιοὺγκ, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν ὑφίστανται ἢ ὄχι ἱπτάμενα ἀντικείμενα, τὸ γεγονὸς ὅτι τόσοι ἄνθρωποι πιστεύουν ὅτι τὰ εἶδαν καταδεικνύει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀναζητεῖ ἀσυναισθήτως ἕναν καλύτερο, εἰρηνικὸ κόσμο.

Ἕνα παραστατικὸ σκίτσο γιὰ τὴν θεωρία τοῦ δόκτορος Γιούγκ. Ἡ προβαλλομένη (κατὰ τὴν ἀκτινοσκόπησι) εἰκόνα τοῦ «ἀρχετύπου» ἐμφανίζεται σὰν γεγονὸς φυσικό, ἄσχετο μὲ τὴν ἀτομικὴ ψυχή. Ἀλλά, στὴν πραγματικότητα, δὲν βλέπουμε, μὰ πλάθουμε, τοὺς ἱπταμένους δίσκους.

Τὸ ὅτι δὲ οἱ ἄνθρωποι «βλέπουν» δίσκους καὶ τώρα, ὅπως καὶ σὲ πολὺ παλαιότερα χρόνια, σημαίνει, κατὰ τὸν Γιούγκ, ὅτι ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ (στὸ ἕνα σημεῖο τῆς δομῆς της: τὸ ὁμαδικὸν ἀσυνείδητον, ποὺ συμπυκνώνει τὶς προγονικὲς ἐμπειρίες) εἶναι μιὰ παρακαταθήκη ἀπὸ «ἀρχέτυπα», δηλαδὴ σχήματα, συγκινήσεις καὶ εἰκόνες, ποὺ ἐπιζοῦν στὴν πορεία τῶν αἰώνων. Παραλληλίζοντας μιὰ ἡμέρα τὶς παραισθήσεις ἑνὸς ἀσθενοῦς, ποὺ ἔβλεπε τοὺς ἀνέμους νὰ βγαίνουν ἀπὸ τὸν ἥλιον ἀπὸ ἕναν σωλῆνα μὲ τὸ ὅραμα τὸ ἀκριβῶς ὅμοιον τὸ περιγραφόμενον ἀπὸ ἕναν ἑλληνικὸν πάπυρον, ποὺ ὁ ἀσθενὴς ἀπεκλείετο νὰ τὸν γνωρίζῃ, ὁ Γιούγκ ἐσχημάτισε τὴν πρώτη ἰδέα τῆς μεθόδου, ποὺ τὴν ἐφαρμόζει στὴν περίπτωσι τῶν ἱπταμένων δίσκων. Τοῦ ἐφάνη ὅτι τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα, δίχως νὰ τὸ γνωρίζῃ εἰς διαφορετικοὺς τόπους καὶ χρόνους, χωρὶς καμμία δυνατὴ ἐπικοινωνία λειτουργεῖ κατὰ τὸν αὐτὸ τρόπο καὶ προβάλλει τὰ ἴδια σύμβολα.

«Οἱ ἱπτάμενοι δίσκοι — λέγει ὁ Γιούγκ — ἀποτελοῦν σήμερα τὸ πλέον ἐντυπωσιακὸν ἀρχέτυπον καὶ ἀντιπροσωπεύει τὸν σύγχρονο μῦθο τοῦ Σωτῆρος τῶν ἀνθρώπων, διότι, κατὰ βάθος, οἱ ἄνθρωποι ποθοῦν ἕνα Λυτρωτήν».

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΡΟΜΠΕΡΤ ΦΡΟΣΤ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΘΑΝΑΤΙΚΗΣ ΠΟΙΝΗΣ

Ὁ ἐπισκεφθεὶς τελευταίως τὴν Ἀθήνα διάσημος (4 βραβεῖα Πούλιτζερ) Ἀμερικανὸς ποιητὴς Ρόμπερτ Φρόστ ρωτήθηκε μεταξὺ ἄλλων:

«Πιστεύετε στὴν ἀναγκαιότητα τῆς θανατικῆς ποινῆς;»

Καὶ ἀπήντησε:

«Σὲ καμμιὰ περίπτωσι. Ὁ θάνατος εἶναι ὁ μεγάλος ἀντίπαλος τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω πῶς μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθῇ σὰν σύμμαχός του στὴν θεραπεία τοῦ κακοῦ».

Ὁ Ρόμπερτ Φρόστ ἀνεφέρθη ἀ-

μέσως ἐν συνεχείᾳ στὴν ὑπόθεσι Ἄϊχμαν, ὁ ὁποῖος ἦταν ὑπόδικος στὸ Ἰσραήλ, ἀπὸ ὅπου εἶχε περάσει ὁ Φρόστ, πρὶν ἔλθῃ στὴν Ἀθήνα. Καὶ εἶπε:

«Αἰσθάνθηκα μίαν ἀφάνταστη ὑπερηφάνεια σὰν ἄνθρωπος, ὅταν ἄκουσα πολλοὺς Ἑβραίους νὰ ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ καλύτερη τιμωρία γιὰ τὸν ἄνθρωπο αὐτὸ δὲν εἶναι ὁ θάνατος, ἀλλὰ ἡ ἀπόλυσίς του».

ΕΛΛΗΝ ΙΕΡΕΥΣ ΣΩΖΕΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΕΝΑ ΝΕΓΡΟ

Ὁ ἀθηναϊκὸς Τύπος ἐδημοσίευσε τὴν περίπτωσι τοῦ Ἕλληνος πρωθιερέως εἰς το Λίνκολν τῆς πολιτείας Νεμπράσκα τῶν Η. Π. Α. Νικολάου Καράμπελα, ὁ ὁποῖος συνετέλεσε μὲ τὶς ἐκκλήσεις του πρὸς τον κυβερνήτη νὰ μετατραπῆ σὲ ἰσόβια δεσμὰ ἡ θανατικὴ ποινὴ ἑνὸς Νέγρου, ὀνόματι Οὐίλσων.

Ὁ Νέγρος εἶχε σκοτώσει τον Ρασμοῦσεν, πατέρα 5 παιδιῶν, ποὺ τον βρῆκε ξαφνικὰ μπροστά του, ἐνῶ προσπαθοῦσε να κλέψῃ μια ἀποθήκη. Ὁ φονεὺς ἀπεδείχθη ὅτι ἦταν γυιὸς ἀλκοολικοῦ καὶ με πάθος πρὸς το πιοτο καὶ ὁ ἴδιος. Στη φυλακη ὅμως εδειξε σαφῆ δειγματα μετανοίας καὶ ὑπῆρξε ἰδεώδης φυλακισμενος, ἐδήλωσε δε ὅτι θὰ ἐξακολουθήσῃ να εἶναι αν τον αφηναν νὰ ζήσῃ. Στὴν μαχη για την σωτηρια του ἔπαιξε ἀποφασιστικο ρόλο ὁ Ἕλλην πρωθιερεύς. Εἰς τὴν ἔκκλησί του πρὸς τὸν κυβερνήτη ἔγραφε:

«Καταργήσατε τὴν ἐσχάτην τῶν ποινῶν, διοτι ἡ διατήρησίς της ἀποδεικνύει ὅτι ἐχομεν 6άρβαρα ἔνστικτα καὶ ότι δὲν ἔχομεν προοδεύσει Ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου πρέπει νὰ καταργηθῆ, διότι διὰ τα ἐγκλήματα δὲν εὐθύνονται οἱ ἐγκληματίαι μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ γονεῖς, τὸ περιβάλλον, ἡ Κοινωνία, αἱ Ἐκκλησίαι, αἱ ἐφημερίδες, τὰ περιοδικά, ἡ τηλεόρασις, τὰ θέατρα καὶ οἱ ραδιοφωνικοὶ σταθμοί, ποὺ μὲ τὴν μετάδοσιν ἐγκληματικῶν σκηνῶν, γεγονότων καὶ παραστάσεων, διεγείρουν τὴν φαντασίαν τῶν ἀτόμων καὶ τὰ ὠθοῦν εἰς τὸ νὰ ἐγκληματήσουν. Σᾶς ὑπενθυμίζω, ὅτι αἱ Πολιτεῖαι, ποὺ κατήργησαν τὴν θανατικὴν ποινήν, δὲν ἔχουν περισσοτέρους ἐγκληματίας ἀπὸ ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι τὴν διατηροῦν».

Ὁ Ἕλλην πρωθιερεύς, ἐξ ἄλλου, ὑποστηρίξας τὴν μετατροπὴν τῆς θανατικῆς ποινῆς τοῦ Νέγρου Οὐΐλσον εἰς τὸ Συμβούλιον Χαρίτων, εἶχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ εἴπῃ:

«Ἕνας εἰλικρινῶς μετανοῶν ἁμαρτωλὸς εἶναι περισσότερον ἀγαπητὸς εἰς τὸν Θεὸν ἀπὸ ἑκατομμύρια δικαίων. Ἐξοχώτατε, ἁγιάσατε τὴν Κυβέρνησίν σας μὲ μίαν μεγάλην φιλανθρωπικὴν πρᾶξιν».

Ἡ ἀδελφὴ τοῦ Νέγρου Οὐΐλσον ὅταν ἤκουσε τὴν ἀπόφασιν, διὰ τῆς ὁποίας ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου μετετράπη εἰς ἰσόβια δεσμά, ἐψιθύρισε: «Πάντοτε ἐπίστευα εἰς τὴν δύναμιν τῆς προσευχῆς».

ΠΑΛΙΝ ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ

«Μὲ το θέμα ποὺ ἀπησχόλησε τὸν Ἀμερικανὸ Μὰξ Ἤστμαν καὶ τὸν δικό μας δασολόγο Παν. Ζέρβα («Ἰλισὸς» τ. 20 καὶ 21), δηλαδὴ τὸ μυστήριο τοῦ προσανατολισμοῦ τῶν πουλιῶν κατὰ τὶς ἀποδημίες των, ἠσχολήθη καὶ σὲ καθημερινὴ ἐφημερίδα («Βῆμα» 9 Ἀπρ.) ὁ κ. Μιλτ. Μανιατόπουλος.

Ἀνέφερεν ὅτι οἱ φυσιοδίφαι ὑποστηρίζουν τὴν ὕπαρξι μιᾶς εἰδικῆς «αἰσθήσεως κατευθύνσεως», γιὰ τὴν

ὁποίαν πειστικὴ ἔνδειξις εἶναι ἡ ἱκανότης τῶν νεοσσῶν, ποὺ προπορεύονται τῶν γονέων των κατὰ τὴν φθινοπωρινὴν πρώτην ἀποδημίαν των, νὰ εὑρίσκουν τοὺς βιοτόπους, ὅπου θὰ διαχειμάσουν, σὲ σημεῖα τῆς ὑδρογείου τὰ ὁποῖα δὲν εἶχαν γνωρίσει ποτέ! Τὸ γεγονὸς αὐτὸ μάλιστα θὰ ἠδύνατο νὰ στηρίξῃ τὴν ἄποψι περὶ τοῦ κληρονομικοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἐνστίκτου τοῦ προσανατολισμοῦ τῶν πουλιῶν.

Ὅσο γιὰ τὴν ἱκανότητα τῶν πουλιῶν ν' ἀποφεύγουν τὰ διάφορα φυσικὰ ἐμπόδια κατὰ τὴν νύκτα, οἱ φυσιοδίφαι ὑποστηρίζουν ὅτι τὰ ἀποδημητικὰ πουλιὰ ὁδηγοῦνται ἀπὸ τὴν ἠχὼ ποὺ προκαλοῦν οἱ ἦχοι τῶν κραυγῶν που ἐκβάλλουν καθὼς πετᾶνε. Καί, τῷ ὄντι, ἔχει διαπιστωθῆ ὅτι τὰ ἀποδημητικὰ πουλιὰ ποὺ ταξιδεύουν τὴν νύκτα ἐκβάλλουν συνεχῶς κραυγάς. Ὁ ἦχος τῶν κραυγῶν προσπίπτων ἐπὶ τῶν διαφόρων φυσικῶν ἐμποδίων ποὺ συναντοῦν τα πουλιὰ κατὰ τας πτήσεις των ἀντανακλᾶται καὶ ἐπιστρέφει ὡς ἠχὼ εἰς τὰ πουλια τὰ ὁποῖα εἰδοποιούμενα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον διὰ τὴν ὕπαρξιν ἐμποδίου, ἀλλάσσουν κατεύθυνσιν καὶ το ἀποφεύγουν. Η ἠχώ, μὲ ἄλλα λόγια, παίζει τον ρόλον φυσικοῦ «ραντὰρ» καθοδηγοῦσα τα ἀποδημητικὰ πουλιὰ στὴν τυφλὴ νυχτερινὴ πτῆσι τους, ὅπως τὸ ραντὰρ καθοδηγεῖ τὰ πλοῖα καὶ τὰ ἀεροπλάνα σὲ περίπτωσι ὁμίχλης.

Ὁ διάσημος Ἀμερικανὸς ὀρνιθολόγος Ντόναλντ Γκρίφιντ ἐπεβεβαίωσε τὴν ἄποψιν, ὅτι ἡ ἠχὼ εἶναι ἐκείνη ποὺ καθοδηγεῖ τὰ ταξιδεύοντα στὸ σκοτάδι πουλια κατὰ τον ἑξῆς τρόπο: Εἶχε παρατηρήσει ὅτι τὰ πουλιὰ ποὺ κατοικοῦν στὰ βάθη τῶν σπηλαίων, ὅπου ἐπικρατεῖ ἀπόλυτο σκοτάδι κατορθώνουν νὰ φτερουγίζουν μέσα στὰ σπήλαια χωρὶς νὰ προσκρούουν στοὺς σταλακτίτες καὶ στὰ τοιχώματα τῶν σπηλαίων. Παρετήρησε συγχρόνως ὅτι τὰ πουλιὰ αὐτὰ ἐφώναζαν συνεχῶς καθὼς πετοῦσαν μέσα στὰ σπήλαια ὅπου κατοικοῦν. Ἀντελήφθη τότε, ὅτι οἱ κραυγές τους θὰ τὰ βοηθοῦν ὁπωσδήποτε νὰ βρίσκουν τὸν προσανατολισμό τους. Γιὰ νὰ βεβαιωθῇ περὶ τούτου μετέφερε μέσα στο σπήλαιο ἕνα αὐτόματο μηχάνημα καταγραφῆς ἤχου και κατέγραψε τὶς φωνὲς τῶν πουλιῶν. Ὅταν ἐμελέτησε τοὺς ἤχους που εἶχε καταγράψει το μηχάνημα παρετήρησε ὅτι οἱ
τῶν πουλιῶν εμοιαζαν καταπληκτικὰ μὲ τις ἐκπομπὲς τοῦ ραντάρ. Συνήγαγε, λοιπόν, το συμπερασμα
ἡ ἠχὼ που προκαλοῦν οἱ ἦχοι τῆς φωνῆς τῶν πουλιῶν
ἐπάνω στους σταλακτιτες και στὰ τοιχωματα τῶν σπηλαιων καθοδ
τα πουλια στὴν τυφλὴ τους
νὰ ἀποφευγουν τα φυσικα

ΚΥΝΗΓΟΙ ΠΟΥΛΙΩΝ

Μετα το Πάσχα ἐδημοσιεύθη ἡ ἀκόλουθος ἀνακοινωσις τῶν «συνεργαζομενων κυνηγετικῶν σωματειων»: Κατόπιν εισηγησεως τοῦ Ὑπουργοῦ Γεωργίας και τῶν διαβεβαιωσεων τῆς Ὁμοσπονδιας μας ὅτι οἱ κυνηγοι θα σεβασθοῦν την περιουσιαν τοῦ ἀγρότου και θα ἀποφεύγουν να κυνηγοῦν εις εσπαρμενους ἀγρους καὶ ἀμπελῶνας, ἐπετρεψε το ἐαρινον κυνηγιον τῶν τρυγονων. Εἶναι ἑπομενως υποχρεωσις ὅλων μας να σεβασθῶμεν την περιουσιαν τοῦ ἀγροτου. Οἱ κυνηγοι, οἱ οποῖοι θα κυνηγοῦν εις ἐσπαρμενους ἀγρούς, εις αμπελῶνας ἢ ἐλαιῶνας καὶ εις περιοχὰς καρποφορων δεντρων θα συλλαμβανωνται καὶ θὰ τιμωροῦνται αὐστηρῶς.

Προσοχὴ λοιπον στους «ἐσπαρμένους ἀγροὺς και ἀμπελῶνας». Ὅσο γιὰ τὰ τρυγονακια: θανατος!

Κατὰ συμπτωσιν, ἐκεῖνες τὶς ἡμερες ἐδιαβαζα τὰ «Γράμματα στὴ Ραχήλ», ὅπου ὁ Παλαμᾶς (σελ. 261) ἐξεφραζε τὸν ἀποτροπιασμό του γιὰ το κυνήγι:

«Οἱ κυνηγοί, τὶ ἀντιπαθητικὰ ὄντα! Τί παθος καὶ ἡδονὴ νὰ σκοτώνουν τὰ πουλάκια! Καλὰ τοὺς τί-

γρεις καὶ τοὺς κάρφους, ἐπὶ τέλους. Μὰ τὰ σπουργίτια; Τὸ ὡραιότερο ποίημα τοῦ Μπασον εἶναι τὸ αἴσθημα ποὺ τοῦ προξένησε τὸ ἀιτοπούλι ποὺ χτύπησε μὲ τὸ ντουφέκι του, ὅταν στὰ πρῶτα νιάτα του κυνηγοῦσε. Τὸ χτυπημένο ἀιτοπούλι, στὰ χέρια τοῦ ποιητοῦ γύρισε πρὸς ἐκεῖνον τὰ ματάκια του, τὸν κοίταξε, καὶ ξεψύχησε. Τὸ κοίταγμα ἐκεῖνο καρφώθηκε στὰ μάτια τοῦ ποιητῆ. Ἀπὸ τότε δὲν ξανακυνήγησε».

Ὁ Παλαμᾶς ἀνατρίχιασε ἐπίσης ἀκούγοντας λεπτομέρειες ψαρευτικῶν ἐκδρομῶν. «Φαντάσθηκα — γράφει — τὰ μαρτύρια τῶν ψαριῶν, συρμένων ἀλύπητα ἀπὸ τὰ βάθη τῶν θαλασσῶν τους, μὲ τ' ἀγκίστρια στὰ στόματά τους, τὰ μαρτύρια καὶ τὰ σπαρασματά τους! Γιὰ τὴν τροφή, τὸν πλουτισμό, τὴν καλοπέραση καὶ τὴν εὐχαρίστησι τοῦ ἀνθρώπου. Κι' ἀνατρίχιασα!»

ΕΚΚΛΗΣΙΣ ΧΟΡΤΟΦΑΓΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΤΩΜΑΤΟΦΑΓΙΑΣ

Οἱ χορτοφάγοι τῆς Ραβέννα, ἐξ ἀφορμῆς ἀνακαλύψεως νοθείας σὲ ὡρισμένα τρόφιμα στὴν Ἰταλία, ἀπηύθυναν ἔκκλησι μὲ τὸν τίτλο: «Παύσατε νὰ τρέφεσθε μὲ πτώματα! Σεβασθῆτε τὰ ζῶα καὶ τὸν ἑαυτό σας! Ἀκολουθήσετε ὑγιεινὴ δίαιτα.».

Ἡ ἔκκλησις ἀπευθύνεται στοὺς ἰατρούς, οἱ ὁποῖοι καλοῦνται νὰ διδάξουν τοὺς πελάτας των, ὅτι ἡ κρεωφαγικὴ δίαιτα δὲν εἶναι ἀπαραίτητη, διότι τὰ θρεπτικὰ στοιχεῖα τοῦ κρέατος ζώων καὶ ψαριῶν εἶναι δυνατὸν ν' ἀναπληρωθοῦν, μάλιστα πλεονεκτικῶς, ἀπὸ τὸ γάλα καὶ τὰ παράγωγά του, τὰ δημητριακά, τὰ χορταρικά, τὰ καρύδια, τὰ αὐγὰ (σὲ μέτρια χρῆσι), τὸ πλῆρες ψωμὶ κλπ.

Στοὺς ἐκπαιδευτικούς, ἡ ἔκκλησις ὑπογραμμίζει τὴν ἠθικὴ πλευρὰ τῆς χορτοφαγίας, ἡ ὁποία συντελεῖ στὸ νὰ μπορῆ ὁ ἄνθρωπος εὐκολώτερα νὰ δεσπόζη τῆς κατωτέρας φύσεώς του, ἐκ τῆς ὁποίας προέρχονται τόσα κακά.

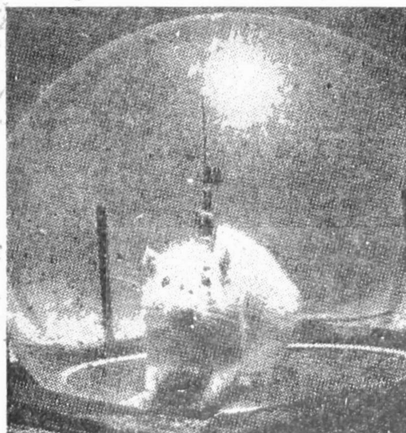
Τελειώνοντας, ἡ ἔκκλησις ἀπευθύνεται στοὺς νέους καὶ τονίζει: «Προχωρήσετε στὴν πρώτη, εἰρηνική, ἀτομική, ἅγια καὶ ἀκαταγώνιστη ἠθικὴ ἐπανάστασι, ποὺ θὰ σᾶς μυήση στὸν Οἰκουμενικὸ πολιτισμὸ μιᾶς Νέας Ἐποχῆς».

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΚΩΝ

Ἀνεκοινώθη στὴν Οὐάσιγκτων ὅτι δύο ἑκατομμύρια ποντικοὶ θυσιάζονται ἐτησίως εἰς πειραματόζωα στὰ ἐργαστήρια ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν μάχη κατὰ τοῦ καρκίνου. Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν θυσιαζομένων ζώων θὰ εἶναι πολὺ ὑψηλότερος.

Τελευταίως οἱ ζωόφιλοι τῆς Ἀμερικῆς ἐξεσήκωσαν ἐπανάστασι κατὰ τῆς ζωοτομίας. Γνωστὸς χημικός, ἐκ τῶν ἡγετῶν τῆς ζωοφίλου ὀργανώσεως, ἐδήλωσε:

— Εἶμαι ἕτοιμος νὰ ἰδῶ ὄχι μόνο τὴν ἐπιστήμη νὰ βαδίζη στὴν καταστροφή, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρο τὸ ἀνθρώπινο γένος, προκειμένου νὰ στα-

Μιά ἀκόμη υπηρεσια τῶν ποντικῶν. Δια τῆς εἰσαγωγῆς ἠλεκτροδιων στον ἐγκεφαλο του ποντικοῦ καὶ τῆς προκλησεως ἐρεθισμων ἐπετευχθη χαρτογραφησις τοῦ ἐγκεφαλου. Οἱ νευρολογοι θα γνωριζουν πλεον ποιες ἐγκεφαλικες περιοχες συνδεονται με τα αἰσθηματα τῆς ευχαριστήσεως, τῆς ὀρεξεως, του φοβου, ἀπελπισιας, αδυναμιας κλπ.

ματήση αὐτὴ ἡ φοβερή, ἡ ἄνευ προηγουμένου θυσια τῶν ζώων

Ὅταν τον ἐρώτησαν, ἀν ἔτρωγε κρέας καὶ αν αὐτο τοῦ ἔφερνε λύπη ἢ τύψεις συνειδήσεως, ἔδωσε την ἑξῆς ἀπαντησι:

— Δὲν τρώγω ποτὲ κρέας Κι' ουτε θὰ φάγω. Εἶναι σὰν νὰ τρώγω τὶς σάρκες τῆς ψυχῆς μου

Πολλὰ ἄρθρα ἐδημοσιευθησαν στὸν ἀμερικανικο τύπο πάνω στὸ θέμα αὐτό. Οἱ ὀπαδοι τῆς ζωοτομίας ἀνέφεραν ὅτι εἶναι ἀσύλληπτο τὸ τι προσέφεραν τὰ πειραματόζωα στὴν ὑπόθεσι τῆς ὑγείας τοῦ ἀνθρώπου. Τὰ ἀντιβιοτικα, οἱ βιταμίνες, οἱ ὁρμόνες, τὰ νεα συστήματα χειρουργικῆς, τὰ φάρμακα γιὰ τὴν πολιομυελίτιδα κλπ. ἔγιναν ὕστερα ἀπὸ ἀπίστευτες θυσίες ζώων. Ὁ τέτανος ἦταν μία φρικτή κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ ἀμερικανικοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Τὰ 95 τοις ἑκατο τῶν προσβαλλομένων πέθαιναν. Ἡ θυσια τῶν ζωων ὡδήγησε στὴν ἀνακάλυψι τοῦ ἀντιτετανικοῦ ὀρροῦ καὶ τώρα κανεὶς πιὰ δεν πεθαινει ὑπο τετανο. Ἡ διφθερῖτις ἐσκοτωνε ἑκατονταδες χιλιαδες ἄτομα το χρονο, ἕως οτου ευρεθη ὁ ὀρρος, παλι χαρις στη ζωοτομια.

Ἡ ἀπαντησις των ζωοφιλων ἦταν, ὅτι τα ζῶα, ἀκομη και τα ἐπιβλαβῆ, δεν ἐχουν καμμια υποχρεωσι νὰ προσφερουν τη ζωή τους, για νὰ διατηρηθῆ ἡ δική μας...

ΜΕΤΑΓΓΙΣΙΣ ΑΙΜΑΤΟΣ

Ἕνας στρατιωτης που ἐσωθη στὴν Κορεα, διοτι τοῦ ἐγενετο ἐγκαιρως μετάγγισις αἱματος, ειπε σχετικὰ μὲ την ἐκστρατεια τῶν Ἀμερικανῶν ζωοφιλων:

«Γνωρίζετε, κυριοι, ὅτι η μεταγγισις αἵματος ἐπενοήθη δια πειραματων που ἀρχισαν στα ζῶα;»

Τοῦ ἀπηντησαν:

«Το γνωριζουμε, κύριε, ἀλλὰ τὰ ζῶα δεν ἔχουν καμμια υποχρεωσι νὰ πεθάνουν, για να ζησης ἐσύ».

Σχετικὰ μὲ την μεταγγισι ἐδημοσιεύθη ἕνα ἀρθρο, ὁπου υπεστηρίζετο ὅτι δεν ειναι ἀπαραιτητη, μετὰ τὴν ἀνακαλυψι τοῦ συνθετικοῦ πλάσματος «Δεξτραδέν», τὸ ὁποῖον ἐπιφέρει τα αὐτα ἀποτελέσματα μὲ το φυσικο αἱμα, ἐνῶ ταιριάζει σὲ ὅλες τις ὁμαδες αἵματος καὶ εἶναι ἀπηλλαγμενο τῶν μειονεκτημάτων τοῦ αἵματος. Μεταξὺ τῶν μειονεκτημάτων ἀνεφερθη τὸ ὅτι, πλὴν τῆς περιπτώσεως νοσημάτων τοῦ αἱμοδοτου καὶ παρ' ὅλον ὅτι τὸ μεταγγιζόμενον αἷμα δὲν «αὐξάνει», δηλαδὴ τὰ κύτταρα του δὲν ἀναπαραγονται καὶ ζοῦν μονάχα λίγες ἑβδομάδες, στὸ διάστημα τῶν ὁποίων το σῶμα τονώνει τὴν δική του παραγωγὴ καὶ ὁ «ξένος» φεύγει — ἐν τούτοις ὑπάρχουν περιπτώσεις μεταβιβάσεως δυ-

σμενῶν ἰδιοτήτων τοῦ δότου στὸν λήπτη. Στὶς περιπτώσεις αὐτές, θεωρεῖται ὅτι εἶναι καλυτέρας ἀξίας τὸ αἷμα ποὺ προσφέρεται δωρεάν.

Ἡ ἄποψις, ὅτι ἡ μετάγγισις βλάπτει διότι σημαίνει ἀνάμιξι τῆς «αύρας» δύο προσώπων, ἀντεκρούσθη μὲ τὸ ἐπιχείρημα ὅτι στὸ παρὸν στάδιο τοῦ πολιτισμοῦ μας ἀναμιγνύομε τὴν αύρα μας σχεδὸν μονίμως μὲ τὴν τροφὴ ποὺ εἶναι μαγειρευμένη ἀπὸ ἄλλους, ἀκόμη καὶ μὲ τὴν χρησιμοποίησι δημοσίων μεταφορικῶν μέσων, τὴν παρακολούθησι παραστάσεων κινηματογράφων καὶ θεάτρου κλπ.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΘΗΤΩΝ

Ὁ «Ἡμερήσιος Τηλέγραφος» τοῦ Λονδίνου ἀναφέρει ὅτι μεταξὺ τῶν μαθητῶν τῶν «δευτεροβαθμίων» σχολείων (ἀναλόγων μὲ τὸ παλαιὸ σχολαρχεῖο) διεξήχθη ἔρευνα ἐπὶ θρησκευτικῶν θεμάτων. 800 παιδιὰ καὶ κορίτσια ἐκλήθησαν νὰ γράψουν ἀνωνύμως τί ἰδέα ἔχουν περὶ Θεοῦ καὶ περὶ ὑπάρξεως Οὐρανοῦ. Ὡς πρὸς τὸν Θεόν, ἡ δεσπόζουσα ἐντύπωσις εἶναι ὅτι πρόκειται περὶ γέροντος μὲ μακρυὰ μαλλιὰ καὶ γενειάδα, φέροντος λευκὸν χιτῶνα, μὲ ἤρεμη γαλήνια μορφὴ καὶ τὰ τοιαῦτα. Ὡς πρὸς τὸν Οὐρανό, πλεῖστες ἀπαντήσεις δεικνύουν ἐπίδοσι τῆς ἀπόψεως περὶ μετενσαρκώσεως. Μιὰ ἀπάντησις ἀνέφερε: «Νομίζω ὅτι ἐπανερχόμεθα στὸν κόσμο, γιὰ νὰ διάγουμε μιὰ καλύτερη ζωή, καὶ πάλι φεύγουμε καὶ ξαναγυρίζουμε, ἕως ὅτου νὰ τελειοποιηθοῦμε, ὁπότε δὲν γνωρίζω ἂν ὑπάρχῃ κανένας τόπος, ἀλλὰ πηγαίνουμε νὰ ἑνωθοῦμε μὲ τὸν Θεό».

Ἡ ἔρευνα ἔγινε σὲ 20 σχολεῖα, μεταξὺ τῶν ὁποίων τοῦ Λονδίνου, Γλᾶτς, Ὀξφόρδης, Σόμερσετ, ἐπίσης στὴν Οὐαλλία, Σκωτία καὶ Β.Α. Ἀγγλία. Τὴν ἔρευνα διηύθυνε ἐπιτροπὴ τοῦ πανεπιστημίου τῆς Ὀξφόρδης. Ἡ σχετικὴ ἔκθεσις ἐνδέχεται νὰ δημοσιευθῆ τὸ προσεχὲς φθινόπωρο.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΚΑΜΗ ΕΝΑΣ «ΚΟΣΜΟΣ ΔΙΧΩΣ ΟΠΛΑ»

Ὁ Ρῶσσος μηχανικὸς Τσερένκωφ συνέλαβε τὴν δημιουργία ἑνὸς δακτυλίου σκόνης γύρω ἀπὸ τὴ γῆ, γιὰ τὴν ἐπαύξησι τῆς ποσότητος ἡλιακῆς ἐνεργείας.. Μιὰ σχετικὴ ἰδέα ἀνέπτυξε καὶ ὁ μαθηματικὸς —μηχανικὸς Γκορόδσκυ.

Στὰ ὑψηλὰ πλάτη τὸ ψῦχος τῆς Ἀρκτικῆς καὶ Ἀνταρκτικῆς θεωρεῖται ἀναπόφευκτο, εἶπε. Ἡ εὔκρατος ζώνη στὸ νότιο ἡμισφαίριο εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὠκεανός, ἐνῶ στὸ βόρειο ἡμισφαίριο τὰ 47 τοῖς ἑκατὸ τοῦ Σοβιετικοῦ ἐδάφους, 60 τοῖς ἑκατὸ τοῦ Καναδᾶ καὶ 70 τοῖς ἑκατὸ τῆς Ἀλάσκας καλύπτονται ἀπὸ διαρκεῖς πάγους καὶ εἶναι ἀκατάλληλα γιὰ ἐκτεταμένη καλλιέργεια. Τὸν χειμῶνα ἡ θερμοκρασία πέφτει κάτω ἀπὸ τοὺς 40 βαθμοὺς ὑπὸ τὸ μηδὲν (Φαρενάϊτ) καὶ τὰ ποτάμια εἶναι παγωμένα 6—9 μῆνες τὸ χρόνο. Γιὰ νὰ ζεσταθῆ τὸ κλίμα τῆς γῆς θὰ ἐχρειάζοντο ἐπὶ πλέον 20 βαθμοὶ μεγαθερμίδων κατὰ τετραγωνικὸ ἑκατοστόμετρο τῆς ἐπιφανείας της. Γιὰ τὴν περιοχὴ μεταξὺ 70οῦ καὶ 80οῦ παραλλήλου θὰ ἐχρειάζετο ἡ ἀπόδοσις σταθμῶν ἐνεργείας συνολικῶς 300.000 ἑκατομμυρίων κιλοβάτ. Τέτοια ἐνέργεια θὰ μποροῦσε νὰ ἐπιτευχθῆ μόνον ἀπὸ τὸν ἥλιο.

Αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου ἐπὶ ἑνὸς μορίου σκόνης πλέοντος στὸ διάστημα κοντὰ στὴ γῆ, λέγει ὁ Γκορόδσκυ, ἐν μέρει ἀντανακλῶνται καὶ ἐν μέρει διαθλῶνται. Ἡ ὑπόλοιπος ἐνέργεια ἀπορροφᾶται ἀπὸ τὸ μόριον σκόνης, μετατρέπεται σὲ θερμότητα καὶ σκορπίζεται στὸ περιβάλλον. Ἡ ἀποτελεσματικότης

ἑνὸς μορίου σκόνης ὡς μεταδότου θερμότητος στὴ γῆ θὰ ἦταν 0.175 ἀπὸ ὕψος 1.250 μιλλίων. Εἶναι πολὺ λίγο, ἀλλὰ ἐὰν ἀθροιζέτο ἡ θερμότης ἑκατομμυρίων δισεκατομμυρίων μορίων σκόνης — ἑνὸς ὁλοκλήρου νέφους σκόνης— τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἦταν ἀξιόλογο. Γιὰ νὰ θερμανθῆ λοιπὸν ἡ γῆ θὰ ἔπρεπε νὰ περιβληθῆ ἀπὸ ἕνα δακτύλιον σκόνης, σὲ σχῆμα κυκλικοῦ δίσκου, μὲ τὸ ἐγγύτερον μέρος 750 μίλλια πάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς καὶ τὸ πιὸ ἀπομακρυσμένο 6.250 μίλλια. Δεδομένου δὲ ὅτι μόνον τὸ 20 τοῖς ἑκατὸ τῆς ἐνεργείας θὰ μετεδίδετο στὴ γῆ, θὰ ἔπρεπε ὁ δακτύλιος νὰ εἶναι βάρους 1.759.000 τόννων. Τὸ καλύτερο «οἰκοδομικὸ ὑλικὸ» εἶναι τὸ μεταλλικὸ ποτάσσιον. Θὰ χρειάζοντο ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς δορυφόρων, ποὺ θὰ ἄδειαζαν τὸ φορτίο τους μέσω ἐκρήξεων, ὅταν θὰ ἔφθαναν στὴν καθωρισμένη τροχιά. Τὸ κόστος θὰ ἦταν, φυσικά, τρομακτικό. Ἀλλ' ὄχι πιὸ τρομακτικὸ ἀπὸ τὸ κόστος τῶν ἐξοπλισμῶν. Ἕνας «κόσμος δίχως ὅπλα» θὰ μποροῦσε νὰ πραγματοποιήση αὐτὸ τὸ σχέδιο, τὸ ὁποῖον θὰ ἄλλαζε τὴν μορφὴ τῆς γῆς.

ΠΕΙΡΑΜΑΤΑ ΔΙΟΡΑΣΕΩΣ ΣΕ ΟΛΛΑΝΔΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Ὑπὸ τὴν καθοδήγησι τοῦ δόκτορος Τένχαεφ, διευθυντοῦ τοῦ Παραψυχολογικοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Οὐτρέχτης, μία νεαρὰ ἐρευνήτρια τῶν λανθανουσῶν στὸν ἄνθρωπο δυνάμεων, ἡ Νίκη Λουβέρενς, διεξήγαγε ἕνα ἐντυπωσιακὸ πείραμα διοράσεως. Τὸ πείραμα διεξήχθη ὡς ἑξῆς: Ἡ διδασκάλισσα ἐκαθόταν πίσω ἀπὸ ἕνα παραπέτασμα μὲ μίαν δέσμην εἰκόνων τῶν πέντε παιγνιδιῶν ποὺ εἰκονίζοντο εἰς τὴν ἀπέναντι σελίδα. Συγκέντρωσε τὴν προσοχήν της εἰς μίαν μόνον εἰκόνα καὶ ἐχτυποῦσε τὸ κουδοῦνι. Κάθε παιδὶ προσεπάθει εἰς τὴν ἰδικήν του σειρὰν εἰκόνων νὰ μαντεύψη τὴν εἰκόνα εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε συγκεντρώσει τὴν προσοχήν της ἡ διδασκάλισσα. Τὸ ποσοστὸν τῶν ἐπιτυχιῶν; Τὸ καταπληκτικὸν εἶναι ὅτι συχνὰ ἐμάντευαν 15 ἐπὶ 25.

Τὸ πείραμα ἀπέδειξε πρῶτον, ὅτι φαινόμενα διοράσεως παρατηροῦνται εἰς μαθητὰς τοῦ σχολείου. Δεύτερον, τὰ κορίτσια ἐμάντευαν πολὺ καλύτερα ἀπὸ τὰ ἀγόρια. Τρίτον, ὅλα τὰ παιδιὰ ἐμάντευαν πολὺ ἀκριβέστερα τὴν σκέψιν κάποιου μὲ τὸν ὁποῖον εἶχαν οἰκειότητα —πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δεικνύει ὅτι μιὰ στενὴ συγγένεια ἢ σύνδεσμος ἐνισχύει τὰς τηλεπαθητικὰς ἱκανότητας. Ποία ἦτο ἡ μεγαλυτέρα ἔκπληξις τῆς ἐρεύνης; Τὰ καλύτερα τηλεπαθητικὰ ἀποτελέσματα παρουσίασαν παιδιὰ ἀπὸ οἰκογενείας χαμηλοῦ εἰσοδηματικοῦ ἐπιπέδου—οἱ πατέρες τῶν ὁποίων ἦσαν ξυλουργοί, ὑδραυλικοί, μπογιατζῆδες, ἠλεκτρολόγοι, ἀστυφύλακες, ταχυδρομικοὶ διανομεῖς, σωφὲρ κ. ο. κ.

Ο ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ

—Τὰ Γραφεῖα τοῦ ΙΛΙΣΟΥ, Δραγατσανίου 6 (Πλατ. Κλαυθμῶνος), ὄροφος 6ος, θὰ εἶναι ἀνοικτὰ κατὰ τὸ διάστημα τοῦ καλοκαιριοῦ μόνον κάθε Παρασκευὴ 11—12 π. μ. καὶ 7—8 μ. μ. Παρακαλοῦνται οἱ φίλοι τοῦ ΙΛΙΣΟΥ νὰ ἐπισκέπτωνται ἐλευθέρως τὰ Γραφεῖα.

—Οἱ συνδρομηταὶ οἱ ὁποῖοι ἀλλάζουν διεύθυνσιν ἢ βλέπουν τὴν διεύθυνσίν των λανθασμένην ἢ ἀνεπαρκῆ, νὰ μᾶς εἰδοποιοῦν, ὥστε νὰ λαμβάνουν ἀσφαλῶς τὰ ἐκδιδόμενα τεύχη.

Προηγούμενα τεύχη καὶ τόμοι τοῦ ΙΛΙΣΟΥ ἐτῶν 1956, 1957, 1958, 1959, 1960 πωλοῦνται εἰς τὰ Γραφεῖα μας, κάθε Παρασκευὴ ὡς ἄνω σημειοῦται, καθὼς καὶ εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἑστία» (Σταδίου 38), Βασιλείου (Σταδίου 40) καὶ Ἀνταῖος (Χ. Τρικούπη 14).

ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΤΙΓΜΗ ἀναγγέλεται ἀπὸ τὸ Παρίσι ἡ ἐκλογὴ τοῦ συγγραφέως Ζὰν Γκυιττὸν (ὅρα σελ. 139 τοῦ παρόντος τεύχους) ὡς Ἀκαδημαικοῦ.

Ἐπίσης ἐξελέγη ὡς μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Κ. Παπαιωάννου.

θερμὴ παράκλησις πρὸς τοὺς συνδρομητάς μας

Ὁ ΙΛΙΣΟΣ δὲν εἶναι οἰκονομικὴ ἐπιχείρησις. Ὅ,τι εἰσπράττει τὸ διαθέτει διὰ τὴν βελτίωσίν του. Εἶναι, λοιπόν, κέρδος ὅλων τῶν συνδρομητῶν νὰ αὐξάνουν οἱ συνδρομηταί. Ἂς φροντίση κάθε συνδρομητὴς διὰ τὴν ἐγγραφὴν καὶ ἄλλων συνδρομητῶν εἰς τὸν ΙΛΙΣΟΝ. Καὶ νὰ ἀποστείλη κάθε συνδρομητὴς ἢ νὰ ἐμβάση διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς τὴν συνδρομήν του διὰ τὸ 1961. Μὴ μᾶς ὑποχρεώνετε νὰ εἰσπράττωμεν τὰς συνδρομὰς δι' εἰσπράκτορος, ζημιούμενοι 20—30 ο)ο ἀπὸ τὰς εἰσπράξεις, μὲ τὸ ὁποῖον ποσοστόν, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἐκδίδωμεν ἄλλο ἕνα τεῦχος κατ' ἔτος. Μὴ μᾶς ὑποχρεώνετε νὰ ἀλληλογραφῶμεν μετὰ τῶν ἐπαρχιῶν διὰ τὴν εἴσπραξιν τῶν συνδρομῶν, δαπανῶντες χρόνον καὶ χρῆμα. Ἀποστείλατε ἄνευ καθυστερήσεως τὴν συνδρομήν σας, διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς.

Βιβλία καὶ περιοδικὰ πού λάβαμε

Ἀλφαίου: Θρησκεία—θρησκοληψία καὶ Ἀθεϊσμος (μελέτη).

Πέτρου Μαρκάκη: «Καὶ ἐπὶ Γῆς Εἰρήνη», (χρονικὸ τοῦ πολέμου).

Κυριάκου Χαραλαμπίδη: Πρώτη Πηγὴ (Ποιήματα) Ἀθήνα — 1961.

Λάμπρου Λορέτη Ποιήματα, Ἀθήνα—1960.

Α. Γ. Γαλανοπούλου «Ἐπὶ τῆς γεωγραφικῆς θέσεως τῆς Ἀτλαντίδος» (πρακτικὸ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, 1960).

Δ. Σαλαμάγκα: «Οἱ Θεοβάδιστοι τόποι», Γιάννινα 1961.

Ἐπιθεώρηση Τέχνης, Ὁ Ζυγός, Δρόμοι τῆς Εἰρήνης, ὁ Κόσμος τῆς ψυχῆς, Ὁ φίλος τῶν ζώων, Κριτικη, Ἠπειρωτικὴ Ἑστία, Τὸ Αὔριον, Δεσμὸς (Εὐβοίας) Ἐλεύθερη Θράκη, Παρατηρητης (Κύπρου), Μαρχθὼν (Βραζιλιας), The Theosophist (Adyar), Le Lotus Bleu (Paris), The Theosophical Journal (London), Alba Spirituale (Roma), Main Currents (N. York), The American Theosophist (Wheaton — Ill), The Canadian Theosophist

Toronto), Theosophy in Action England), Theosophical Review Varanasi), Theosophy in Australia (Sydney), Theosophy in New—Zealand (Auckland), The Link Johannesburg), Dharma (Mexico)

Παροράματα

Τα τυπογραφικα λάθη ειναι αναποφευκτα. Αυτο το γνωριζουν ολοι όσοι ἔχουν σχεσεις με τυπογραφικες ἐργασιες. Καὶ οταν μὲν το λαθος εἶναι φανερο, δεν εχει σημασια, ἐκτὸς ἀπο την προσβολη τῆς καλαισθησιας. Ἀλλα μερικες φορες το τυπογραφικο λαθος ἀλλάζει την ἔννοια του κειμενου η καθιστᾶ το κειμενον ἀκατανοητο. Τοτε δεν εἶναι ἄχρηστο ν' ἀναφερωνται τα παροραματα, ὥστε ὁ ἀναγνωστης νὰ μπορῇ νὰ διορθωση το ἀντίτυπό του.

Ἔτσι ἀναφέρομε ὅτι στὸ 20ον τεῦχος τοῦ ΙΛΙΣΟΥ στο ἀρθρον Ἰω. Βασιλῆ «Ὁ Ἄνθρωπος» (σελ. 278 στηλη β σειρὰ 13 ἐκ τῶν κατω) διαβαζομε «Τυγχανουν ομως οταν επερχεται το φαινομενον του θανατου», ἀντι του ορθοῦ, «Την χανουν ομως ὅταν ἐπερχεται το φαινομενον τοῦ θανατου». Εἰς το ιδιον αρθρον (σελ. 284 στηλη α σειρα 21) διαβαζουμε «ἀπορροια της πλάνης και του επιπλαστου της αγωνιας που τους δημιουργησε», αντι του ορθοῦ «απορροια της πλανης και τοῦ επιπλαστου της αγνωσιας που τους δημιουργησε».

Επισης στο 21ον τευχος στο αρθρον Κ. Μελισσαροπουλου «Το μεταφυσικο στοιχειο στους Παραλληλους Βιους τοῦ Πλουταρχου» (σελ. 13 στηλη α σειρα 6 εκ των κατω) διαβαζουμε «εκδηλωσεις τοῦ προερχονται ἀπο συγγενεις ἰδιοτητες τῆς ανθρωπινης ψυχης», ἀντι του ορθου «ἐκδηλωσεις του προερχονται ἀπο ἐγγενεις ιδιοτητες τῆς ανθρωπινης ψυχης».

Οσοι επιθυμουν ας ἐπιφερουν τις σχετικες διορθωσεις.

ΟΥΔΕΜΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Ἕνα ἐξαιρετικὸ βιβλίο:

ΝΙΚΟΥ ΚΑΡΒΟΥΝΗ
ΕΚΛΟΓΗ
ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

Ἀπὸ τὶς Ἐπιφυλλίδες του στὴν «Πρωία» ποὺ ἄφησαν ἐποχὴ στὸν πνευματικὸ κόσμο τῆς χώρας μας.

Σελίδες 240 Δρχ. 50.—

«ΘΕΟΣΟΦΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ» ΣΥΝ)ΣΜΟΣ Π. Ε.

Δραγατσανίου 6, ἑκάστη Παρασκευὴ 11—12 π. μ. καὶ 7—8 μ.μ.

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

H. P. Blavatsky:	Τὸ Κλειδὶ τῆς Θεοσοφίας	Δρχ.	50*
»	Στὴ χώρα τῶν Γαλάζιων Βουνῶν	»	20
Annie Besant:	Μελέτη ἐπὶ τῆς Συνειδήσεως	»	40
»	Πρὸς τὴν Μύησιν	»	20
»	Μετενσάρκωση	»	10
»	Κάρμα	»	10
C. Leadbeater:	Οἱ Διδάσκαλοι καὶ ἡ Ἀτραπὸς	»	80*
»	Κεκρυμένη Ζωὴ ἐν τῷ Τεκτονισμῷ	»	80*
»	Σ' ἐκείνους ποὺ πενθοῦν	»	10
Besant-Leadbeater:	Ὁ Ἀστρικὸς Κόσμος	»	10
C. Jinarajadasa:	Ἀπόκρυφος Ἐξέλιξις Ἀνθρωπότητος	»	70*
Ed. Arnold:	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας	»	30
J. Van der Leeuw:	Θεοὶ ἐν ἐξορίᾳ	»	10
—	Φῶς στὴν Ἀτραπὸ	»	10
J. Krishnamurti:	Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου	»	10
»	Τὸ Βασίλειον τῆς Εὐδαιμονίας	»	15
»	Ἡ Πηγὴ τῆς Σοφίας	»	15
»	«Δελτίον Ἀστέρος» ἐτῶν 1931, 32, 33	»	60
»	12 Ὁμιλίαι εἰς Ὀχάϊ 1934	»	20
»	10 Ὁμιλίαι εἰς Ὀχάϊ 1944	»	20
»	Στοχασμοὶ πάνω στὴ ζωή μας	»	50*
Ἀντ. Ἀδριανοπούλου:	Ὁ Ἄνθρωπος καὶ ἡ Ζωὴ	»	40*
Ἰωάν. Βασιλῆ:	Τὸ Σημειωματάριο ἑνὸς Μύστου	»	40*
Κ. Μελισσαροπούλου:	Ὁ Ἰησοῦς, ἀπὸ τὴν ἄποψη τοῦ Ὀρθολογισμοῦ καὶ τοῦ Μυστικισμοῦ	»	25
»	Προσωκρατικοὶ Φιλόσοφοι καὶ Θεοσοφία	»	20
»	Ὁ Κομήτης (θέατρο ἰδεῶν)	»	15
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ «ΙΛΙΣΟΣ»	Τόμοι 1956 — 1960, ἕκαστος	»	40*

Τὰ σημειούμενα δι' ἀστερίσκου ἐπιβαρύνονται μὲ δραχ. 10 ὅταν πρόκειται δι' ἀποστολὰς εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

"ΑΣΤΗΡ"

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ & ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

Ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης Ἑλλάδος ἵνα συμβάλῃ εἰς τὴν τουριστικὴν ἀξιοποίησιν τῆς Χώρας.

ΑΚΤΗ ΓΛΥΦΑΔΑΣ

Ξενοδοχεῖον πολυτελείας τύπου ΜΟΤΕΛ 200 κλινῶν

Κέντρον πολυτελείας «ΑΣΤΕΡΙΑ»

Πολυτελῆ ἀποδυτήρια θαλασσίων λουτρῶν

ΡΟΔΟΣ

«ΤΩΝ ΡΟΔΩΝ»	πολυτελείας	153	κλινῶν
«ΘΕΡΜΑΙ»	Α΄ κατηγορίας	202	»
«ΠΙΝΔΟΣ»	Β΄ »	47	»
«ΛΙΝΔΟΣ»	Γ΄ »	53	»
«ΕΛΑΦΟΣ»	ὀρεινὸν Α΄ κατ.	44	»
«ΕΛΑΦΙΝΑ»	» Α΄ κατ.	71	»

ΚΕΡΚΥΡΑ

Ξενοδοχεῖον «ΑΣΤΗΡ» Α΄ κατηγ. 54 κλινῶν

ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ (ΚΡΗΤΗΣ)

Ξενοδοχεῖον «ΑΣΤΗΡ» Α΄ κατηγ. 74 κλινῶν

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

ΤΟ

ΕΘΝΙΚΟΝ ΛΑΧΕΙΟΝ

ΕΙΣΗΛΘΕΝ

Εἰς τὴν μεγάλην του κλήρωσιν

ἥτις ἤρχισε τὴν 1ην Ἰουνίου καὶ θὰ διαρκέση μέχρις 8 Ἰουλίου 1961

ΠΡΟΣΕΞΑΤΕ

κατ' αὐτὴν 353.900 τυχεροὶ κατὰ
δέκατα γραμματίων
ΘΑ ΚΕΡΔΙΣΟΥΝ ΕΝ ΣΥΝΟΛΩ

Δρχ. 75.755.000

Καὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἂς ἀγοράσουν καὶ τώρα ἕνα ἀριθμὸν διὰ τὴν συμμετοχήν των εἰς τὰ πλούσια κέρδη καὶ τὸ

Δῶρον τῶν 5.000.000 δρχ.

Ταυτοχρόνως πρὸς τὰς κληρώσεις ταύτας
κυκλοφοροῦν καὶ τὰ γραμμάτια
τῆς 54ης νέας Ἐκδόσεως